

SEANCE DU MERCREDI 20 MAI 1987
VERGADERING VAN WOENSDAG 20 MEI 1987ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 2005.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 2005.

INTERPELLATIONS (Demandes):

M. Henrion au Premier ministre, au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et au ministre des Finances sur « l'absence de réaction du gouvernement en présence des grandes manœuvres financières qui se sont développées au cours des dernières semaines, en ce qui concerne les actions d'une société soumise à un régime légal de contrôle », p. 2005.

M. Meyntjens au ministre de l'Intérieur, de la Fonction publique et de la Décentralisation sur « le plan d'urgence pour le secteur pétrochimique et les mesures de sécurité dans la zone industrielle de la rive gauche anversoise », p. 2033.

PROJETS ET PROPOSITION DE LOI (Discussion):

Projet de loi modifiant l'article 2 de la loi communale.

Discussion générale. — *Orateurs*: **M. Cardoen**, rapporteur, **M. Michel**, ministre de l'Intérieur, de la Fonction publique et de la Décentralisation, p. 2005.

Discussion et vote des articles, p. 2006.

Projet de loi modifiant l'article 27 de la loi du 15 mai 1984 portant mesures d'harmonisation dans les régimes de pensions.

Discussion générale. — *Orateur*: **M. Mainil**, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales, p. 2007.

Discussion et vote des articles, p. 2007.

Ann. parl. Sénat — Session ordinaire 1986-1987
Parlem. Hand. Senaat — Gewone zitting 1986-1987

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 2005.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 2005.

INTERPELLATIES (Verzoeken):

De heer Henrion tot de Eerste minister, tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en tot de minister van Financiën over « het feit dat de regering niet reageert op de omvangrijke financiële manoeuvres van de jongste weken rond de aandelen van een vennootschap die onderworpen is aan een wettelijke controleregeling », blz. 2005.

De heer Meyntjens tot de minister van Binnenlandse Zaken, Openbaar Ambt en Decentralisatie over « het rampenplan voor de petrochemische sektor en de veiligheidsvoorzieningen in het industriegebied van de Antwerpse Linkeroever », blz. 2033.

ONTWERPEN EN VOORSTEL VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet tot wijziging van artikel 2 van de gemeentewet.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: **de heer Cardoen**, rapporteur, **de heer Michel**, minister van Binnenlandse Zaken, Openbaar Ambt en Decentralisatie, blz. 2005.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2006.

Ontwerp van wet tot wijziging van artikel 27 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: **de heer Mainil**, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken, blz. 2007.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2007.

Projet de loi modifiant certaines dispositions relatives aux pensions et rentes de guerre.

Discussion générale. — *Orateurs*: Mme Truffaut, M. Van In, M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales, p. 2007.

Discussion et vote des articles, p. 2009.

Proposition de loi rendant applicable au personnel de la Caisse nationale de crédit professionnel le régime de pension instauré par la loi du 28 avril 1958 relative à la pension des membres du personnel de certains organismes d'intérêt public et de leurs ayants droit.

Discussion générale. — *Orateur*: M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales, p. 2013.

Projet de loi relatif à la contribution de la Belgique à la reconstitution du Fonds asiatique de développement et du Fonds spécial d'assistance technique.

Discussion et vote de l'article unique, p. 2013.

INTERPELLATIONS (Discussion):

Interpellation de M. Henrion au Premier ministre, au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et au ministre des Finances sur « l'absence de réaction du gouvernement en présence des grandes manœuvres financières qui se sont développées au cours des dernières semaines, en ce qui concerne les actions d'une société soumise à un régime légal de contrôle ».

Orateurs: MM. Henrion, de Wasseige, M. Eyskens, ministre des Finances, p. 2014.

Interpellation de Mme Van Puymbroeck au ministre des Relations extérieures, au ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise, au ministre de l'Intérieur, de la Fonction publique et de la Décentralisation et au secrétaire d'Etat à la Santé publique et à la Politique des Handicapés sur « l'éventuelle irradiation de manifestants pour la paix ».

Orateurs: Mme Van Puymbroeck, M. le chevalier de Donnée, ministre de la Défense nationale et ministre de la Région bruxelloise, p. 2017.

Interpellation de M. Antoine aux ministres de l'Education nationale sur « les dépassements de crédits budgétaires ».

Orateurs: MM. Antoine, Mouton, M. Duquesne, ministre de l'Education nationale, p. 2019.

Interpellation de M. Mouton à M. Duquesne, ministre de l'Education nationale sur « l'apprentissage obligatoire du néerlandais au 3e degré de l'enseignement primaire de l'Etat ».

Orateurs: M. Mouton, M. Duquesne, ministre de l'Education nationale, p. 2022.

Interpellation de M. Swinnen à M. Coens, ministre de l'Education nationale sur « l'absence de notification des dotations 1987 aux services de l'Etat à gestion séparée du ministère de l'Education nationale ».

Orateurs: M. Swinnen, M. Coens, ministre de l'Education nationale, p. 2023.

Interpellation de M. A. Geens au secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale sur « les informations inexactes contenues dans la brochure qu'elle vient de faire publier sous le titre « Questions et réponses concernant la radioactivité après Tchernobyl ».

Interpellation de M. Gryp au secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale sur « l'édition et la diffusion de la brochure « Questions et réponses concernant la radioactivité après Tchernobyl ».

Orateurs: MM. A. Geens, Gryp, Pataer, Mme Smet, secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale, adjoint au ministre des Affaires sociales, p. 2025.

Ontwerp van wet tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de oorlogspensioenen en -renten.

Algemene beraadslaging. — *Sprekers*: mevrouw Truffaut, de heer Van In, de heer Mainil, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken, blz. 2007.

Beraadslaging en stemming over de artikelen, blz. 2009.

Voorstel van wet waarbij de pensioenregeling, ingesteld bij de wet van 28 april 1958 betreffende het pensioen van het personeel van zekere organismen van openbaar nut alsmede van hun rechthebbenden, op het personeel van de Nationale Kas voor beroepskrediet toepasselijk wordt verklaard.

Algemene beraadslaging. — *Spreker*: de heer Mainil, staatssecretaris voor Pensioenen, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken, blz. 2013.

Ontwerp van wet betreffende de bijdrage van België tot de wedersamenstelling van het Aziatisch Ontwikkelingsfonds en van het Bijzonder Fonds voor technische bijstand.

Beraadslaging en stemming over het enig artikel. blz. 2013.

INTERPELLATIES (Bespreking):

Interpellatie van de heer Henrion tot de Eerste minister, tot de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en tot de minister van Financiën over « het feit dat de regering niet reageert op de omvangrijke financiële manoeuvres van de jongste weken rond de aandelen van een vennootschap die onderworpen is aan een wettelijke controle ».

Sprekers: de heren Henrion, de Wasseige, de heer Eyskens, minister van Financiën, blz. 2014.

Interpellatie van mevrouw Van Puymbroeck tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen, tot de minister van Landsverdediging en minister van het Brusselse Gewest, tot de minister van Binnenlandse Zaken, Openbaar Ambt en Decentralisatie en tot de staatssecretaris voor Volksgezondheid en Gehandicaptenbeleid over « de mogelijke bestraling van vredesmanifestanten ».

Sprekers: mevrouw Van Puymbroeck, ridder de Donnée, minister van Landsverdediging en minister van het Brusselse Gewest, blz. 2017.

Interpellatie van de heer Antoine tot de ministers van Onderwijs over « de overschrijdingen van de begrotingskredieten ».

Sprekers: de heren Antoine, Mouton, de heer Duquesne, minister van Onderwijs, blz. 2019.

Interpellatie van de heer Mouton tot de heer Duquesne, minister van Onderwijs over « het verplicht aanleren van het Nederlands in de derde graad van het lager onderwijs van het Rijk ».

Sprekers: de heer Mouton, de heer Duquesne, minister van Onderwijs, blz. 2022.

Interpellatie van de heer Swinnen tot de heer Coens, minister van Onderwijs over « het uitblijven van kennisgeving van de dotaties 1987 aan de staatsdiensten met afzonderlijk beheer van het ministerie van Onderwijs ».

Sprekers: de heer Swinnen, de heer Coens, minister van Onderwijs, blz. 2023.

Interpellatie van de heer A. Geens tot de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie over « de desinformatie die voorkomt in de door haar zopas gepubliceerde brochure met als titel « Vraag en antwoord rond de radioactiviteit na Tsjernobyl ».

Interpellatie van de heer Gryp tot de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie over « de uitgave en verspreiding van de brochure « Vraag en antwoord rond radioactiviteit na Tsjernobyl ».

Sprekers: de heren A. Geens, Gryp, Pataer, mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken, blz. 2025.

PROPOSITIONS DE RESOLUTION (Dépôt):

Page 2033.

M. Capoen:

- a) Proposition de résolution relative à l'implantation et à la mise en service d'une huitième centrale nucléaire;
- b) Proposition de résolution relative au plan d'équipement du secteur de l'électricité pour 1987-1997.

VOORSTELLEN VAN RESOLUTIE (Indiening):

Bladzijde 2033.

De heer Capoen:

- a) Voorstel van resolutie betreffende de vestiging en het opstarten van een achtste kerncentrale;
- b) Voorstel van resolutie betreffende het uitrustingsplan van de elektriciteitssector voor 1987-1997.

PRESIDENCE DE M. LEEMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER LEEMANS, VOORZITTER

Mme Panneels-Van Baelen et M. Mouton, secrétaires, prennent place au bureau.

Mevrouw Panneels-Van Baelen en de heer Mouton, secretarissen, nemen plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 14 h 5 m.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 5 m.

CONGES — VERLOF

Mme Van den Poel-Welkenhuysen, pour devoirs administratifs; MM. Anciaux, malade; Van den Broeck, en mission à l'étranger, demandent un congé.

Vragen verlof: mevrouw Van den Poel-Welkenhuysen, wegens ambts- plichten; de heren Anciaux, ziek; Van den Broeck, met opdracht buitens- lands (tot en met 8 juni 1987).

— Ces congés sont accordés.

Dit verlof wordt toegestaan.

MM. Basecq, Bourgois, pour d'autres devoirs; Friederichs, pour devoirs administratifs; Ottenbourg, pour raisons familiales; Toussaint, à l'étranger; Van houtte, pour deuil familial; Adriaensens, De Bremaeker, Van Ooteghem, en mission à l'étranger, s'excusent de ne pouvoir assister à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Basecq, Bourgois, wegens andere plichten; Friederichs, wegens ambts- plichten; Otten- bourgh, wegens familiale redenen; Toussaint, buitenslands; Van houtte, wegens familierouw; Adriaensens, De Bremaeker, Van Ooteghem, met opdracht buitenslands.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

INTERPELLATION — INTERPELLATIE

Demande — Verzoek

M. le Président. — M. Henrion désire interpellier le Premier ministre, le Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et le ministre des Finances sur « l'absence de réaction du gouvernement en présence des grandes manœuvres financières qui se sont développées au cours des dernières semaines, en ce qui concerne les actions d'une société soumise à un régime légal de contrôle ».

De heer Henrion wenst de Eerste minister, de Vice-Eerste minister en minister van Economische Zaken en de minister van Financiën te

interpelleren over « het feit dat de regering niet reageert op de omvan- grijke financiële manoeuvres van de jongste weken rond de aandelen van een vennootschap die onderworpen is aan een wettelijk controle- rege- ling ».

Je vous propose d'ajouter cette interpellation à notre ordre du jour.

Ik stel u voor deze interpellatie aan onze agenda toe te voegen. (*Instemming.*)

Il en est ainsi décidé.

Dan is hiertoe besloten.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — Dames en heren, aangezien de minister van Binnen- landse Zaken momenteel aanwezig is kunnen wij eerst punt 5 van onze agenda aanvatten, namelijk het ontwerp van wet tot wijziging van artikel 2 van de gemeentewet.

Le ministre de l'Intérieur étant présent, je propose que nous exami- nons en premier lieu le projet de loi modifiant l'article 2 de la loi communale.

Le Sénat est-il d'accord sur cette modification de l'ordre du jour?

Is de Senaat het eens met deze wijziging van de agenda? (*Instemming.*)

Dan is hiertoe besloten.

Il en est ainsi décidé.

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN ARTIKEL 2 VAN DE GEMEENTEWET

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI MODIFIANT L'ARTICLE 2 DE LA LOI COMMU- NALE

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet tot wijziging van artikel 2 van de gemeentewet.

Nous abordons l'examen du projet modifiant l'article 2 de la loi communale.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

Het woord is aan de rapporteur voor een mondeling verslag.

De heer Cardoen, rapporteur. — Mijnheer de Voorzitter, dit ontwerp van wet dat door de Kamer van volksvertegenwoordigers werd overgezonden was in onze commissie voor de Binnenlandse Aangelegenheden niet het voorwerp van een uitgebreide bespreking.

Ik ben er echter van overtuigd dat alle leden van de commissie bijzonder geboeid waren door de inhoud van dit ontwerp en eenparig akkoord gingen met het oorspronkelijk voorstel dat indertijd door de heer Tant in de Kamer van volksvertegenwoordigers werd ingediend.

Dit ontwerp zal een aantal misbruiken en niet correcte afspraken ongedaan maken, vooral bij de samenstelling van het schepencollege. De schepenen zullen voortaan ook bij schriftelijke voordracht worden verkozen.

Als verdediger van de gemeenten, en als burgemeester — er zijn hier heel wat burgemeesters en vertegenwoordigers van de lokale besturen — pleit ik voor een correct en eerbaar beleid binnen onze lokale besturen, uit respect voor hun taak die in onze democratie niet onbelangrijk is. Ik vraag u dan ook dit ontwerp van wet, dat door alle commissieleden van de verschillende fracties wordt gesteund, goed te keuren. (*Applaus op verschillende banken.*)

M. le Président. — La parole est à M. Michel, ministre.

M. Michel, ministre de l'Intérieur, de la Fonction publique et de la Décentralisation. — Monsieur le Président, je ne puis que me référer à l'excellent rapport de M. Cardoen.

Au nom du gouvernement, je marque mon parfait accord et j'espère que cette proposition d'initiative parlementaire sera acceptée par la Haute Assemblée.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen van het ontwerp van wet.

Artikel één luidt:

Artikel 1. Artikel 2, tweede lid, van de gemeentewet wordt vervangen door de volgende bepalingen:

«De burgemeester wordt door de Koning benoemd uit de verkozenen voor de gemeenteraad. Deze laatsten kunnen daartoe kandidaten voordragen. Hiertoe dient een gedagtekende akte van voordracht te worden neergelegd in de handen van de gouverneur van de provincie. Om ontvankelijk te zijn, moet zij ondertekend zijn ten minste door een meerderheid van hen die op dezelfde lijst werden verkozen als de voorgedragen kandidaat-burgemeester. Ingeval de lijst waarop de kandidaat-burgemeester voorkomt slechts twee verkozenen telt, volstaat, voor de naleving van wat voorafgaat, de handtekening van één onder hen. Niemand kan meer dan één akte van voordracht ondertekenen voor dezelfde benoeming; de Koning kan evenwel te allen tijde om een nieuwe voordracht verzoeken.

Op overeenkomstig advies van de bestendige deputatie van de provincieraad kan de burgemeester buiten de verkozenen voor de raad benoemd worden uit de gemeenteraadskiezers die volle vijftientig jaar oud zijn.»

Article 1er. L'article 2, deuxième alinéa, de la loi communale est remplacé par les dispositions suivantes:

«Le bourgmestre est nommé par le Roi parmi les élus au conseil communal. Ceux-ci peuvent présenter des candidats en vue de cette nomination. Un acte de présentation daté doit être déposé, à cet effet, entre les mains du gouverneur de la province. Pour être recevable, cet acte doit être signé au moins par une majorité des élus de la liste du candidat bourgmestre présenté. Si la liste sur laquelle figure le candidat bourgmestre ne compte que deux élus, la signature d'un seul d'entre eux suffit pour que la disposition qui précède soit respectée. Nul ne peut

signer plus d'un acte de présentation en vue d'une même nomination; le Roi peut toutefois en tout temps requérir une nouvelle présentation.

De l'avis conforme de la députation permanente du conseil provincial, le bourgmestre peut être nommé en dehors des élus au conseil, parmi les électeurs de la commune âgés de vingt-cinq ans accomplis.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Artikel 2, vierde lid, van de gemeentewet wordt vervangen door de volgende bepalingen:

«De schepenen worden door de raad uit zijn midden verkozen. De verkozenen voor de raad kunnen daartoe kandidaten voordragen. Hiertoe dient per schepenmandaat een gedagtekende akte van voordracht te worden neergelegd in handen van de voorzitter van de raad, uiterlijk drie dagen vóór de vergadering waar de verkiezing van één of meer schepenen op de dagorde van de raad staat. Om ontvankelijk te zijn, moeten de akten van voordracht ondertekend zijn ten minste door een meerderheid van hen die op dezelfde lijst werden verkozen als de voorgedragen kandidaat. Ingeval de lijst waarop de kandidaat-schepenen voorkomt slechts twee verkozenen telt, volstaat, voor de naleving van wat voorafgaat, de handtekening van één onder hen. Behoudens in geval van overlijden van, of afstand van het mandaat van gemeenteraadslid door een voorgedragen kandidaat, kan niemand meer dan één akte van voordracht ondertekenen voor hetzelfde schepenmandaat. Wanneer de schriftelijk voorgedragen kandidaturen niet volstaan om het schepencollege volledig samen te tellen, kunnen ter zitting kandidaten mondeling worden voorgedragen.

De verkiezing geschiedt bij geheime stemming en bij volstreekte meerderheid, door zoveel afzonderlijke stemmingen als er schepenen te kiezen zijn; de rang van de schepenen wordt bepaald door de volgorde van de stemmingen.»

Art. 2. L'article 2, quatrième alinéa, de la loi communale est remplacé par les dispositions suivantes:

«Les échevins sont élus par le conseil, en son sein. Les élus au conseil peuvent présenter des candidats en vue de cette élection. Un acte de présentation daté doit, pour chaque mandat d'échevin, être déposé à cet effet entre les mains du président du conseil, au plus tard trois jours avant la séance du conseil à l'ordre du jour de laquelle figure l'élection d'un ou plusieurs échevins. Pour être recevables, les actes de présentation doivent être signés au moins par une majorité des élus de la liste du candidat présenté. Si la liste sur laquelle figure le candidat échevin ne compte que deux élus, la signature d'un seul d'entre eux suffit pour que la disposition qui précède soit respectée. Sauf en cas de décès d'un candidat présenté ou de renonciation au mandat de conseiller communal par un tel candidat, nul ne peut signer plus d'un acte de présentation pour un même mandat d'échevin. Si les candidatures présentées par écrit ne suffisent pas à constituer entièrement le collège échevinal, des candidats peuvent être présentés de vive voix en séance.

L'élection a lieu au scrutin secret et à la majorité absolue, par autant de scrutins séparés qu'il y a d'échevins à élire; le rang des échevins est déterminé par l'ordre des scrutins.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. Artikel 2, vijfde lid, eerste zin, van de gemeentewet wordt vervangen door de volgende bepaling:

«Wanneer voor een te begeven schepenmandaat slechts één kandidaat werd voorgedragen, geschiedt de stemming in één ronde; in elk ander geval en indien na twee stemmingen geen kandidaat de meerderheid heeft verkregen, geschiedt de herstemming over de twee kandidaten die de meeste stemmen hebben behaald; staken de stemmen bij de herstemming, dan is de oudste in jaren verkozen.»

Art. 3. L'article 2, cinquième alinéa, première phrase, de la loi communale est remplacé par la disposition suivante:

«Si un seul candidat a été présenté pour un mandat d'échevin à conférer, il est procédé à un seul tour de scrutin; dans tous les autres cas et si aucun candidat n'a obtenu la majorité après deux scrutins, il

est procédé au ballottage entre les deux candidats qui ont obtenu le plus de voix; en cas de parité au ballottage, le plus âgé l'emporte.»

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN ARTIKEL 27 VAN DE WET VAN 15 MEI 1984 HOUDENDE MAATREGELEN TOT HARMONISERING IN DE PENSIOENREGELINGEN

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

PROJET DE LOI MODIFIANT L'ARTICLE 27 DE LA LOI DU 15 MAI 1984 PORTANT MESURES D'HARMONISATION DANS LES REGIMES DE PENSIONS

Discussion générale et vote des articles

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet tot wijziging van artikel 27 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen.

Nous abordons l'examen du projet de loi modifiant l'article 27 de la loi du 15 mai 1984 portant mesures d'harmonisation dans les régimes de pensions.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De rapporteur, mevrouw Buyse, verwijst naar haar verslag.

La parole est à M. Mainil, secrétaire d'Etat.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Monsieur le Président, je voudrais signaler que ce projet, également d'initiative parlementaire, est tout à fait logique et se situe dans l'esprit de la loi d'harmonisation des pensions. Le gouvernement l'a approuvé sans réserve et la commission l'a voté à l'unanimité.

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Vraagt niemand meer het woord in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de bespreking van de artikelen van het ontwerp van wet.

Artikel één luidt:

Artikel 1. In artikel 27 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen worden de laatste twee leden vervangen door het volgende lid:

«Onder hoofdamt wordt verstaan:

1° Het ambt dat aanleiding geeft tot een pensioen vastgesteld overeenkomstig het koninklijk besluit nr. 206 van 29 augustus 1983 tot regeling van de berekening van het pensioen van de openbare sector voor diensten met onvolledige opdracht en voor hetwelk de verhouding tussen de bij toepassing van de bepalingen van dit koninklijk besluit ingekorte duur van de aanneembare diensten en de niet ingekorte duur van dezelfde diensten ten minste 5/10 bedraagt;

2° Het ambt dat aanleiding geeft tot een pensioen dat niet onderworpen is aan de toepassing van het voormelde koninklijk besluit en dat gedurende de laatste vijf jaar van de loopbaan prestaties omvatte waarvan het gemiddelde ten minste 5/10 bedraagt van de prestaties die voor de uitoefening van een voltijds ambt vereist zijn.»

Article 1er. Dans la loi du 15 mai 1984 portant mesures d'harmonisation dans les régimes de pensions, les deux derniers alinéas de l'article 27 sont remplacés par l'alinéa suivant:

«On entend par fonction principale:

1° La fonction qui donne lieu à l'octroi d'une pension fixée conformément à l'arrêté royal n° 206 du 29 août 1983 réglant le calcul de la

pension du secteur public pour les services à prestations incomplètes et pour laquelle le rapport entre la durée des services admissibles, réduite par application des dispositions de cet arrêté royal, et la durée non réduite de ces mêmes services est de 5/10 au moins;

2° La fonction qui donne lieu à l'octroi d'une pension non soumise à l'application de l'arrêté royal précité et qui a comporté, au cours des cinq dernières années de la carrière, des prestations correspondant en moyenne à 5/10 au moins de celles requises pour l'exercice d'une fonction à temps plein.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. Deze wet heeft uitwerking met ingang van 1 november 1984. Artikel 27 van de wet van 15 mei 1984 houdende maatregelen tot harmonisering in de pensioenregelingen zoals het van kracht was vóór het werd gewijzigd door artikel 1, blijft evenwel van toepassing op de pensioenen die ingegaan zijn vóór de bekendmaking van deze wet in het *Belgisch Staatsblad*, voor zover het tot voordeliger resultaten leidt.

Art. 2. La présente loi produit ses effets le 1er novembre 1984. Toutefois, l'article 27 de la loi du 15 mai 1984 portant mesures d'harmonisation dans les régimes de pensions, tel qu'il était en vigueur avant d'être modifié par l'article 1er, reste applicable aux pensions ayant pris cours avant la publication de la présente loi au *Moniteur belge*, pour autant qu'il produise des effets plus favorables.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

PROJET DE LOI MODIFIANT CERTAINES DISPOSITIONS RELATIVES AUX PENSIONS ET RENTES DE GUERRE

Discussion générale et vote des articles

ONTWERP VAN WET TOT WIJZIGING VAN SOMMIGE BEPALINGEN BETREFFENDE DE OORLOGSPENSIOENEN EN -RENTEN

Algemene beraadslaging en stemming over de artikelen

M. le Président. — Nous abordons l'examen du projet de loi modifiant certaines dispositions relatives aux pensions et rentes de guerre.

Wij vatten de beraadslaging aan over het ontwerp van wet tot wijziging van sommige bepalingen betreffende de oorlogspensioenen en -renten.

La discussion générale est ouverte.

De algemene beraadslaging is geopend.

De rapporteur, de heer Ottenbourg, verwijst naar zijn verslag.

La parole est à Mme Truffaut.

Mme Truffaut. — Monsieur le Président, nous ne pouvons que nous réjouir du projet de loi modifiant certaines dispositions relatives aux pensions et rentes de guerre. Nous disons notre satisfaction du fait qu'il a été voté à l'unanimité des quatorze membres présents en commission des Finances et, symbole réconfortant, le matin même où la commission rejetait à l'unanimité moins une voix une proposition de loi, à vrai dire exorbitante, pour réintégrer dans tous les droits, les fonctionnaires inciviques condamnés.

Pourtant, le projet de loi contenant les mesures à réaliser dans le cadre décennal du protocole d'accord signé en 1975 entre le gouvernement et les associations patriotiques n'est que l'exécution d'une dernière tranche arrivant avec vingt-sept mois de retard.

Nous prenons acte avec satisfaction de la prolongation du protocole dans le cadre de trois tranches supplémentaires, sous la réserve que leur financement n'en soit pas assuré par les montants retirés aux pensions des prisonniers de guerre par le biais de la non-indexation. J'aimerais que M. le ministre nous donne des assurances quant aux modalités de financement de cette prolongation du protocole.

Il importe, en effet, de passer du formalisme du texte de la loi à la réalité de l'indignation qui agite actuellement les membres des associations patriotiques. Le respect tardif de l'accord conclu avec le gouvernement ne tempérera pas leur colère actuelle. D'abord parce que les mesures gouvernementales d'austérité portent gravement atteinte à leurs droits à la réparation, ainsi que je l'expliquerai plus loin. Ensuite et surtout parce qu'ils ont la conviction d'être trompés, bernés, trahis par rapport à des engagements publiquement et solennellement affirmés par des membres du gouvernement, y compris par le Premier ministre.

Au congrès régional des prisonniers de guerre qui s'est tenu le 10 mai dernier à Trooz, la salle était comble. Les discours des responsables et des porte-parole étaient émouvants et percutants, chargés de colère contenue. Je n'ai pas entendu réfuter leurs arguments bien que M. Gol, Vice-Premier ministre ayant la tutelle des victimes de la guerre, ait plaidé la cause de son administration sans convaincre.

La fierté blessée peut faire valoir ses droits avec clarté, vigueur et détermination. L'organe de la Fédération nationale des anciens prisonniers de guerre évalue la ponction annuelle à quelque 870 millions: 170 millions par la réduction du budget de l'INIG, 350 millions pour deux retenues d'indexation des pensions d'invalides de guerre, 350 millions pour la suppression d'environ six cents médicaments figurant sur la liste spécifique et remboursés par l'INIG.

La crainte que la prolongation du protocole soit financée par la non-indexation des pensions des invalides semble ne pas être sans fondement. J'insiste pour que vous nous fournissiez une réponse à ce sujet.

Autre raison de colère: la suppression du système du tiers payant appliquée à une catégorie comportant essentiellement des malades et des invalides et dont les revenus sont modestes est ressentie avec une particulière violence. Elle semble vexatoire, inutile, imbécile ou alors, au contraire, elle découle d'un calcul cynique pour activer la disparition d'un groupe qui pèse dans les finances de l'Etat.

Au congrès de la FNAPG planait le souvenir des temps anciens, de la captivité, du danger, de l'incertitude et de la souffrance. De la solidarité aussi. La réouverture de délais d'octroi des statuts de reconnaissance préconisée par des membres du gouvernement a soulevé une opposition virulente. Tous ceux qui n'ont pas osé demander un statut à une époque où le certificat de civisme leur aurait été refusé se précipiteraient et, ainsi, par la bande, l'amnistie entrerait dans les faits. Le gouvernement prête trop souvent le flanc à la critique par des mesures ou des attitudes complaisantes à l'égard d'anciens collaborateurs ou de nostalgiques du nazisme.

Y aura-t-il une enquête à la suite du procès des membres du *Westland New Post* qui fait apparaître des connexions troublantes avec des membres de la Sûreté de l'Etat? Des personnes frappées d'indignité nationale récupèrent des pensions. Si le mécanisme qui rend cela possible trouve son origine dans une loi du 2 février 1954, le résultat n'en est pas moins immoral. Le gouvernement s'en inquiète-t-il? L'édition d'un timbre spécial distingue un écrivain ami des envahisseurs nazis. Mme le secrétaire d'Etat n'est pas concernée. Comparée à ce laxisme, la rigueur des arrêtés qui concernent les victimes du devoir patriotique au service des libertés est profondément choquante.

Dernièrement, quelqu'un a parlé de donner du cœur aux chiffres. Mais les chiffres peuvent voiler ou dévoiler. Il existe en Belgique 65 000 victimes de la guerre, dont 40 000 sont d'anciens prisonniers. Nonante-cinq p.c. sont wallons. Leur âge moyen est de septante-quatre ans. Il en meurt 4 000 par an et l'économie pour l'Etat, en termes de soins de santé, est de 280 millions. Cette spéculation macabre trouve sa place, indiscutablement, quelque part dans les calculs gouvernementaux. Les trois groupes de travail dérisoires mis en place par M. Gol, le premier concernant la sensibilisation des jeunes à la notion de civisme, l'autre, traitant de parkings pour les invalides de guerre; et le troisième, d'un plan quinquennal des distinctions honorifiques, ne font pas office de baume sur des sentiments mis à vif.

Le gouvernement glorifie volontiers un soldat inconnu abstrait, mais il pénalise concrètement des combattants qui ont le tort de survivre. «Ne protestez pas», dit Martens VI aux associations patriotiques; «tout le monde participe à l'effort collectif de redressement budgétaire; vous aussi, vous devez restituer une partie de vos avantages». La confusion entre «avantages» et «réparations» génère un langage humiliant à l'adresse de ceux envers qui la collectivité a contracté une dette morale non quantifiable. Ces personnes portent les marques psychiques et physiques de cinq années de captivité et doivent supporter que le pouvoir politique, pourtant garant du civisme, dévalorise leur résistance à un ennemi qui introduisait la violence et la domination. Les responsables

politiques avaient le devoir de réserver dans la politique de compression budgétaire une sphère intouchable, un sanctuaire qui aurait exprimé la reconnaissance de la collectivité.

Il serait indécent de ne pas voter le projet de loi dont il est question aujourd'hui, mais la dette de la Communauté et du gouvernement à l'égard des anciens combattants n'en est pas pour autant acquittée. (*Applaudissements sur les bancs socialistes.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Van In.

De heer Van In. — Mijnheer de Voorzitter, dit bescheiden ontwerp zou zeker geen aanleiding zijn om het woord te voeren, ware het niet dat wij daartoe eens te meer worden uitgedaagd. Het is toch een plicht te antwoorden op een uitdaging.

Men heeft de brede problematiek van de oorlogsslachtoffers betrokken bij de bespreking van dit ontwerp. Ik ben bereid deze discussie te voeren. Enerzijds, heeft men op het ogenblik de onderhandelingen betreffende de verlenging van het protocol. Wij steunen die eis. Het zou wel nuttig zijn, misschien ter gelegenheid van deze bespreking, daarover enige uitleg te krijgen. Anderzijds, is er de plaats van de oorlogsslachtoffers in het geheel van de bevolking. Wij allen, en zeker de leden van de regeringspartijen, hebben met enige ergernis vernomen dat de organisaties van de oorlogsslachtoffers, die zich erop beroemen het geweten van de natie te zien en deze natie in stand te houden, niet de minste inspanning willen leveren om bij te dragen tot het matigingsbeleid.

De heer Seeuws. — Wij willen dat ook niet, mijnheer Van In. Als u de regering daarin wil volgen, dan is dat uw verantwoordelijkheid.

De heer Van In. — Indien u dat standpunt wil onderschrijven, mijnheer Seeuws, dan is dat uw recht.

Mme Truffaut. — Il s'agit de 270 millions.

De heer Van In. — Er is nog een tweede vaststelling, mevrouw Truffaut. Ter gelegenheid van deze discussie eisen de vertegenwoordigers van de oorlogsslachtoffers, die voor een groot deel enkel zichzelf vertegenwoordigen, dat er geen voordelen worden toegekend aan degenen die er virtueel recht op hebben. Men verzet zich tegen het heropenen van de aanvraagtermijnen voor het toekennen van het statuut van nationale erkentelijkheid. Sinds de toekenning van dit statuut zijn er een aantal belangrijke voordelen gegeven, terwijl een aantal personen, vooral Vlamingen, niet in de gelegenheid geweest zijn dit statuut aan te vragen. Zij die nu pleiten voor dit soort van «hoera patriottische» reacties, sluiten hierdoor in feite personen uit die evenveel of zelfs meer recht hebben op de voordelen dan degenen die met de wolven in het bos huilen. Gaat u hiermee akkoord, mijnheer Seeuws?

De heer Seeuws. — Er zijn nog anderen dan die «hoera patriotten» over wie u zo smalend spreekt.

De heer Van In. — En dan is er tenslotte nog een derde even belangrijke vaststelling. Te pas en te onpas worden de problemen van de bezetting en van de naoorlogse periode vermengd met de soms gerechtvaardigde eisen van de oorlogsslachtoffers. Het is hoog tijd dat men anders gaat oordelen over degenen die op basis van hun morele overtuiging voor en tijdens de oorlog een bepaalde houding hebben aangenomen. Arresten van bepaalde Hoven hebben trouwens bevestigd dat men in alle vrijheid een overtuiging mag beleven. Het recht op een overtuiging is heilig. Indien personen gestraft werden voor hun overtuiging, dan zijn zij ten onrechte gestraft en het is dus hoog tijd dat aan deze toestand een einde wordt gemaakt. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

M. le Président. — La parole est à M. Mainil, secrétaire d'Etat.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Monsieur le Président, le projet de loi soumis au Sénat réalise, comme on vient de le rappeler, la dernière étape du chemin que le gouvernement et les associations patriotiques ont résolu de parcourir ensemble, lors de la signature du protocole de 1975.

Il avait été convenu à l'époque — qui correspondait au trentième anniversaire de la libération des camps et du pays — que le contentieux des victimes de guerre serait réglé de commun accord sur une période de dix ans. Depuis, cinq lois ont été votées. Celle-ci, la sixième, constitue le terme de la programmation qui avait été établie.

L'accent doit être mis, dans une matière comme celle-ci, sur le devoir de reconnaissance de la Nation à l'égard de ceux qui ont connu la captivité, les blessures et, trop souvent aussi, ont fait le sacrifice de leur vie.

Les membres de cette assemblée qui ont connu ces événements ont toujours eu à cœur, de concert avec leurs plus jeunes collègues et tous partis confondus, d'honorer le cahier de charges des associations patriotiques.

Je ne reviendrai pas sur les dispositions que contient ce projet; elles sont explicitement reprises dans le rapport. Elles se limitent essentiellement à poursuivre pour six mois — les six derniers mois que couvre la programmation — un certain nombre de mesures, dont la plus importante est la proportionnalité, qui concerne 50 000 invalides, 19 000 veuves, et absorbe les trois quarts des crédits disponibles. En bref, la proportionnalité consiste à adapter les montants de pensions au taux d'invalidité reconnu.

Mais il faut bien constater que cette dernière tranche de la programmation laissera encore un certain nombre de mesures inachevées. Par exemple, la proportionnalité ne sera réalisée qu'à concurrence de 65 p.c. De même, l'allocation différentielle, autre mesure prévue dans ce projet, consistant à adapter la pension des veuves des plus grands mutilés et invalides, ne sera réalisée qu'à concurrence de 50 p.c.

C'est pourquoi le gouvernement a décidé de poursuivre la programmation pendant une période de trois ans, à raison d'un crédit supplémentaire équivalant, à l'indice actuel, à quelque 300 millions par an. J'ajouterai, pour rassurer Mme Truffaut, que ces 300 millions seront inscrits, au cours de chacune de ces trois années, au budget des pensions.

La commission permanente est dès à présent au travail pour dresser l'inventaire des mesures à réaliser.

Je ne puis répondre à M. Van In sur l'ordre de priorité qui sera retenu puisque nous n'avons pas encore le rapport de la commission. Il a été question de la réouverture des délais. Ce problème a suscité de vives oppositions au sein de ladite commission où l'on a rappelé les termes du protocole de 1975, que je vous relis: «En raison du caractère définitif du cahier de revendications, il est renoncé à toute nouvelle ouverture des délais pour l'obtention d'un des statuts de reconnaissance nationale et, par conséquent, à la création de nouvelles catégories de bénéficiaires.»

Je ne doute pas, monsieur le Président, mesdames, messieurs, que le projet qui vous est soumis recevra, comme toutes les lois de programmation antérieures, l'adhésion unanime du Sénat. (*Applaudissements sur de nombreux bancs.*)

M. le Président. — Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close et nous passons à l'examen des articles du projet de loi.

Vraiment, personne ne veut dire le mot in de algemene beraadslaging? Zo neen, dan verklaar ik ze voor gesloten en gaan wij over tot de behandeling van de artikelen van het ontwerp van wet.

Artikel één luidt:

Hoofdstuk I. — Bepalingen betreffende de oorlogspensioenen en -renten

Artikel 1. De bedragen van de vergoedingspensioenen toegekend voor een invaliditeit van minder dan 100 pct. aan de in artikel 1 van de wet van 9 juli 1976 bedoelde invaliden worden verhoogd met een quotiteit die gelijk is aan 12,5 pct. van het verschil dat op 31 december 1984 verkregen wordt door het pensioenbedrag overeenstemmend met de invaliditeitsgraad af te trekken van het bedrag dat zou voortvloeien uit de vermenigvuldiging van deze zelfde graad — uitgedrukt in honderdsten van de eenheid — met het pensioenbedrag toegekend voor een invaliditeit van 100 pct. aan een bij de wet van 21 juli 1930 bedoelde soldaat van de oorlog 1914-1918 die geen groot-invalid is.

Voor de berekening van het bedoelde verschil wordt:

— In de gevallen van geamputeerden rekening gehouden met het voordeel van de wet van 16 maart 1954;

— Geen rekening gehouden met al de vergoedingen met betrekking tot de pensioenen.

Chapitre 1er. — Dispositions relatives aux pensions et rentes de guerre

Article 1er. Les taux des pensions de réparation accordées, pour une invalidité inférieure à 100 p.c., aux invalides visés à l'article 1er de la loi du 9 juillet 1976, sont majorés d'une quotité égale à 12,5 p.c. de la différence obtenue au 31 décembre 1984 en soustrayant le taux de la pension correspondant au degré d'invalidité du montant qui résulterait de la multiplication de ce même degré, exprimé en centièmes de l'unité, par le taux de la pension allouée pour une invalidité de 100 p.c. à un soldat non grand invalide de la guerre 1914-1918 visé par la loi du 21 juillet 1930.

Pour le calcul de la différence considérée, il est:

— Dans les cas d'amputés, tenu compte du bénéfice de la loi du 16 mars 1954;

— Fait abstraction de toutes les indemnités afférentes aux pensions.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 2. De bedragen van de pensioenen toegekend in toepassing van artikel 7 van de gecoördineerde wetten op de militaire pensioenen aan de invaliden van de oorlog 1914-1918 begunstigde van de wet van 21 juli 1930, worden gebracht op bedragen die ten minste gelijk zijn aan de bedragen die in artikel 1 voor eenzelfde invaliditeitsgraad voorzien zijn.

Art. 2. Les taux des pensions accordées en application de l'article 7 des lois coordonnées sur les pensions militaires aux invalides de guerre 1914-1918 bénéficiaires de la loi du 21 juillet 1930, sont portés à des taux au moins égaux à ceux fixés pour un même degré d'invalidité par l'article 1er.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 3. De bedragen van de pensioenen toegekend voor een invaliditeit van minder dan 100 pct. aan de soldaten van de oorlog 1914-1918 die een pensioen bekomen hebben op grond van het voormalig artikel 12 van de voornoemde gecoördineerde wetten worden verhoogd met een quotiteit die gelijk is aan 12,5 pct. van het verschil dat op 31 december 1984 bekomen wordt door het pensioenbedrag overeenstemmend met de invaliditeitsgraad af te trekken van het bedrag dat zou voortvloeien uit de vermenigvuldiging van deze zelfde graad — uitgedrukt in honderdsten van de eenheid — met het pensioenbedrag toegekend aan een soldaat met een invaliditeit van 100 pct. die een pensioen bekomen heeft in toepassing van voornoemd artikel 12.

Voor de berekening van het bedoelde verschil wordt:

— In de gevallen van geamputeerden rekening gehouden met het voordeel van de wet van 16 maart 1954;

— Geen rekening gehouden met al de vergoedingen met betrekking tot de pensioenen.

Art. 3. Les taux des pensions accordées, pour une invalidité inférieure à 100 p.c., aux soldats de la guerre 1914-1918 pensionnés sur la base de l'ancien article 12 des lois coordonnées précitées, sont majorés d'une quotité égale à 12,5 p.c. de la différence obtenue au 31 décembre 1984 en soustrayant le taux de la pension correspondant au degré d'invalidité du montant qui résulterait de la multiplication de ce même degré, exprimé en centièmes de l'unité, par le taux de la pension allouée à un soldat invalide à 100 p.c. pensionné en application dudit article 12.

Pour le calcul de la différence considérée, il est:

— Dans les cas d'amputés, tenu compte du bénéfice de la loi du 16 mars 1954;

— Fait abstraction de toutes les indemnités afférentes aux pensions.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 4. De pensioenbedragen toegekend aan de invaliden met een hogere graad dan die van soldaat die een pensioen bekomen hebben op grond van voornoemd artikel 12, worden gebracht op bedragen die ten minste gelijk zijn aan die welke in artikel 3 voor eenzelfde invaliditeitsgraad voorzien zijn.

Art. 4. Les taux des pensions accordées aux invalides ayant un grade supérieur à celui de soldat, pensionnés sur la base dudit article 12, sont portés à des taux au moins égaux à ceux prévus pour un même degré d'invalidité par l'article 3.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 5. De in artikel 1 toegekende verhogingen komen niet in aanmerking voor de toepassing van artikel 10, § 5, van de wetten op de vergoedingspensioenen, gecoördineerd op 5 oktober 1948.

Art. 5. Les majorations accordées par l'article 1er n'entrent pas en ligne de compte pour l'application de l'article 10, § 5, des lois sur les pensions de réparation, coordonnées le 5 octobre 1948.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 6. Artikel 5 van de wet van 12 juli 1979 houdende nieuwe maatregelen ten gunste van de slachtoffers van de vaderlandslievende plicht, wordt vervangen door de volgende bepaling:

« Art. 5. Er wordt een jaarlijkse toelage toegekend van 12 772 frank aan de niet-hertrouwde weduwen en aan de wezen van de invaliden bedoeld in artikel 1 van de wet van 9 juli 1976, gerechtigden van een pensioen vastgesteld op het maximumbedrag voorzien voor de weduwen en wezen van voor het schadelijk feit gehuwde invaliden. »

Art. 6. L'article 5 de la loi du 12 juillet 1979 portant de nouvelles mesures en faveur des victimes du devoir patriotique, est remplacé par la disposition suivante:

« Art. 5. Il est accordé aux veuves non remariées et aux orphelins des invalides visés à l'article 1er de la loi du 9 juillet 1976, titulaires d'une pension fixée au taux maximum prévu pour les veuves et orphelins d'invalides mariés avant le fait dommageable, une allocation annuelle égale à 12 772 francs. »

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 7. De artikelen 1 tot 6 hebben uitwerking met ingang van 1 januari 1985.

Art. 7. Les articles 1er à 6 produisent leurs effets le 1er janvier 1985.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 8. De nieuwe pensioen- en toelagebedragen voortvloeiend uit de toepassing van de artikelen 1 tot 4 en 6, afgerond op gehele franken op het onmiddellijk lagere veelvoud van vier, worden bij koninklijk besluit vastgelegd. Wat de pensioenbedragen van de oorlog 1914-1918 betreft, beschikt de Koning evenwel over de mogelijkheid om deze waarvoor, bij gebrek aan een begunstigde, geen uitbetaling meer verricht werd, niet meer vast te stellen.

De door het Rekenhof, de Nationale Kas voor oorlogspensioenen en het ministerie van Financiën bijgehouden boeken worden zo nodig ambtshalve gewijzigd.

Art. 8. Les nouveaux taux des pensions et allocations résultant de l'application des articles 1er à 4 et 6, arrondis en francs entiers au multiple de quatre immédiatement inférieur, sont fixés par arrêté royal. Toutefois, en ce qui concerne les taux des pensions de la guerre 1914-1918, le Roi dispose de la faculté de ne plus fixer ceux pour lesquels, à défaut de bénéficiaires, plus aucun paiement n'est effectué.

Les livres que tiennent la Cour des comptes, la Caisse nationale des pensions de la guerre et le ministère des Finances, sont, s'il y a lieu, modifiés d'office.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 9. De pensioen- of toelageachterstallen voortvloeiend uit de in de artikelen 1 tot 4 en 6 voorziene maatregelen, zijn slechts verschuldigd indien de begunstigde van het pensioen of de toelage op de datum van 1 april 1987 in leven is.

Art. 9. Les arriérés de pension ou d'allocation résultant des mesures prévues aux articles 1er à 4 et 6, ne sont dus que si le bénéficiaire de la pension ou de l'allocation est en vie à la date du 1er avril 1987.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 10. Artikel 1 van de wetten op de vergoedingspensioenen gecoördineerd op 5 oktober 1948, wordt aangevuld met de volgende leden:

« Wanneer voor eenzelfde schadelijk feit door de Dienst voor de overzeese sociale zekerheid een vergoeding wordt toegekend als tegenprestatie voor verzekeringspremies die rechtstreeks of onrechtstreeks door de Schatkist gedragen worden, dan wordt zij in mindering gebracht van het vergoedingspensioen en van de erbijhorende toelagen.

De Koning bepaalt de modaliteiten volgens dewelke de vermindering bedoeld bij het voorgaande lid moet worden toegepast. »

Art. 10. L'article 1er des lois sur les pensions de réparation, coordonnées le 5 octobre 1948, est complété par les alinéas suivants:

« Lorsque, pour un même fait dommageable, une indemnisation est accordée par l'Office de sécurité sociale d'outre-mer en contrepartie de primes d'assurances supportées directement ou indirectement par le Trésor, elle vient en déduction de la pension de réparation et des allocations y afférentes.

Le Roi détermine les modalités selon lesquelles la déduction visée à l'alinéa précédent doit être opérée. »

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 11. § 1. Artikel 10 treedt in werking de eerste dag van de maand volgend op die gedurende welke deze wet in het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt.

§ 2. De uit artikel 10 voortvloeiende verminderingen worden, in voorkomend geval, vanaf de in § 1 vastgestelde datum uitgevoerd op de voor deze datum ingegane pensioenen.

Art. 11. § 1er. L'article 10 entre en vigueur le premier jour du mois qui suit celui au cours duquel la présente loi aura été publiée au *Moniteur belge*.

§ 2. Les déductions résultant de l'article 10 sont, s'il y a lieu, opérées à partir de la date fixée au § 1er sur les pensions ayant pris cours avant cette date.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 12. In artikel 45 van de voormelde gecoördineerde wetten, worden opgeheven:

1° Het laatste lid van §§ 3 en 4;

2° Het eerste lid van § 5.

Art. 12. A l'article 45 des lois coordonnées précitées, sont abrogés:

1° Le dernier alinéa des §§ 3 et 4;

2° Le premier alinéa du § 5.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 13. Artikel 46, eerste lid, van dezelfde wetten, wordt vervangen door het volgende lid:

« Indien hij na kennisneming van de gegevens gevoegd bij de in aanmerking genomen aanvraag meent dat de rechten op weduwen-, wezen- of ascendentpensioenen vaststaan, neemt de minister die de vergoedingspensioenen onder zijn bevoegdheid heeft, in eerste aanleg de beslissing tot toekenning van het pensioen. Deze beslissing wordt aan de betrokkene betekend. Zij kan het voorwerp uitmaken van de in artikel 45, § 4, voorziene gevallen van beroep, alsook van de herzieningen waarvan artikel 40 de voorwaarden en modaliteiten bepaalt. »

Art. 13. L'article 46, alinéa 1er, des mêmes lois est remplacé par l'alinéa suivant:

« S'il estime au vu des éléments joints à la demande prise en considération, que les titres à pension de veuve, d'orphelins ou d'ascendants sont

certain, le ministre qui a les pensions de réparation dans ses attributions prend en première instance la décision d'octroi de la pension. Cette décision est notifiée à l'intéressé. Elle peut faire l'objet des recours prévus à l'article 45, § 4, ainsi que des révisions dont l'article 40 détermine les conditions et les modalités.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 14. § 1. De wijzigingen aangebracht bij artikel 12 zijn van toepassing op de beslissingen van de commissies genomen vanaf de bekendmaking van deze wet in het *Belgisch Staatsblad*.

§ 2. De wijzigingen aangebracht bij artikel 13 zijn van toepassing op de pensioenaanvragen ingediend vanaf dezelfde datum.

Art. 14. § 1er. Les modifications apportées par l'article 12 s'appliquent aux décisions des commissions rendues à partir de la publication de la présente loi au *Moniteur belge*.

§ 2. Les modifications apportées par l'article 13 s'appliquent aux demandes de pension introduites à partir de la même date.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 15. Voor de toepassing van artikel 7 van de wet van 4 juni 1982 tot wijziging van de pensioenregeling der oorlogsweduwen, worden de krijgsvangsten 1940-1945, overleden in de loop van het jaar 1984, gerechtigden van een vergoedingspensioen dat enkel toegekend wordt bij toepassing van artikel 8^{quater} van de op 5 oktober 1948 gecoördineerde wetten op de vergoedingspensioenen, en met ingang op 1 januari 1984 erkend als begunstigten van artikel 13 van de wet van 30 juni 1983 tot aanvulling van de wetgeving betreffende de aan de oorlogsslachtoffers toegekende pensioenen en renten, geacht gerechtigden te zijn geweest, op de datum van één jaar voor die van hun overlijden, van een vergoedingspensioen berekend op grond van een invaliditeit van 20 pct.

Art. 15. Pour l'application de l'article 7 de la loi du 4 juin 1982 réformant le régime de pension des veuves de guerre, les prisonniers de guerre 1940-1945 décédés au cours de l'année 1984, titulaires d'une pension de réparation accordée uniquement en application de l'article 8^{quater} des lois sur les pensions de réparation, coordonnées le 5 octobre 1948, et reconnus, avec effet au 1er janvier 1984, bénéficiaires de l'article 13 de la loi du 30 juin 1983 complétant la législation relative aux pensions et rentes allouées aux victimes de la guerre, sont censés avoir été titulaires, à la date précédant d'un an celle de leur décès, d'une pension de réparation calculée sur la base d'une invalidité de 20 p.c.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 16. Artikel 15 heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1985.

Art. 16. L'article 15 produit ses effets le 1er janvier 1985.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 17. De pensioenen toegekend voor de bekendmaking van deze wet worden op aanvraag van de betrokkenen herzien volgens de modaliteiten voorzien bij de artikelen 41, 42, 1°, en 43, eerste lid, van de voormelde gecoördineerde wetten. Wanneer echter de aanvraag om herziening regelmatig ingediend wordt voor het verstrijken van de derde maand volgend op die van de bekendmaking van deze wet, heeft zij uitwerking op de ingangsdatum van het pensioen, maar ten vroegste op 1 januari 1985.

Art. 17. Les pensions accordées antérieurement à la publication de la présente loi sont revues à la demande des intéressés selon les modalités prévues par les articles 41, 42, 1°, et 43, alinéa 1er, des lois coordonnées précitées. Toutefois, lorsque la demande de révision est régulièrement introduite avant l'expiration du troisième mois suivant celui de la publi-

cation de la présente loi, elle a effet à la date de prise de cours de la pension, mais au plus tôt le 1er janvier 1985.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 18. Artikel 3, eerste lid, van de wet van 4 juni 1982 tot wijziging van de pensioenregeling der oorlogsweduwen, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«De uit de echt gescheiden vrouwen, welke ook de wettelijke bepaling is op grond waarvan hun echtscheiding uitgesproken werd, alsook de op eis van de echtgenoot van tafel en bed gescheiden weduwen, kunnen geen aanspraak maken op het pensioen.»

Art. 18. L'article 3, alinéa premier, de la loi du 4 juin 1982 réformant le régime de pension des veuves de guerre, est remplacé par la disposition suivante:

«Les femmes divorcées, quelle que soit la disposition légale sur la base de laquelle leur divorce a été prononcé, ainsi que les veuves séparées de corps à la requête du mari, ne peuvent prétendre à la pension.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 19. In artikel 21 van de wetten op de vergoedingspensioenen, gecoördineerd op 5 oktober 1948, worden de laatste twee leden vervangen door het volgende lid:

«De uit de echt gescheiden vrouwen, welke ook de wettelijke bepaling is op grond waarvan hun echtscheiding uitgesproken werd, alsook de op eis van de echtgenoot van tafel en bed gescheiden weduwen, kunnen geen aanspraak maken op voormeld pensioen. In die gevallen worden de kinderen als wezen beschouwd voor de toepassing van deze wet.»

Art. 19. Dans l'article 21 des lois sur les pensions de réparation, coordonnées le 5 octobre 1948, les deux derniers alinéas sont remplacés par l'alinéa suivant:

«Les femmes divorcées, quelle que soit la disposition légale sur la base de laquelle leur divorce a été prononcé, ainsi que les veuves séparées de corps à la requête du mari, ne peuvent prétendre à la pension prémentionnée. Dans ces cas, les enfants sont considérés comme orphelins pour l'application de la présente loi.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 20. Artikel 41 van de wet van 8 juli 1970 tot instelling van nieuwe voordelen ten behoeve van de slachtoffers van de militaire plicht of van een daarmede gelijkgestelde plicht, wordt vervangen door de volgende bepaling:

«De uit de echt gescheiden vrouwen, welke ook de wettelijke bepaling is op grond waarvan hun echtscheiding uitgesproken werd, alsook de op eis van de echtgenoot van tafel en bed gescheiden weduwen, kunnen geen aanspraak maken op de rente.

De weduwe die een nieuw huwelijk aangaat verliest definitief haar rechten op de rente.»

Art. 20. L'article 41 de la loi du 8 juillet 1970 créant de nouveaux avantages en faveur des victimes du devoir militaire ou d'un devoir assimilé, est remplacé par la disposition suivante:

«Les femmes divorcées, quelle que soit la disposition légale sur la base de laquelle leur divorce a été prononcé, ainsi que les veuves séparées de corps à la requête du mari, ne peuvent prétendre à la rente.

La veuve qui contracte un nouveau mariage perd définitivement ses droits à la rente.»

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 21. De artikelen 18 tot 20 hebben uitwerking met ingang van 1 januari 1982.

Art. 21. Les articles 18 à 20 produisent leurs effets le 1er janvier 1982.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 22. Artikel 6, 1°, b, van de wet van 24 april 1958 tot toekenning, onder sommige voorwaarden, van een pensioen aan de weduwen die na het schadelijk feit in het huwelijk zijn getreden met een gerechtigde van de wetten op de vergoedingspensioenen, tot het instellen van een strijdersrente en een gevangenschapsrente ten voordele van de strijders, de politieke gevangenen en de krijgsgevangenen van 1940-1945 en ter verwezenlijking van sommige aanpassingen inzake frontstrepen, wordt vervangen door de volgende bepaling:

« b) Van de Belgische troepen die op wettige wijze naar Frankrijk zijn gegaan voor de periode die loopt tot 26 juni 1940 en in aanmerking werd genomen voor de toepassing van artikel 1, 2°, van het koninklijk besluit van 28 augustus 1964 houdende statuut van nationale erkentelijkheid, of van de Belgische troepen die op wettige wijze naar Marokko of naar Tunesië zijn gegaan en, in voorkomend geval, later in Frankrijk zijn teruggekeerd, voor de periode die loopt tot 1 oktober 1940; ».

Art. 22. L'article 6, 1°, b, de la loi du 24 avril 1958 accordant sous certaines conditions, une pension aux veuves qui ont épousé, après le fait dommageable, un bénéficiaire des lois sur les pensions de réparation, créant une rente de combattant et de captivité en faveur des combattants, des prisonniers politiques et des prisonniers de guerre de 1940-1945 et réalisant certains ajustements en matière de rente pour chevrons de front, est remplacé par la disposition suivante:

« b) Des troupes belges passées légitimement en France, pour la période allant jusqu'au 26 juin 1940 et prise en considération pour l'application de l'article 1er, 2°, de l'arrêté royal du 28 août 1964 portant statut de reconnaissance nationale, ou des troupes belges passées légitimement au Maroc ou en Tunisie et, le cas échéant, rentrées ultérieurement en France, pour la période allant jusqu'au 1er octobre 1940; ».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 23. Artikel 22 treedt in werking op de eerste dag van de maand volgend op die gedurende welke deze wet in het *Belgisch Staatsblad* is bekendgemaakt.

Art. 23. L'article 22 entre en vigueur le premier jour du mois qui suit celui au cours duquel la présente loi aura été publiée au *Moniteur belge*.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 24. § 1. Het genot van de rente voortvloeiend uit de wijzigingen voorzien bij artikel 22 is afhankelijk van een aanvraag die dient te worden gericht aan de minister die de vergoedingspensioenen onder zijn bevoegdheid heeft.

§ 2. Deze rente gaat in op de eerste dag van de maand volgend op die waarin de aanvraag werd ingediend en ten vroegste op de dag van de inwerkingtreding van artikel 22, dit alles onverminderd de leeftijdsvoorwaarde bedoeld bij de artikelen 6 en 7 van de voormelde wet van 24 april 1958 en bij artikel 40 van de wet van 8 juli 1970 tot instelling van nieuwe voordelen ten behoeve van de slachtoffers van de militaire plicht of van een daarmee gelijkgestelde plicht, voorwaarde die beoordeeld wordt op de eerste dag van de maand die op de verjaardagsdatum volgt.

Art. 24. § 1er. Le bénéfice de la rente résultant des modifications prévues à l'article 22 est subordonné à une demande introduite auprès du ministre qui a les pensions de réparation dans ses attributions.

§ 2. Cette rente prend cours le premier jour du mois qui suit celui de l'introduction de la demande et au plus tôt le jour de l'entrée en vigueur de l'article 22, le tout sans préjudice de la condition d'âge visée aux articles 6 et 7 de la loi du 24 avril 1958 précitée et à l'article 40 de la loi du 8 juillet 1970 créant de nouveaux avantages en faveur des victimes du devoir militaire ou d'un devoir assimilé, condition qui s'apprécie le premier jour du mois qui suit la date anniversaire.

— Aangenomen.

Adopté.

Hoofdstuk II. — Bepalingen inzake de rustpensioenen

Art. 25. Artikel 73bis van de op 11 augustus 1923 samengeordende wetten op de militaire pensioenen wordt door de volgende bepalingen (die op 1 januari 1985 uitwerking hebben) vervangen:

« Wordt in de berekening van het militair anciënniteitspensioen driemaal geteld de diensttijd gedurende de oorlog 1940-1945 door de agenten van de inlichtings- en actiediensten en door de helpers van de inlichtings- en actiediensten, gepresteerd in vijandelijk of door de vijand bezet gebied, op voorwaarde dat de duur van deze diensttijd ten minste twaalf maanden bedraagt.

Voor de vaststelling van deze minimumduur mogen de als helper en als agent verstrekte diensten samengeteld worden. »

Chapitre II. — Dispositions relatives aux pensions de retraite

Art. 25. L'article 73bis des lois sur les pensions militaires, coordonnées le 11 août 1923, est remplacé par les dispositions suivantes:

« Sont comptés triple dans le calcul de la pension militaire d'ancienneté, les services prestés durant la guerre 1940-1945 en territoire ennemi ou occupé par l'ennemi, par les agents de renseignements et d'action et par les auxiliaires des services de renseignements et d'action, à condition que la durée de ces services soit d'au moins douze mois.

Pour la détermination de cette durée minimum, les services rendus en qualité d'auxiliaire et en qualité d'agent peuvent être additionnés. »

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 26. Artikel 25 heeft uitwerking met ingang van 1 januari 1985.

Art. 26. L'article 25 produit ses effets le 1er janvier 1985.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 27. § 1. De op 1 januari 1985 lopende rust- en dienstanciënniteitspensioenen ten laste van de Openbare Schatkist worden op aanvraag van de betrokkenen herzien, rekening houdend met de door artikel 25 aan artikel 73bis van de samengeordende wetten op de militaire pensioenen aangebrachte wijziging.

Deze aanvraag dient gericht te worden per aangetekend schrijven aan de minister tot wiens bevoegdheid de administratie der Pensioenen behoort.

Zij heeft uitwerking:

1° Op 1 januari 1985 indien de aanvraag ingediend werd voor het einde van de derde maand volgend op die gedurende welke deze wet in het *Belgisch Staatsblad* werd bekendgemaakt;

2° Op de eerste dag van de maand volgend op die van de indiening ervan, indien deze na de voormelde termijn werd ingediend.

§ 2. De herziening wordt uitgevoerd door het nominale bedrag van het pensioen, van kracht op de datum waarop de herziening dient uitgevoerd, te vermenigvuldigen met de verhouding bestaande tussen het nominale bedrag dat het pensioen aanvankelijk zou bereikt hebben indien het zou vastgesteld zijn rekening houdend met de door artikel 25 voorziene maatregel, en het oorspronkelijke nominale bedrag.

De in het voorgaande lid bedoelde verhouding wordt vastgesteld tot en met de vierde decimaal. Om ze te bepalen wordt er in voorkomend geval rekening gehouden met de wijzigingen in de duur van de in aanmerking te nemen diensten en de tijdsbonificaties die tussen de ingangsdatum van het pensioen en de datum waarop de herziening is uitgevoerd, hebben plaatsgevonden.

Art. 27. § 1er. Les pensions de retraite ou d'ancienneté de service à charge du Trésor public, en cours le 1er janvier 1985, sont révisées à la demande des intéressés, compte tenu de la modification apportée par l'article 25 à l'article 73bis des lois coordonnées sur les pensions militaires.

Cette demande doit être adressée au ministre qui a l'administration des pensions dans ses attributions, par lettre recommandée.

Elle a effet :

1° Le 1er janvier 1985 dans le cas où la demande est introduite avant l'expiration du troisième mois suivant celui au cours duquel la présente loi aura été publiée au *Moniteur belge*;

2° Le premier jour du mois qui suit celui de son introduction, si celle-ci est postérieure au délai précité.

§ 2. La révision est opérée en multipliant le montant nominal de la pension en vigueur à la date à laquelle la révision doit être effectuée par le rapport existant entre le montant nominal que la pension aurait atteint initialement si elle avait été établie compte tenu de la mesure faisant l'objet de l'article 25 et le montant nominal initial.

Le rapport prévu à l'alinéa qui précède est établi jusqu'à la quatrième décimale inclusivement. Pour sa détermination, il est tenu compte, le cas échéant, des modifications de la durée des services admissibles et des bonifications de temps survenues entre la date de prise de cours de la pension et celle à laquelle la révision est effectuée.

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 28. In artikel 6, D, 1ste lid, tweede zin, van de wet van 21 juli 1844 op de burgerlijke en kerkelijke pensioenen worden de woorden « geheel of gedeeltelijk » ingevoegd tussen de woorden « het voormelde statuut » en de woorden « werd toegekend », en de woorden « de in aanmerking te nemen tijd » vervangen door de woorden « deze tijd ».

Art. 28. Dans l'article 6, D, alinéa 1er, seconde phrase, de la loi du 21 juillet 1844 sur les pensions civiles et ecclésiastiques, les mots « totalement ou partiellement » sont insérés entre les mots « a été accordé » et les mots « par application », et les mots « le temps à prendre en considération » sont remplacés par les mots « ce temps ».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 29. In artikel 72, 5°, tweede zin, van de op 11 augustus 1923 samengeordende wetten op de militaire pensioenen worden de woorden « geheel of gedeeltelijk » ingevoegd tussen de woorden « het voormelde statuut » en de woorden « werd toegekend », en de woorden « de in aanmerking te nemen tijd » vervangen door de woorden « deze tijd ».

Art. 29. Dans l'article 72, 5°, seconde phrase, des lois sur les pensions militaires, coordonnées le 11 août 1923, les mots « totalement ou partiellement » sont insérés entre les mots « a été accordé » et les mots « par application », et les mots « le temps à prendre en considération » sont remplacés par les mots « ce temps ».

— Aangenomen.

Adopté.

Art. 30. De artikelen 28 en 29 hebben uitwerking met ingang van 1 januari 1977.

Art. 30. Les articles 28 et 29 produisent leurs effets le 1er janvier 1977.

— Aangenomen.

Adopté.

M. le Président. — Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

VOORSTEL VAN WET WAARBIJ DE PENSIOENREGELING, INGESTELD BIJ DE WET VAN 28 APRIL 1958 BETREFFENDE HET PENSIOEN VAN HET PERSONEEL VAN ZEKERE ORGANISMEN VAN OPENBAAR NUT ALSMEDE VAN HUN RECHTHEBBENDEN, OP HET PERSONEEL VAN DE NATIONALE KAS VOOR BEROEPSKREDIET TOEPASSELIIK WORDT VERKLAARD

Algemene beraadslaging

PROPOSITION DE LOI RENDANT APPLICABLE AU PERSONNEL DE LA CAISSE NATIONALE DE CREDIT PROFESSIONNEL LE REGIME DE PENSION INSTAURE PAR LA LOI DU 28 AVRIL 1958 RELATIVE A LA PENSION DES MEMBRES DU PERSONNEL DE CERTAINS ORGANISMES D'INTERET PUBLIC ET DE LEURS AYANTS DROIT

Discussion générale

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het voorstel van wet waarbij de pensioenregeling, ingesteld bij de wet van 28 april 1958

betreffende het pensioen van het personeel van zekere organismen van openbaar nut alsmede van hun rechthebbenden, op het personeel van de Nationale Kas voor beroepskrediet toepasselijk wordt verklaard.

Nous abordons l'examen de la proposition de loi rendant applicable au personnel de la Caisse nationale de crédit professionnel le régime de pension instauré par la loi du 28 avril 1958 relative à la pension des membres du personnel de certains organismes d'intérêt public et de leurs ayants droit.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

De heer De Bremaeker, rapporteur, verwijst naar zijn verslag.

La parole est à M. Mainil, secrétaire d'Etat.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Monsieur le Président, je tiens à confirmer que le gouvernement demande le rejet de cette proposition qui revient régulièrement comme le monstre du Loch Ness.

M. de Wasseige. — Il me semble injuste de parler du monstre du Loch Ness.

M. Mainil, secrétaire d'Etat aux Pensions, adjoint au ministre des Affaires sociales. — Il ne serait pas acceptable qu'en fonction de l'un ou l'autre cas particulier une seule institution publique de crédit, en l'occurrence la Caisse nationale de crédit professionnel, qui est une institution parmi une dizaine d'autres, soit soumise à un régime de pensions dont elle ne veut pas.

Je demande donc, je le répète, le rejet de cette proposition, suivant ainsi l'avis de la commission.

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging, verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

Ik herinner eraan dat de commissie heeft besloten het voorstel van wet niet aan te nemen.

Je rappelle que la commission propose le rejet de cette proposition de loi.

Overeenkomstig artikel 47 van ons reglement zal de Senaat zich later uitspreken over de conclusie van de commissie.

Conformément à l'article 47 du règlement, nous procéderons ultérieurement au vote sur les conclusions de la commission.

ONTWERP VAN WET BETREFFENDE DE BIJDRAGE VAN BELGIE TOT DE WEDERSAMENSTELLING VAN HET AZIATISCH ONTWIKKELINGSFONDS EN VAN HET BIJZONDER FONDS VOOR TECHNISCHE BIJSTAND

Beraadslaging en stemming over het enig artikel

PROJET DE LOI RELATIF A LA CONTRIBUTION DE LA BELGIQUE A LA RECONSTITUTION DU FONDS ASIATIQUE DE DEVELOPPEMENT ET DU FONDS SPECIAL D'ASSISTANCE TECHNIQUE

Discussion et vote de l'article unique

De Voorzitter. — Wij vatten de bespreking aan van het ontwerp van wet betreffende de bijdrage van België tot de wedersamenstelling van het Aziatisch Ontwikkelingsfonds en van het Bijzonder Fonds voor technische bijstand.

Nous abordons l'examen du projet de loi relatif à la contribution de la Belgique à la reconstitution du Fonds asiatique de développement et du Fonds spécial d'assistance technique.

De algemene beraadslaging is geopend.

La discussion générale est ouverte.

M. Hatry, rapporteur, se réfère à son rapport.

Daar niemand het woord vraagt, is de algemene beraadslaging gesloten.

Personne ne demandant la parole, la discussion générale est close.

Het enig artikel van het ontwerp van wet luidt:

Enig artikel. De Koning wordt er toe gemachtigd, in naam van België, toe te stemmen in een bijdrage voor een maximum bedrag van 1 385 723 310 Belgische frank aan het Aziatisch Ontwikkelingsfonds, overeenkomstig de resolutie nr. 182 getiteld «Wedersamenstelling van het Aziatisch Ontwikkelingsfonds en van het Bijzonder Fonds voor technische bijstand», goedgekeurd door de Raad van gouverneurs van de aziatische ontwikkelingsbank op 1 oktober 1986.

Article unique. Le Roi est autorisé à consentir au nom de la Belgique une contribution d'un montant maximum de 1 385 723 810 francs belges au Fonds asiatique de développement, conformément à la résolution n° 182 intitulée «Reconstitution du Fonds asiatique de développement et du Fonds spécial d'assistance technique», adoptée par le Conseil des gouverneurs de la banque asiatique de développement le 1er octobre 1986.

— Aangenomen.

Adopté.

De Voorzitter. — We stemmen later over het ontwerp van wet in zijn geheel.

Il sera procédé ultérieurement au vote sur l'ensemble du projet de loi.

INTERPELLATION DE M. HENRION AU PREMIER MINISTRE, AU VICE-PREMIER MINISTRE ET MINISTRE DES AFFAIRES ECONOMIQUES ET AU MINISTRE DES FINANCES SUR «L'ABSENCE DE REACTION DU GOUVERNEMENT EN PRESENCE DES GRANDES MANOEUVRES FINANCIERES QUI SE SONT DEVELOPPEES AU COURS DES DERNIERES SEMAINES, EN CE QUI CONCERNE LES ACTIONS D'UNE SOCIETE SOUMISE A UN REGIME LEGAL DE CONTROLE»

INTERPELLATIE VAN DE HEER HENRION TOT DE EERSTE MINISTER, TOT DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN EN TOT DE MINISTER VAN FINANCIEN OVER «HET FEIT DAT DE REGERING NIET REAGEERT OP DE OMVANGRIJKE FINANCIËLE MANOEUVRES VAN DE JONGSTE WEKEN ROND DE AANDELEN VAN EEN VENNOOTSCHAP DIE ONDERWORPEN IS AAN EEN WETTELIJKE CONTROLEREGELING»

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Henrion au Premier ministre, au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires économiques et au ministre des Finances sur «l'absence de réaction du gouvernement en présence des grandes manœuvres financières qui se sont développées au cours des dernières semaines, en ce qui concerne les actions d'une société soumise à un régime légal de contrôle.»

La parole est à l'interpellateur.

M. Henrion. — Monsieur le Président, je vous remercie d'avoir bien voulu réserver une priorité à cette interpellation, qui ne sera ni longue ni agressive, mais tout de même sérieuse, du moins je l'espère.

Les grandes manœuvres financières, en partie d'origine étrangère, qui ont porté récemment sur les actions cotées en bourse, d'une grande compagnie d'assurance, la Royale Belge, sont trop connues que pour devoir être rappelées ici. Chaque jour a apporté sa moisson d'informations souvent contradictoires: perspectives d'OPA ou d'achats massifs plus discrets par un groupe étranger, constitution de coalitions belges de défense, constitution d'une coalition franco-belge et puis, dans la presse de samedi, annonce par un groupe français de ce qu'il a été «trahi», mais qu'il peut, en tout cas, «immobiliser» la société.

Tout cela a provoqué une grande curiosité, une certaine indignation dans divers milieux, une grande opacité sur la composition de l'actionnariat, aujourd'hui et dans un avenir proche, ainsi que sur la personnalité de ceux qui, demain, obtiendraient le pouvoir de diriger l'entreprise.

Une telle situation est absolument opposée aux règles de transparence et d'information loyale qui doivent régir les transactions sur des valeurs mobilières largement diffusées dans le public.

Le gouvernement n'a pas été inattentif à cette nécessité en soumettant, le 19 février, au Conseil d'Etat, un projet de loi «relatif à la déclaration et à la publicité des participations significatives dans les sociétés cotées».

Mais, ultérieurement et malheureusement, ce texte a été incorporé, sous les articles 68 à 78, dans un très long projet composite «portant des dispositions fiscales et autres en vue notamment d'encourager la modernisation de l'économie et de favoriser les rémunérations participatives», actuellement pendant à la Chambre des représentants.

L'aboutissement de ce très long projet prendra au moins quelques mois, dans l'hypothèse la plus favorable. Or, les situations que je viens d'évoquer risquent de se développer dangereusement et de se reproduire de manière incontestablement peu compatible avec l'intérêt général. Sur le plan moral, il n'est guère opportun qu'à l'occasion de ces mouvements se dégagent des plus-values illégitimes, sans rapport avec la valeur réelle des actions concernées. Les cours, en quelques mois, ont quadruplé et c'est ce qui permettrait au *Financiële Economische Tijd* d'écrire, hier, qu'on ne se trouvait plus en présence d'un marché, mais véritablement d'une jungle.

Au surplus, quand les titres ont été émis par des entreprises dont le rôle, dans l'économie, a justifié l'adoption d'un statut légal particulier, l'inaction des pouvoirs publics est fort regrettable.

Deux mesures me paraissent s'imposer d'urgence:

1° Disjoindre, en vue d'une discussion sans délai, les dispositions des articles 68 à 78 du projet dont je viens de parler;

2° En même temps, envisager une adaptation des pouvoirs attribués au ministre des Finances par l'article 108, livre 1er, titre V, du Code de commerce concernant les offres publiques d'achat, chaque fois que l'intérêt national est en jeu dans des secteurs économiques à statut spécial.

J'examinerai rapidement ces deux points.

Les articles du projet de loi, daté du 4 mai, sont inspirés, à raison, par une préoccupation de transparence dans la structure de l'actionnariat des sociétés dont les titres sont cotés. Il s'agit de l'acquisition d'une quotité de 10 p.c. ou plus, dorénavant soumise à déclaration; de même, sera soumis à la même procédure, selon l'exposé des motifs, et sans que l'actionnariat soit nécessairement modifié, un changement dans le contrôle de la société principale actionnaire.

Dans ces hypothèses, certains recours sont ouverts par le projet devant le président du tribunal de commerce, siégeant en référé, qui pourra prendre des mesures provisoires pour une période nécessairement brève.

Ce n'est pas le moment d'examiner les mérites de l'efficacité réelle de ces dispositions assez complexes, mais ce qu'on regrette une nouvelle fois dans cette assemblée, c'est qu'elles soient, comme trop souvent, incorporées dans un projet composite, nouvelle espèce de «loi mammoth», qui en retardera l'adoption tout en associant, dans un ensemble hétéroclite, des matières n'ayant guère de rapport avec l'intitulé du projet.

Etant donné ce qui s'est passé dans le marché des valeurs mobilières depuis quelques semaines, il y aurait, je crois, le plus grand intérêt à en faire un projet distinct, ce qui semble d'ailleurs avoir été la pensée initiale du gouvernement lorsqu'il a demandé l'avis au Conseil d'Etat.

Le deuxième point est plus délicat, mais non moins important; un peu d'histoire s'impose.

Un arrêté royal n° 61, modifiant le titre V du livre premier du Code de commerce — et j'ai des raisons personnelles de bien m'en souvenir car cet arrêté a été pris en 1976, en exécution de la loi relative aux pouvoirs spéciaux — a conféré au ministre des Finances, le pouvoir d'autorisation pour «toute offre publique d'échange ou d'achat de fonds publics belges par ou pour le compte de personnes physiques ou morales publiques ou privées, ayant leur résidence habituelle ou leur siège à l'étranger, ou de sociétés belges se trouvant directement ou indirectement sous contrôle étranger».

Dans le rapport au Roi, il était exposé que le souci dominant devrait être «de ne pas faire peser sur nos entreprises nationales, par des procédures peu usitées jusqu'ici et d'ailleurs peu conformes à nos traditions, des pressions étrangères qui ne seraient pas jugées conformes à l'intérêt général».

Le même texte poursuivait: «Il ne s'agit donc nullement d'une modification de l'attitude traditionnellement libérale de la Belgique à l'égard des mouvements internationaux de capitaux».

Les autorités belges entendent s'inspirer, dans ce domaine, des principes du Code de la libération des mouvements de capitaux de l'Organisation de coopération et de développement économique. »

Cet arrêté de pouvoirs spéciaux, pris en 1967, avait force de loi.

Après quelques années, sur les instances de la CEE, l'on a introduit une nouvelle modification au Code de commerce, par la loi du 11 juillet 1972, en exemptant de la demande d'autorisation, les offres publiques effectuées par des ressortissants d'un Etat, membre de la CEE, ou de personnes morales constituées selon le droit d'un de ces Etats.

Je ne veux nullement critiquer ce qui s'est passé à l'époque mais je me demande, monsieur le ministre si, comme c'est souvent le cas, nous n'avons pas trop l'ambition dans notre pays d'être, en tout cas en matière économique, le meilleur élève de la construction européenne.

En tout cas, l'on peut se demander s'il ne faudrait pas restituer au ministre des Finances un certain pouvoir d'autorisation, à tout le moins, lorsqu'il s'agit d'offres portant sur les actions d'entreprises soumises à un régime légal.

On peut penser à la Banque nationale de Belgique, dont la moitié des titres sont cotés en bourse, aux banques d'épargne, aux banques de dépôt, aux sociétés à portefeuille, dont le statut a été élaboré en 1967 déjà, aux compagnies d'assurances et aussi sans doute, aux sociétés aujourd'hui publiques que l'on voudrait prochainement soumettre à une certaine privatisation.

Lorsque l'on a, dans la plupart de ces cas, institué un régime légal c'est, bien entendu, parce que l'Etat a considéré qu'il s'agissait de secteurs véritablement stratégiques pour l'économie.

De plus, dans bien des cas cités ci-avant, il s'agit d'entreprises qui détiennent soit librement, soit par diverses contraintes, d'énormes quantités de fonds d'Etat.

Est-il véritablement indifférent de laisser libre le jeu de leur contrôle ?

On peut ajouter encore que, pour certains de ces secteurs — c'est le cas des grandes banques de dépôt — des protocoles, intervenus avec la commission bancaire depuis 1974, ont donné à cette institution un certain pouvoir d'avis avant la désignation des membres du comité de direction. Cet avis peut porter sur les qualités morales et sur l'aptitude à gérer.

Que deviendraient ces protocoles, fruit d'une bonne compréhension et d'une longue concertation, si un actionnariat étranger important venait à se manifester ?

Voilà, monsieur le ministre, quelques sujets de réflexion supplémentaires.

Sur ce dernier point, je n'espère pas une réponse immédiate de votre part, mais je souhaiterais que le gouvernement y attache de l'importance. (*Applaudissements sur divers bancs.*)

M. le Président. — La parole est à M. de Wasseige.

M. de Wasseige. — Monsieur le Président, nous sommes heureux d'avoir entendu l'interpellation de notre collègue, M. Henrion, et particulièrement satisfaits de l'attitude très nette et positive qu'il a adoptée, à propos d'un fait immédiat, à savoir les manœuvres qui entourent certaines des sociétés d'assurances de ce pays, en particulier la Royale Belge et — il ne faut pas hésiter à le dire — les AG. Dans des termes modérés, mais néanmoins extrêmement précis, il a stigmatisé, selon ses propres termes, « un libéralisme de la jungle ».

L'heure est venue, dans notre pays, de faire des choix. Le libéralisme, que j'appellerais « échevelé », en est un; le laisser-faire et la loi du profit en sont les seules règles. C'est en réalité, comme nous l'avons constaté et dénoncé à maintes reprises, la politique de l'actuel gouvernement.

N'a-t-il pas créé des centres de coordination ? N'a-t-il pas tout fait pour que les multinationales aient le libre accès au territoire et que leurs activités soient facilitées ? Le ministre lui-même a plaidé ici, à de multiples reprises, en faveur et d'une vision large, et de politiques économique et fiscale qui n'entravent pas le jeu des multinationales ou des grandes sociétés, car notre avenir en dépendait. Il en est évidemment résulté des situations semblables à celle que vient de rappeler, avec grand souci de l'intérêt général, notre collègue, M. Henrion.

On peut évidemment opter pour une autre politique ayant, par exemple, pour objectif le souci de l'intérêt général — comme vient de le rappeler notre collègue — de l'emploi, des investissements sur place ainsi que du développement national et des Régions.

En résumé, il faut adopter une politique davantage tournée vers les besoins réels des citoyens et des Régions plutôt que vers l'intérêt des possesseurs de capitaux, qu'il s'agisse d'entreprises privées, de sociétés nationales, multinationales ou étrangères.

Toute la différence se situe finalement là.

Nous nous réjouissons — je le répète — de l'interpellation modérée, mais ferme de notre collègue, M. Henrion, qui rappelle le gouvernement à un peu plus de réalisme quant à la politique à mener en matière de défense de nos intérêts nationaux, régionaux et sociaux.

On peut d'ailleurs s'étonner de la réaction brutale de celui-ci qui, face à une situation particulière, a décidé de modifier la loi sur les sociétés commerciales.

Si l'on examine les articles 68 à 78 de cette loi, en discussion à la Chambre et que je serais tenté d'appeler « nouvelle loi mammoth », on constate un souci essentiel de protéger certains intérêts privés et nationaux, que je qualifierai de capitalistes, au détriment d'intérêts privés étrangers. Toutefois, l'intérêt général et national n'en est pas, pour autant, sauvegardé, si je m'en tiens à l'examen de ces articles puisqu'il s'agit seulement de protéger certains intérêts financiers particuliers.

Nous nous inscrivons, bien entendu, dans cette ligne et souhaitons un encadrement de l'économie qui ne peut évidemment être régie par la loi de la jungle. Il appartient dès lors aux pouvoirs politique et législatif de fixer les règles permettant au pouvoir économique de s'exercer; telle est, en tout cas, notre option.

Si nous pouvons appuyer les remarques de M. Henrion, nous tenons cependant à souligner qu'il ne faut pas agir au coup par coup mais, au contraire, mener une politique d'ensemble, radicalement différente de celle adoptée par le gouvernement actuel.

Nous n'en sommes — j'en conviens — pas encore à l'examen des diverses propositions faites en la matière, mais ce matin, à la commission des Finances, le ministre a d'ores et déjà déclaré qu'il envisageait de proposer tout à l'heure, à la commission spécialisée de la Chambre, de détacher ces articles et d'en faire un projet de loi spécial. On constate d'ailleurs que la notion d'information qui y figure devrait, en toute logique, être poussée à son terme, à savoir: l'inscription nominative de toutes les actions, voire au cadastre. C'est probablement à ce niveau que se pose le problème essentiel. (*Applaudissements sur divers bancs.*)

M. le Président. — La parole est à M. Eyskens, ministre.

M. Eyskens, ministre des Finances. — Monsieur le Président, je me réjouis de l'interpellation développée par M. Henrion, à laquelle s'est joint M. de Wasseige, au sujet d'un problème, en effet, grave et important. Parfois, les hommes politiques sont contraints de s'occuper, et beaucoup plus longuement, de problèmes de moindre importance.

Je voudrais tout d'abord m'insurger contre une déclaration de M. de Wasseige qui affirme que le gouvernement a réagi brutalement, sous l'effet d'un sentiment de panique,...

M. de Wasseige. — Je n'ai pas employé ce mot !

M. Eyskens, ministre des Finances. — ... et que ce n'est que maintenant qu'il s'occupe de la question.

Je rappelle que, déjà en décembre 1986, j'avais préparé un texte, quasi similaire à celui du projet de loi, qui fut déposé sur la table du Conseil des ministres, approuvé par celui-ci, soumis pour vérification à un groupe de travail technique, pour avis au Conseil d'Etat et, finalement, joint au projet de loi dit « mammoth ». L'initiative que j'ai prise, à l'époque, le fut *in tempore non suspecto* puisque bien antérieure au psychodrame intervenu à propos d'une de nos plus grandes compagnies d'assurances. Il est donc tout à fait faux de prétendre que le gouvernement réagit par à-coups et sous la poussée d'un problème concret.

Je reviens au cas exemplaire de cette compagnie d'assurances, grande à l'échelle belge, petite à l'échelle internationale — je m'empresse de l'ajouter —, petite également par rapport aux compagnies d'assurances de pays comparables au nôtre. Je songe, en particulier, aux Pays-Bas où la plus grande compagnie d'assurances est au moins quatre fois aussi importante que la compagnie belge dont il est question.

Je constate avec vous, qu'étant donné l'eupéanisation de l'assurance et compte tenu d'une série de directives prises en ce sens, toutes nos compagnies d'assurances sont en voie d'internationalisation. Fusions, associations, accords internationaux sont, en effet, monnaie courante.

Néanmoins, le cas de la Royale Belge est extrêmement difficile car il s'agit manifestement, en l'occurrence, de *raiders* qui ont tenté de s'introduire dans la société, dans son capital, dans ses structures, dans son conseil d'administration, contre le gré de ceux qui représentaient la majorité des actionnaires. C'est là que le bât blesse. Je ne formule aucune objection contre des accords internationaux, des fusions ou des associations, pour autant qu'ils soient négociés.

Il est inexact de prétendre que le gouvernement aurait assisté passivement à ce psychodrame. J'ai lu des articles de presse des plus farfelus au sujet de ce qui se serait passé. Je puis vous dire, sans trahir le secret de conversations privées, que j'ai reçu, à plusieurs reprises, tous les protagonistes concernés, y compris et très tôt, le dirigeant du groupe français, groupe qui bénéficiait d'une grande marge de manœuvre étant donné la réglementation française beaucoup moins stricte, quant aux réserves mathématiques, pour une compagnie d'assurances. Cela lui a d'ailleurs permis d'utiliser ses liquidités au rachat insidieux de titres en bourse, depuis probablement deux ans.

Il ne s'agit pas d'une OPA, mais d'achats systématiques en bourse, ainsi que dans d'autres milieux, par l'approche de certains gros actionnaires, jusqu'au moment où le groupe français pouvait prétendre posséder un paquet important de titres se rapprochant de la minorité de blocage.

Le dirigeant du groupe français m'a très nettement et très clairement déclaré, dans mon bureau, qu'il n'avait nullement l'intention d'acquiescer une position dominante dans la société, en me précisant à quel pourcentage du capital il voulait s'arrêter. Il a écrit en ce sens à la Commission bancaire. Par la suite, et je ne sais pour quelle raison, la manœuvre a continué, dans un contexte qui indiquait à suffisance que le groupe français voulait acquiescer une position dominante, ce qui était contraire à ce qui m'avait été dit.

Je le déplore. En effet, ce n'est pas ainsi qu'on traite des affaires.

Dès lors, une difficulté est apparue — je vous l'ai dit ce matin, en commission, monsieur de Wasseige —, difficulté aggravée par le fait que les groupes financiers belges, les holdings dont il est souvent question dans cette assemblée, ne sont pas trop forts mais sont généralement trop faibles, tellement faibles qu'il est extrêmement difficile de répondre à la manœuvre du groupe français.

Cependant, je crois pouvoir affirmer, aujourd'hui, que la situation semble être en voie de stabilisation, puisque le groupe financier belge qui, finalement, est resté sur les barricades, s'est allié à un autre groupe français — ce qui n'est pas paradoxal mais est une procédure normale à l'intérieur de la Communauté européenne et même au-delà, un groupe français qui, lui, inspire apparemment confiance. J'ai appris que des synergies évidentes se manifestaient entre la compagnie belge et ce groupe français: le groupe UAP, pour ne pas le nommer. Celui-ci a une filiale importante en Belgique et certaines actions de coopération sont envisageables entre cette filiale et la compagnie d'assurance belge.

L'accord est donc négocié et j'imagine une prise de participation par ce groupe français ainsi que le renforcement du groupe belge avec son appui français, faisant ainsi barrage à un intrus.

Vous avez pu remarquer que, hier et avant-hier, les cours de l'action en question se sont effondrés en bourse. On peut supposer qu'on a compris que la manœuvre avait échoué, ce qui me paraît être une bonne chose.

Je m'érige donc en faux contre vos déclarations selon lesquelles le gouvernement ne se serait pas préoccupé de cette affaire, qu'il aurait permis le «laissez faire-laissez passer», ce que vous appelez le «libéralisme échevelé». Il n'en est nullement question! J'ai dû cependant constater que, sur le plan légal, nous sommes largement désarmés.

Par conséquent, je reprends l'idée sous-jacente aux articles 68 à 78 de la loi «mammouth», et qui concernent la protection contre des procédés de *raiding*.

Comme j'ai pu l'expliquer, ce matin en commission, cher monsieur Henrion — et vous êtes, certes, au courant de ce qui peut se tramer —, il s'agit d'une pratique d'inspiration américaine ou anglo-saxonne: monsieur X, homme apparemment poli et civilisé, habillé d'un costume rayé, part à la recherche des notables présumés actionnaires de grandes sociétés dont les titres sont largement répandus dans le public. Il leur promet, contre signature d'un mandat, de défendre leurs intérêts et de leur procurer une plus-value s'ils lui accordent leur confiance. Bien entendu, il touchera une commission sur les services rendus.

Six mois plus tard, après avoir parcouru l'ensemble de nos provinces, il est devenu le détenteur et le défenseur potentiel de 8 ou 10 p.c. de ces titres. Il demande alors une entrevue auprès du président directeur

général de la société en question. Celui-ci commence d'abord par refuser, sous prétexte qu'il n'a jamais entendu parler de cet individu et qu'il s'agit certainement d'un farfêlu, jusqu'au jour où il accepte quand même de le recevoir. C'est alors que ce monsieur, toujours vêtu de son costume rayé, lui tient les propos suivants: «Monsieur le Président, je représente 10 p.c. de vos titres et vous accorde quarante-huit heures pour prendre une décision: ou bien vous faites en sorte qu'on me les rachète au cours de la Bourse multiplié par deux ou trois, ou bien je les vends à un groupe japonais, arabe, libyen ou allemand, français, néerlandais... Dans ce cas, d'ici à trois mois, vous trouverez au sein de votre conseil d'administration les étrangers dont je viens de parler.»

Ce genre de pratique est de nature à perturber gravement la stabilité de la société, de même que les intérêts vitaux du pays, dans certaines circonstances — vous avez fait allusion aux sociétés qui sont les financiers traditionnels du Trésor — et peut aussi déstabiliser l'emploi et nuire au financement de notre reconversion et de notre modernisation industrielles.

Il faut donc prendre des mesures. C'est pourquoi les articles 68 à 78 de la loi mammouth sont opportuns, bien qu'ils y aient été introduits un peu par hasard. Et je ne dois pas vous apprendre, monsieur Henrion, la façon dont les choses se déroulent au sein d'un gouvernement: on a souvent tendance à s'imaginer qu'en globalisant, en rassemblant tous les articles, la procédure sera plus rapide. Hier, nous avons entamé la discussion de cette loi à la Chambre. Depuis longtemps, j'étais convaincu de la nécessité de légiférer rapidement dans ce domaine. Il y a pourtant peu de chances qu'elle soit votée par les deux Chambres avant les grandes vacances car il y a encore beaucoup de pain sur la planche, si je puis m'exprimer ainsi.

Je proposerai donc ce vendredi au gouvernement d'introduire un amendement qui extrait les articles de la loi mammouth pour en faire un projet distinct. M. de Wasseige m'a fait, ce matin en commission, une suggestion utile, et je l'en remercie. Il serait, en effet, opportun d'introduire les articles ainsi votés dans le Code de commerce, de sorte qu'ils aient leur place dans le droit des sociétés.

Je viens de vous exposer ce que nous envisageons. Vous vous demandez, monsieur Henrion, si ces mesures seront suffisantes. C'est là une question importante.

Je souhaiterais tout d'abord vous dire que je ne suis pas un protectionniste. Vous avez émis des propositions en ce qui concerne la réglementation des OPA. Je puis vous suivre à cet égard et vais certainement mettre vos suggestions à l'étude. Mais les *raiders* ne procèdent bien souvent pas par l'intermédiaire des OPA. Ceci est illustré par le cas de La Royale Belge, qui est plutôt un problème de *raiding* de piraterie commise par le biais de manœuvres, insidieusement et d'une façon camouflée au cours des premiers mois. Donc, je ne suis pas convaincu que la faiblesse de notre système se situe au niveau des OPA.

Vous avez rappelé que l'arrêté royal de pouvoirs spéciaux, portant le numéro 61, a été modifié par la loi de 1972. On a pris cette décision à l'époque, suite à l'évolution du droit communautaire et des directives. Depuis cette date, nous avons parcouru un long chemin. J'assiste maintenant de façon régulière à des discussions au sein de la communauté sur la libéralisation des mouvements de capitaux.

En novembre 1986, nous avons déjà accepté une directive qui tend à libéraliser intégralement les mouvements de capitaux à terme. Nous allons, je l'espère, rapidement décider d'en faire autant pour tous les autres mouvements et toutes les autres transactions à court terme.

Il faut tenir compte également de la libéralisation et de la communautarisation du droit et de la liberté de l'établissement. Il n'est donc pas simple de légiférer au plan national sans entrer en conflit avec le droit communautaire et, *de lege ferenda*, avec les projets qui se profilent dans le contexte de la création d'un grand marché européen intérieur.

De toute manière, votre suggestion est précieuse et je vais examiner s'il est encore possible de modifier notre législation et d'introduire une réglementation en ce qui concerne les OPA.

La Belgique étant un très petit pays, son avenir industriel et son avenir de centre financier sont largement tributaires de notre propre internationalisation. Il est illusoire de croire que sur les plans industriel et financier nous serions capables de nous «autosuffire».

Je suis extrêmement saisi par les dernières statistiques de l'Association belges des banques. Il ressort des bilans — et non pas en termes de nationalité des sociétés mères — qu'actuellement déjà, les trois quarts de nos banques sont largement étrangères, fortement internationalisées. Quelles sont encore aujourd'hui les institutions financières ou les grandes

entreprises intégralement belges? En Flandre, on cite souvent Sidmar comme une entreprise typiquement belge alors que chacun sait qu'il s'agit d'une entreprise luxembourgeoise, et je me bornerai à ce seul exemple.

Notre pays est une province européenne et si nous sommes habiles, si nous restons compétitifs et dynamiques, l'internationalisation ne peut qu'accroître notre valeur ajoutée, et contribuer au développement économique et industriel de la Belgique.

Comme je l'ai déjà dit à cette tribune, l'avenir industriel de notre pays réside dans le développement des services. Ce paradoxe n'est qu'apparent puisque, de toute manière, au niveau de l'emploi, l'ouvrier, personnage dominant du XXe siècle comme de la fin du XIXe, n'est heureusement pas en voie de disparition. Cette catégorie sociale, comme l'agriculteur il y a vingt ou trente ans, va être considérablement réduite. Elle représente aujourd'hui 26 p.c. de la population active. Avant la fin du siècle, elle sera réduite à 18 ou 20 p.c. et passera à 15, 10, voire 8 p.c. au cours des premières décennies du XXIe siècle.

Je le répète: l'avenir professionnel de notre population réside dans les services, et notamment les services financiers. D'autres pays ont compris que la source de l'emploi pour les années futures résidait dans le développement des services financiers, qui ne peut avoir lieu que dans un contexte d'internationalisation.

Nous sommes conscients de la gravité de la situation. Il est impérieux de voter rapidement les articles sur l'*anti-raiding*.

Dans un autre projet, nous avons introduit des articles qui doivent combattre les abus de l'*insider trading*.

Je vais examiner ce qui peut être fait pour les OPA, conformément au droit communautaire.

Nous devons veiller à ce que nos groupes industriels et financiers demeurent ou redeviennent suffisamment forts et puissants pour qu'on puisse encore, dans ce pays, développer une politique nationale, mais cela implique que ces mêmes groupes soient prêts à la concertation et au dialogue avec les responsables politiques. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

INTERPELLATIE VAN MEVROUW VAN PUYMBROECK TOT DE MINISTER VAN BUITENLANDSE BETREKKINGEN, TOT DE MINISTER VAN LANDSVERDEDIGING EN MINISTER VAN HET BRUSSELS GEWEST, TOT DE MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN, OPENBAAR AMBT EN DECENTRALISATIE EN TOT DE STAATSECRETARIS VOOR VOLKSGEZONDHEID EN GEHANDICAPTENBELEID OVER «DE MOGELIJKE BESTRALING VAN VREDESMANIFESTANTEN»

INTERPELLATION DE MME VAN PUYMBROECK AU MINISTRE DES RELATIONS EXTERIEURES, AU MINISTRE DE LA DEFENSE NATIONALE ET MINISTRE DE LA REGION BRUXELLOISE, AU MINISTRE DE L'INTERIEUR, DE LA FONCTION PUBLIQUE ET DE LA DECENTRALISATION ET AU SECRETAIRE D'ETAT A LA SANTE PUBLIQUE ET A LA POLITIQUE DES HANDICAPES SUR «L'EVENUELLE IRRADIATION DE MANIFESTANTS POUR LA PAIX»

De Voorzitter. — Aan de orde is dan de interpellatie van mevrouw Van Puymbroeck tot de minister van Buitenlandse Betrekkingen, tot de minister van Landsverdediging en minister van het Brussels Gewest, tot de minister van Binnenlandse Zaken, Openbaar Ambt en Decentralisatie en tot de staatssecretaris voor Volksgezondheid en Gehandicaptenbeleid over «de mogelijke bestraling van vredesmanifestanten».

Het woord is aan de interpellant.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil eerst mijn ontgoocheling uitdrukken over de manier waarop de minister en zijn diensten op deze interpellatieaanvraag zijn ingegaan. Deze interpellatieaanvraag werd drie maanden geleden ingediend en de interpellatie heeft reeds vijf keer op onze agenda gestaan. Zolang het in ons land belangrijker is de hoogstaande bezigheid te vervullen Manneke Pis een nieuw pak aan te trekken — het mag dan nog naar aanleiding van Flanders Technology zijn — dan een interpellatie in het Parlement te

behandelen, moeten wij met Shakespeare vaststellen: *there is something rotten in the State*.

Deze interpellatie is geboren uit een zeer grote bezorgheid om de evolutie die zich zowel bij ons als elders in de wereld voordoet. Vooraleer de dingen tot tuigen worden gemaakt, zijn ze in de menselijke geest gegroeid. Sommige ideeën en gedachten kunnen maar worden geboren omdat onze hele geestesrichting een verkeerd spoor is uitgegaan, omdat wij geen verantwoord waardeoordeel meer vellen, omdat wij de rangorde van de waarden kwijt zijn, omdat de mens als mens niet meer op zijn waarde wordt geschat. Winstbejag en macht schijnen in sommige gevallen meer te betekenen dan het leven zelf. Daarom denk ik dat het belangrijk zou zijn in het Parlement, bij het gerecht, bij het leger en in de regering eens een grondig debat te houden over de zijnsgrond, het waarom van ons bestaan. De eerbied voor de individuele mens zou er heel veel bij te winnen hebben.

Toen een paar maanden geleden enkele vrouwen vanuit het vrouwenbureau van Pax Christi besloten, om in aansluiting bij hun Engelse collega's en om ze even af te lossen, gedurende een aantal weken de wacht op te trekken aan de Greenham Common Basis, werden zij door bezoek vanuit Engeland gewaarschuwd voor de fysieke risico's die ze zouden lopen. De informatie leek verbazingwekkend, maar ze kwam uit onverdachte bron: van een Engelse Pax Christi-collega, die zelf geregeld wake deed aan de betrokken basis.

Ook mij kwam de zaak ongeloofwaardig over en dus ben ik verder op zoek gegaan naar inlichtingen in de hoop dat het om een ijdele angst zou gaan.

Eerst vond ik een artikel in het Nederlandse maandblad *Opzij* van november 1986 dat de bestraling van de Greenham Common-vrouwen aanklaagt. Maar later vond ik dat er reeds vroeger artikels verschenen waren in de Nederlandse pers: namelijk op 1 augustus 1986 in *De bazuin*, op 17 oktober 1986 in het *Utrechts Nieuwsblad*, op 10 november 1986 in het *Vrije Volk* en op 5 november 1986 ruim een halve bladzijde in de *Volkskrant*, op 10 maart 1986 en op 14 maart 1986 in de Engelse *Guardian*, in *Micro-Wave News* van september/oktober 1986, en in het vakblad *Electronics Today* van december 1985. Het gaat hier niet om ioniserende straling die vrijkomt bij kernenergie, maar om zogenaamde *Microwave radiations*, bestraling met ultra-korte golven, de energie zoals wij die kennen van radar en magnetronoventjes.

Tijdens de tweede wereldoorlog ontdekten Duitse soldaten dat een rauwe kip, die aan radar blootgesteld was, veel eerder gaar en eetbaar werd. Die kennis over beschadiging op afstand van levend weefsel is na de oorlog via de Duitsers bij de Russen terechtgekomen.

Die gingen de Amerikaanse ambassade in Moskou bestralen. In de jaren vijftig hebben de Amerikanen dit ontdekt, maar het stralingsniveau was zo laag dat ze geen gezondheidsschade verwachtten.

Door erover te zwijgen en rustig de gevolgen af te wachten hebben ze hun eigen mensen als proefkonijnen gebruikt. Er werden afwijkingen, zoals kanker en bloedziekten, onder de ambassadefunctionarissen vastgesteld, maar alles leek nog te vaag om er conclusies aan te verbinden. Begin van de jaren zeventig ging men in Amerika inzien dat men het gevaar van de microgolven en het militair nut ervan onderschat had. Er werden loden schilden rond de ambassade geplaatst en de bestraling stopte. Twee van de vier laatste Amerikaanse ambassadeurs stierven aan kanker, de derde lijdt aan een zeldzame bloedziekte.

In 1965 startten de Verenigde Staten met het Pandora-project waarbij chimpansees aan microgolven werden blootgesteld. Op basis hiervan werd aan een nieuw wapen gewerkt. In 1972 werd zo'n elektronisch wapen getest: de zogenaamde *electronic flamethrower*. In datzelfde jaar publiceerde het *US Army Equipment and Research Centre* een studie over microgolven met als titel *Analysis of Microwave for barrier warfare*. Men kwam tot de conclusie dat het mogelijk was een verplaatsbaar stralingswapen te maken dat vijanden op het slagveld geheel zou verlammen. Op het ogenblik zijn er volop onderzoeken aan de gang op dit vlak in Canada en aan de universiteit van Western Ontario. Alleen al voor dit laatste onderzoek werd 600 000 dollar uitgetrokken. De actualiteit van de microgolven blijkt ook uit het jongste septembernummer van de *Scientific American*, waarin K. Forster en A. Guy, geleerden in dienst van Amerikaanse regeringsinstanties, over de biologische effecten hiervan schrijven.

Deze effecten waren voor hen een belangrijke reden om de Amerikaanse toelatingsnormen die, afhankelijk van de golfrequentie tussen 100 en 1 000 keer hoger lagen dan die van de Russen, bij te stellen, al blijven ze nog altijd meer toelaten dan de Russische normen. Er wordt niet langer gekeken naar de vermogensdichtheid waarin lichaamsweefsel

wordt blootgesteld, maar naar de door het lichaam maximaal geabsorbeerde hoeveelheid energie, afhankelijk van de golflengte.

Hoewel er geen eenduidigheid is over de gevolgen van lage stralingsdoses, komen verschillende wetenschappers tot de volgende vaststellingen: sommige mensen kunnen de microgolven voelen, sommige dove mensen kunnen ze op zeer lage niveaus horen. De gevolgen op korte termijn zijn: misselijkheid, extreme moeheid en gebrek aan eetlust en op langere termijn: neerslachtigheid, afnemend intelligentievermogen, gedeeltelijk geheugenverlies, verandering in de bloedsamenstelling, langzame vergroting van de schildklier, wijzigingen in de menstruatiecyclus en de slaappatronen, schade aan de vrucht bij zwangere vrouwen, verminderde melkproductie bij zogende vrouwen, grauwe staar, genetische schade en kanker.

Maar het Amerikaanse congreslid James Scheuer noemde het «midde-len waarmee men gevaarlijke individuen en zonder letsel, hele menigten kan controleren»... Naar het zich laat aanzien, worden de Greenham Common-vrouwen en Cruisewatchers dus «gecontroleerd». De vrouwen die nog durven te blijven, beschermen zich door aarden wallen op te werpen, putten te graven, met metalen schilden.

De heer Wyninckx. — Terug naar de middeleeuwen!

Mevrouw Van Puymbroeck. — Volgens de internist Dr. Wiertz, die lange tijd bedrijfsarts is geweest bij General Electric, volstaat dat niet: «Ze zouden allemaal een helm, een beschermend pak en een bril moeten dragen, want langdurige blootstelling kan tot cataract (blindheid) leiden.»

Het codewoord voor de bestraling is «zapping». Zapping leent zich ook voor de bestraling van apparatuur omdat je met één shot de apparatuur van je vijand kan uitschakelen. Met verscheidene shots over een langere periode schakel je de vijand zelf uit.

Dat precies de vredesvrouwen van Greenham Common het moeten ontgelden, is verstaanbaar. Het komt waarschijnlijk omdat ze de eerste, en daarom belangrijkste, schakel in de informatieverbreiding zijn. De Amerikanen beschouwen hen als tegenstanders die moeten worden uitgeschakeld althans als informatiebron.

Als medicus heeft Dr. Wiertz jaren met radioactieve suiker en jodium gewerkt. De sporen, die dergelijke nucleïden bij inwendig gebruik in het lichaam achterlaten, onthullen de aard van de straling en daardoor ook de bron. Veel moeilijker is het met radar en ultrakorte golf, wat precies de uitwendige bronnen zijn, ze zijn hier veel moeilijker op te sporen.

Dr. Rosalie Bertell, lid van de *International Commission of Health Professionals for Health and Human Rights* en stralingsexpert, schrijft hierover op 7 juli 1986: «In het najaar 1985, na ontplooiing van de kruisraketten, begonnen de vrouwen die in het vredeskamp van Greenham Common leefden eigenaardige ziektepatronen te vertonen gaande van heel zware hoofdpijn, duizeligheid, menstruele bloedingen op abnormale tijden, zelfs post-menopauze bloedingen, tijdelijke verlammingen, storingen in de spraakcoördinatie, één geval van zo zware storingen in de bloedsomloop dat dringende hospitalisatie nodig was. Er deden zich toen ook 2 misvallen op 5 maanden voor. De vrouwen van Greenham Common zelf vermoedden een soort elektronische bewaking van de basis, vooral omdat er plots een groot gedeelte van de menselijke (militaire en politie-) bewaking was teruggetrokken. Het is geweten dat de Verenigde Staten in de oorlog tegen Vietnam ultrasonen gebruikten om de vijand te desoriënteren en te demoraliseren. Men meent ook dat de politiemacht van de Verenigde Staten experimenteert met *pulsed* infrageluid, radar en microgolven als controlemechanismen voor grote massa's. Niet-ioniserende stralen onderbreken de normale lichaamscycli, hartslag of maandstonden.»

Zij slaagde er ook in verhoogde straling te meten rond het kamp. Dat deed ook Ian Pit, die als deskundige verbonden is aan het vakblad *Electronics Today*. Dit blad vermeldde in zijn decembernummer van 1985 dat een aantal metingen waren uitgevoerd om de hypothese van de Greenham Common-vrouwen te testen. We lezen: «*Readings taken with a wide range signal strength showed marked increases in the background signal level near one of the women's camps at a time when they claimed to be experiencing ill effects.*»

Als de vrouwen lawaai maakten of dicht bij de omheining kwamen, verhoogde het signaal merkbaar. Hoewel de «zapping» binnen de officiële Amerikaanse normen blijft, zijn de stralen schadelijk.

In een uittreksel dat handelt over *less-lethal weapons*, minder dodelijke wapens, van de *Police Monitoring Unit, Manchester City Council* wordt een wapen aangeboden om de menigte of een opstand onder controle te

houden. We lezen in vrije vertaling: «de *photic driver*, een lichtimpuls in de kritieke 10-30 Hertz-schaal, die speciale effecten bij een deel van de bevolking kan veroorzaken. Algemene effecten van dit wapen zijn duizeligheid, misselijkheid, bewusteloosheid. En de tekst gaat voort. «De *photic driver* was ontworpen door Charles Bovill van de nu niet meer bestaande Britse firma Allen International...»

Publiciteit hiervoor in een politieuitleg bevestigt dat de Britse politie meespeelt in de verkoop en het gebruik van deze wapens. De Britse politie werkt ook mee aan de beveiliging van de Greenham Common Basis.

Dezelfde Charles Bovill ontdekte ook dat geluidsimpulsen tussen 4 en 7,5 Hz de effecten van de *photic driver* synergetisch verhogen. Dit verhoogde effect kan ook worden bereikt met het Valkyrie-apparaat, dat met of zonder geluidsapparaat — een schreeuw, een *screamer*, in het Engels — kan worden gebruikt. Dit Manchester-politiedocument vindt dat microgolff apparaten aangewezen zijn «om statische nachtvergaderingen op te breken».

Het Valkyrie *frequency weapon* was tot in 1983 opgenomen in *The British Defence Equipment Catalogue*. Technical writing services Ltd., 6 Galton Street London W, die de catalogus samenstelden, zegden dat in 1983 de *frequency weapons* uit de catalogus geschrapt zijn op vraag van het Brits ministerie van defensie.

Maar dat beler de Manchester politie niet om ook over de *Squawk Box*, de lawaaidoo, ook *Sound Curdler*, geluidsverlammer genoemd, te handelen. Dit is een apparaat dat door de Verenigde Staten ontwikkeld is en gebruikt werd in de Vietnamese oorlog. Dit toestel bestaat uit een «amplificateur», een anti-feedbackmicrofoon, twee luidsprekers van ongeveer 350 watt en een getransistoriseerde unit die op twee licht verschillende frequenties uitzendt en volgens het document een wetenschappelijk berekend schril, scherp gillend lawaai in virtueel ultrasone klank uitbrengt, en daardoor duizeligheid en misselijkheid veroorzaakt als je in de nabijheid bent. Tot zover de politie van Manchester. Maar daar het toestel zichtbaar is kan het «massaal psychologisch onbehagen en ziektegevoel veroorzaken, en geruigen zeggen bijna een geestelijk geslagen worden van de rechtstreeks getroffen mensen in de menigte», aldus de politie.

Volgens een brief van 12 mei 1986 van het Amerikaanse Congreslid James N. Jefford van Vermont, gericht aan Mel Goertz, worden de manoeuvres op de Greenham Common Basis gezamenlijk geleid door de US-militairen, Royal Air Force-personeel en de Britse politie om de karavanan te beschermen, en verder zegt hij in zijn brief: «*By the end of 1985, however, improved security and enforcement measures by the RAF and local police brought these intrusions under control.*»

Volgens de *Manchester Guardian* van 10 maart 1986 gebruiken de Amerikaanse militairen nu een detectiesysteem. BISS genoemd (Base Installation Security System), dat werkt — en hier haal ik letterlijk aan —: «*on a sufficiently high frequency to bounce radar waves off a body moving in the vicinity of a perimeter fence.*»

Maar als het radar zou zijn, blijft het even gevaarlijk, en dan verwijzen we naar het US Department of Health, Education and Welfare (HEW publication FDA, 77-8026, 1977) want Amerikaanse onderzoeken wijzen uit dat radar leukemie, blindheid, hersentumoren en hartbeschadiging kan veroorzaken. Persoonlijke klachten van 25 vroegere soldaten, blootgesteld aan radar werden aangenomen door de US. Momenteel zijn er reeds processen aan de gang tegen de Amerikaanse staat van luchtvaartcontroleurs, politieofficiëren en nu ook van een onderhoudsman telefooncommunicatie (Sam Yanon) voor de gevolgen van bestraling door microgolven.

Verscheidene zaken werden reeds uitgesproken in het voordeel van de slachtoffers. In een document van de Wereldgezondheidsorganisatie uit 1981 over radiofrequentie en microgolven wordt gezegd: «Blootstelling aan microgolven leidt tot ontregeling van het autonoom en centraal zenuwstelsel, hoofdpijn, geïrriteerdheid, slaapproblemen, zwakte, vermindering van seksuele activiteit, borstpijn, wijzigingen in de menstruaties, congenitale afwijkingen bij pasgeboren babies en vermindering van melkhoeveelheid bij de moeders» (Health Effects on Man — Radiofrequency and Microwave WHO 1981).

Ik heb ook nog een persoonlijk getuigenis van een oudere dame Kimbesley, die tijdens de oorlog dienst deed bij de Women's Royal Naval Service en opgeleid werd als radio- en radarengineer. Ook zij komt tot dezelfde bevindingen.

In een brief van 6 augustus 1986 klaagt de US Congresswoman, Patricia Schroeder, die feiten aan en vraagt Caspar Weinberger een onderzoek rond de zaak in te stellen.

Ik weet dat dit zich alleen afspeelt in één van onze buurlanden, en wat heeft dit met ons te maken?

Ook wij hebben kernraketten staan in Florennes, mijnheer de minister. Er wat we al lang gezien hebben rond onze eigen kerncentrales en wat ze vaststellen in Greenham Common is dat kernenergie en kernwapens zo gevaarlijk zijn dat ze ten koste van de democratie, ten koste van de individuele mens, desnoods ten koste van een hele bevolkingsgroep moeten worden beschermd.

Daarom hebben veel mensen angst in ons land en hebben zij vragen omtrent hun eigen veiligheid. Het is veel erger je bedreigd te voelen door degenen die geroepen zijn om je te beschermen, dan te weten dat er gangsterisme bestaat.

Daarom wil ik enkele vragen richten, zowel tot de minister van Binnenlandse Zaken als tot de minister van Landsverdediging.

Ten eerste, zijn onze rijkswachters, onze politiediensten of sommigen ervan ook uitgerust met microgolfwapens of supra-geluidsinstallaties?

Ten tweede, weten onze ministers meer over het bestaan van deze systemen?

Ten derde, gebeurt er ook « zapping » in Florennes of is dit eventueel voor later gepland?

Ten vierde:

a) Heeft de Belgische overheid inspraak in de beveiligingsmethoden van de rakettenbasis? Valt dit bijvoorbeeld ook onder de dubbele sleutelbepaling?

b) Kan de Belgische overheid eventuele « zapping » of analoge systemen beletten of behoort dit uitsluitend tot de bevoegdheid van de US Army?

Ten vijfde, zodra zich meer dan twee mensen in de buurt van de basis begeven, wordt gewoonlijk de derde opgepakt of gearresteerd. Is het gemeentelijke samscholingsverbod een voorwaarde of wordt het als middel gebruikt om « zapping » te voorkomen?

Ten zesde, welke middelen plant onze regering om deze ziek-makende en op termijn dodende stralen te voorkomen? Zal de bevolking tijdig worden geïnformeerd als dergelijke straling wordt gebruikt?

Aan de staatssecretaris voor Volksgezondheid, die schittert door haar afwezigheid, had ik graag de volgende vraag gesteld: kan zij ons meedelen of er in België reeds studies worden gemaakt omtrent de invloed van de microgolven op de mens? Welke beschermingsmaatregelen worden er op dit gebied in het vooruitzicht gesteld? Geldt dit voor alle mensen die hier beroepsmatig bij betrokken zijn?

Mijnheer de Voorzitter, graag zou ik op al deze vragen een antwoord krijgen. (*Applaus op de banken van Agalev en op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan minister de Donnéa.

Ridder de Donnéa, minister van Landsverdediging en minister van het Brusselse Gewest. — Mijnheer de Voorzitter, ik zal tamelijk kort gaan.

De inlichtingen die ik heb verzameld vermelden geen activiteit in Florennes zoals door de geachte interpellante beschreven onder de naam « zapping ».

Ik kan mevrouw Van Puymbroeck wel zeggen dat België mede verantwoordelijk is voor de veiligheid van de basis en dat wij dergelijke praktijken naar mijn weten niet toepassen.

De administratieve aanhoudingen waartoe de ordestrejdkrachten zijn overgegaan hadden in elk geval maar één enkel doel, namelijk het samscholingsverbod dat door de burgemeester van Florennes werd afgekondigd, te doen naleven.

Wat uw laatste vragen betreft, mevrouw, moet ik u zeggen dat de staatssecretaris voor Volksgezondheid mij geen enkel element van antwoord heeft doorgespeeld.

Ik meen derhalve dat u die vragen best opnieuw aan de staatssecretaris zelf zou stellen.

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Van Puymbroeck.

Mevrouw Van Puymbroeck. — Mijnheer de minister, gaat u ook de Belgische politie uitrusten met dergelijke wapens?

Ridder de Donnéa, minister van Landsverdediging en minister van het Brusselse Gewest. — Ik ben niet van plan het gebruik van dergelijke wapens aan te bevelen of op te leggen.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATION DE M. ANTOINE AUX MINISTRES DE L'EDUCATION NATIONALE SUR « LES DEPASSEMENTS DE CREDITS BUDGETAIRES »

INTERPELLATIE VAN DE HEER ANTOINE TOT DE MINISTERS VAN ONDERWIJS OVER « DE OVERSCHRIJDINGEN VAN DE BEGROTINGSKREDIETEN »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Antoine aux ministres de l'Education nationale sur « les dépassements de crédits budgétaires ».

La parole est à l'interpellateur.

M. Antoine. — Monsieur le Président, les mesures de Val-Duchesse ont eu, dans l'enseignement, des effets différents dans les secteurs néerlandophone et francophone.

C'est en tout cas ce que nous supposons car, en fait, depuis la rentrée scolaire de septembre 1986, nous avons peu de renseignements précis.

Les membres de la commission « Enseignement » ont admis qu'il était difficile, pour les deux ministres de l'Education nationale, de donner des chiffres exacts dès la rentrée scolaire. Ils ont donc attendu le rapport sur les effets de Val-Duchesse, le réclamant lors de chaque réunion de la commission.

Enfin, le 26 février 1987, MM. les ministres Coens et Damseaux ont éclairé les commissaires, leur fournissant oralement un certain nombre de renseignements concernant les économies réalisées, ou supposées telles, et les charges perdues tant dans l'enseignement néerlandophone que du côté francophone.

Hélas, les chiffres ne sont pas comparables, car nous n'avons obtenu que des chiffres bruts, par exemple: 1 704 charges en moins dans le secteur francophone et 2 616 dans le secteur néerlandophone sans savoir ce que ces chiffres représentent, en pourcentage, par rapport au nombre de charges totales existantes.

On nous a dit aussi que les économies prévues avaient été réalisées sans nous préciser exactement si celles-ci étaient dues au coefficient réducteur ou à la dénatalité.

Ce qui m'inquiète davantage, et c'est l'objet essentiel de mon interpellation, c'est que, malgré mes demandes régulières au sujet des crédits supplémentaires accordés pour les années antérieures à 1986, je n'ai reçu aucune réponse.

Pourtant, le contrôle budgétaire du mois de mars 1987 a fait apparaître des montants assez étonnants, bien que, pour l'année 1986, aucune donnée ne soit disponible en ce qui concerne les dépassements et qu'il s'agisse seulement d'une estimation pour les arriérés de traitement.

Monsieur le ministre, j'aurais souhaité la présence de votre collègue néerlandophone, mais il est retenu en commission.

Je puis comprendre que, comme tous les autres départements, l'Education nationale a dû avoir recours à certains dépassements de crédits, d'autant plus irréversibles que bon nombre de budgets ont été votés après l'exercice propre.

Il m'a paru intéressant de noter les montants des dépassements des crédits relevés pour les deux secteurs de l'Education nationale pour les années 1982 à 1985, ces quatre années étant les seules pour lesquelles j'ai des chiffres précis.

En ce qui concerne les dépassements pour le fonctionnement, un effort certain a été fait puisque le secteur néerlandophone a économisé 758,3

millions et le secteur francophone 232,2 millions, ce qui représente, pour l'ensemble du pays, une économie de 990,5 millions.

Par contre, les arriérés payés pour les traitements dus pour les quatre années antérieures se montent respectivement à 11 milliards 996,8 millions pour le secteur néerlandophone et à 7 milliards 642,6 millions pour le secteur francophone, soit au total un dépassement de crédits dans le domaine des traitements et pour l'ensemble du pays de 19 milliards 639,4 millions, en quatre ans.

Ceci veut dire que pour l'ensemble du fonctionnement et des traitements, il a été nécessaire de dépasser les budgets de 18 milliards 648,9 millions.

Compte tenu des chiffres cités plus haut, il semble bien qu'il y ait eu dépassement de 11 milliards 238,5 millions dans le secteur néerlandophone et de 7 milliards 410,4 millions dans le secteur francophone, soit 50 p.c. de plus dans le secteur néerlandophone par rapport au secteur francophone, ce qui incontestablement ne correspond aucunement à la différence de population scolaire ni d'ailleurs à aucune autre norme.

Si l'on ajoute à ceci les crédits non utilisés particulièrement du côté francophone et bloqués par le ministre du Budget, les différences deviennent encore plus importantes.

Membre de la commission de l'Enseignement, je pose depuis plus de trois mois des questions à ce sujet afin d'être éclairé, non seulement sur les crédits utilisés, mais aussi sur les dépassements qui ont été accordés et utilisés dans les deux secteurs et le pourquoi de ces dépassements presque inconnus des parlementaires.

Je tiens à rappeler que les chiffres de référence concernent les années 1982 à 1985, soit antérieures à Val-Duchesse.

J'aimerais donc connaître la justification de ces dépassements et aussi savoir si l'on en a tenu compte en prenant les décisions d'économie dans les deux secteurs d'enseignement.

M. le Président. — La parole est à M. Mouton.

M. Mouton. — Monsieur le Président, je suis heureux qu'un collègue de la majorité, de surcroît membre de la commission de l'Enseignement, joigne sa voix à celle de l'opposition francophone.

M. Henrion, vice-président, prend la présidence de l'assemblée

Lors du débat relatif au projet de loi portant ratification des arrêtés de pouvoirs spéciaux, j'avais tout particulièrement mis l'accent, monsieur Antoine, sur le traitement discriminatoire dont était et est toujours victime l'enseignement francophone.

Lentement, mais sûrement, la Communauté néerlandophone est en train de modifier la clé de répartition en creusant évidemment l'écart à son profit.

Dès lors, monsieur Antoine, pour moi, pour mon parti comme pour vous, semble-t-il, la situation est très claire. J'espère donc que votre parti acceptera très rapidement la communautarisation de l'enseignement. Les chiffres, que vous avez cités sont connus: 11,2 milliards de dépassement pour le secteur néerlandophone et 7,4 milliards pour le secteur francophone.

Je me tourne plus particulièrement vers M. le ministre dont j'attends la réponse avec beaucoup d'intérêt.

M. le Président. — La parole est à M. Duquesne, ministre.

M. Duquesne, ministre de l'Education nationale. — Monsieur le Président, avant de répondre de manière tout à fait précise aux questions qui m'ont été posées, je voudrais faire part de trois observations générales.

Voici la première. En tant que ministre responsable des secteurs francophone et germanophone de l'enseignement, je suis et je serai particulièrement attentif à ce que les lois et réglementations qui, jusqu'à nouvel ordre restent nationales, s'appliquent de la même manière dans chacune des Communautés et à ce que, en conséquence, les moyens qui, aux termes de la loi, doivent être alloués à mon secteur, le soient correctement.

Deuxième observation: il existe un certain danger, et spécialement en matière d'Education nationale qui est vraiment un secteur particulier — je m'en expliquerai dans la réponse précise — à manipuler les chiffres et, surtout, à faire des comparaisons. On peut, en effet, selon des

techniques budgétaires différentes, à des moments différents, faire en réalité la même chose, et tout à fait normalement et conformément à la réglementation; pourtant, si l'on compare ces deux procédures en termes de chiffres, l'on aboutira à des conclusions erronées.

J'ai dit, en commission, que je m'emploierai, à l'occasion de la préparation du budget de 1988, à essayer de rendre la situation plus transparente, de manière à permettre non seulement de mieux comprendre l'évolution des chiffres dans mon budget — secteurs francophone et germanophone de l'enseignement —, mais également de rendre plus transparentes les comparaisons entre les budgets des deux secteurs nationaux.

Troisième réponse, destinée plus particulièrement à M. Antoine qui semble privé d'éléments techniques en ce qui concerne l'exécution des accords de « Val-Duchesse ». Je lui signale que j'ai eu l'occasion, depuis deux mois, de répondre à bon nombre de questions parlementaires, notamment quant à l'incidence des mesures en termes d'emploi. Je veillerai à lui fournir la synthèse de ces réponses.

M. le sénateur Antoine ne dévoile pas ses sources en ce qui concerne les chiffres qu'il avance ni la manière dont il a établi ses calculs. Il est donc difficile de reconstituer ces montants en l'absence desdits éléments.

Néanmoins, les responsables des affaires budgétaires et financières de mon département ont pu établir qu'il s'agit uniquement de prendre en compte les crédits accordés pour années antérieures et de reconstituer le premier chiffre, à savoir 7 milliards 407,3 millions au lieu de 7 milliards 642,6 millions cités par l'honorable membre. Nous parlons donc bien de la même chose, même si nos chiffres diffèrent quelque peu.

Tel n'est pas le cas des 232,2 milliards d'économies réalisées dans les crédits de fonctionnement. En effet, s'agit-il uniquement des frais de fonctionnement des écoles de l'Etat? S'agit-il des subventions de fonctionnement des écoles libres ou officielles? S'agit-il des crédits non utilisés et qui doivent dans ce cas figurer dans l'arrêté royal de report au titre de crédits annulés? S'agit-il simplement de crédits reportés en vertu de dispositions dérogatoires à la loi sur la comptabilité de l'Etat?

Seule une réponse à ces questions permettrait de procéder aux calculs nécessaires à l'établissement de ce montant!

Si M. Antoine veut bien me communiquer ces éléments, je demanderai à mes services de lui fournir sur ce point également une réponse circonstanciée.

Quoi qu'il en soit, le terme de dépassement pour les crédits visés par l'honorable membre est impropre. Il s'agit en fait de crédits servant à régulariser des paiements déjà effectués ou simplement destinés à honorer des créances pour années antérieures. Car précisément jusqu'en 1985 ces montants pour années antérieures ont été accordés en dehors des crédits initiaux.

Il faut cependant reconnaître que ces crédits pour années antérieures ont un caractère récurrent, leur hauteur définitive est toutefois imprévisible. Le terme de « dépassement » est plutôt utilisé lorsque le budget pour l'année courante est insuffisant et qu'il faut recourir à des crédits supplémentaires ou accepter de liquider « en dépassement ».

Il convient de relativiser ce montant de 7 milliards 407,3 millions de crédits pour les années antérieures. En effet, sur les quatre exercices budgétaires considérés, il équivaut à une moyenne de 1 milliard 852 millions par exercice, soit 1,6 p.c. du budget moyen ajusté pour ces quatre années, qui est de 110 milliards 936 millions. Si l'on se réfère cette fois aux trois dernières années citées, on observe que la moyenne de ces crédits pour années antérieures est ramenée à 1 milliard 283 millions, soit 1,1 p.c. du budget moyen ajusté pour les trois années considérées, qui est de 112 milliards 841 millions.

Je vous prie d'excuser cette lecture de chiffres rendue toutefois indispensable par le devoir de rigueur auquel je me suis engagé en matière budgétaire.

Sur les 7 milliards 407,3 millions de crédits pour années antérieures accordés, 3 milliards 558,1 millions ont été accordés pour la seule année 1982. Ces crédits étaient donc destinés aux années 1981 et antérieures. Pourquoi?

Comme vous allez le constater, monsieur Mouton, il n'y a là aucune malice.

Il faut savoir que, jusqu'en 1982, les budgets de l'Education nationale ont fait l'objet de réductions draconiennes sans réelles mesures d'accompagnement. Les effets de ces réductions ont été cumulés avec la limitation des coefficients d'augmentation que l'on appliquait, non sur les dépenses réelles, mais sur les crédits initiaux ajustés.

De plus, en matière d'arriérés de traitements, la loi autorise de les imputer sur des crédits année courante.

Comme ces montants sont difficiles à déterminer, au moins quant à leur hauteur, ils viennent obérer les crédits budgétaires de l'année en cours, de telle sorte que les insuffisances en année courante doivent l'année suivante faire l'objet de crédits supplémentaires pour années antérieures.

Une autre source importante de crédits pour années antérieures provient des avances globales sur traitement octroyées à certaines entités communales.

Comme il s'agit d'avances, celles-ci sont régularisées les années suivantes lorsque les communes ou villes introduisent leurs créances définitives. Ces créances peuvent être introduites plusieurs années plus tard. Actuellement, ce phénomène tend à se résorber, compte tenu du passage au paiement individuel, pour le personnel enseignant, aux écoles officielles subventionnées. C'est une opération non encore terminée, mais à laquelle je m'emploie.

Certaines villes et communes ne sont cependant pas encore reliées à ce système.

Jusqu'en 1982, on peut donc parler, à juste titre, de régularisation d'insuffisance de crédits, du moins pour une part importante, dans ces crédits, pour années antérieures.

Depuis, il faut plutôt les considérer sous l'angle de déficit structurel, à savoir : des crédits qui seront toujours nécessaires du fait de la structure budgétaire propre à l'Education nationale, à sa nature même, qui fait que le budget de ce département n'est comparable à nul autre, à la complexité de la législation scolaire, aux difficultés inhérentes au statut du personnel enseignant, à la difficulté de maîtriser totalement les données budgétaires, qui sont conditionnées par l'appréciation de plusieurs variables et dont la principale est le nombre d'élèves.

Or, la politique actuelle vise justement à maîtriser et à contenir ce déficit structurel, par des mesures appropriées. C'est ainsi qu'il devra dorénavant être intégré dans les prévisions budgétaires pour année courante. Des crédits « années antérieures » pour un même montant, seraient néanmoins prévus. Le déficit structurel serait alors imputé sur ces crédits. Ces opérations ne donneraient lieu à aucun décaissement.

Les mesures d'économie décidées à Val-Duchesse l'ont été sur base du budget initial et n'ont pas pris en compte les crédits pour années antérieures.

M. Péciaux. — S'agit-il d'une mesure propre à votre département ?

M. Duquesne, ministre de l'Education nationale. — La situation de l'Education nationale est particulière pour différentes raisons. La raison principale, en matière de dépenses de personnel, qui représentent près de 85 p.c. des dépenses de l'Education nationale, résulte du fait que le budget initial est calculé sur base de normes organiques. En fonction de la natalité, de la population scolaire ainsi que des taux d'encadrement retenus, nous déterminons le nombre de professeurs dont nous aurons besoin. En cours d'année, certains d'entre eux peuvent, bien entendu, tomber malades; très heureusement en Wallonie, un certain nombre de jeunes femmes enseignantes sont enceintes et il faut procéder à des remplacements. D'autres éléments interviennent également comme, par exemple, des charges de missions dont bénéficient un certain nombre d'enseignants.

Par conséquent, il existe toujours, en fin d'année, un écart entre la norme organique et la norme budgétaire organique, cette dernière étant toujours supérieure à la première puisqu'il faut, bien entendu, rétribuer les enseignants malades, les enseignants en disponibilité et même, dans certains cas, des agents temporaires en cas d'impossibilité de réaffectation d'enseignants en disponibilité. Le département de l'Education nationale connaît donc une situation permanente de « dépassement » par rapport aux crédits budgétaires.

Une correction à posteriori s'imposera à mon sens toujours, car la prévision rigoureuse est impossible.

Je souhaiter qu'à l'avenir, de manière très claire et pour les deux départements d'ailleurs, cela soit réalisé, ce qui permettra une comparaison parfaite, sur base de ce qui s'est passé au cours des années antérieures et qui peut servir d'indication quant à l'écart entre la norme organique et la norme budgétaire. Ces montants sont prévus dans le budget initial. J'ajoute que psychologiquement et même politiquement, cela mettra fin à un jugement négatif souvent porté sur l'Education nationale. On a en effet, tendance à parler de départements nécessairement mal gérés, puis-

que nécessairement, chaque année, apparaît ce qu'on appelle un dépassement budgétaire. Si je puis donner cette explication technique aux membres du Sénat, parfaitement informés en ces différentes matières, il est malaisé de la faire comprendre à nos concitoyens. Sur le plan psychologique, pour mon département, cela me paraît, je le répète, souhaitable.

M. Péciaux. — Puis-je vous demander, monsieur le ministre, si votre collègue néerlandophone marquerait son accord sur une telle formule ?

M. Duquesne, ministre de l'Education nationale. — Absolument ! On peut d'ailleurs se demander pourquoi on n'y a pas pensé plus tôt !

C'est, hélas, souvent le cas dans la gestion de l'Etat, la force des habitudes et les traditions étant tellement pesantes. Il en va de même pour les pratiques administratives, notamment en matière budgétaire. En effet, même si l'on se heurte à de grandes difficultés, on continue dans la même voie parce qu'il en a toujours été ainsi.

J'ai cependant constaté que, depuis quelques années, une évolution se dessine dans les propositions formulées par les administrations, secteur N et secteur F. On essaie, en effet, d'intégrer la notion de déficit structurel, mais de manière plus ou moins systématique, selon les cas.

C'est la raison pour laquelle j'ai dit à M. le sénateur Antoine que, dans l'état actuel des choses, les comparaisons faites entre certains chiffres budgétaires sont dangereuses, car on compare des éléments de nature différente. Notre souhait, notre souci est de recourir à l'utilisation d'un tel mécanisme, dans l'avenir, mais un petit problème, assez malaisé à résoudre, se posera. En effet, pour atteindre cet objectif, dans le cadre d'une même année budgétaire, il s'impose de prévoir, dans le budget déposé, non seulement le déficit structurel, mais également les crédits destinés à couvrir les années antérieures, puisque la prévision du déficit structurel implique l'inscription, au budget déposé, d'une masse budgétaire mise à disposition des ministres pour permettre la liquidation, au cours de l'année ultérieure, de dépenses consenties l'année précédente. Mais cet accroissement, apparent seulement, du budget de l'Education nationale ne se produit, bien entendu, qu'une seule fois par an puisque, normalement, si la prévision du déficit structurel est correctement établie, aucun crédit ne sera plus demandé pour les années antérieures.

M. Péciaux. — Monsieur le ministre, vos démarches postulent-elles une modification des lois sur la comptabilité de l'Etat ou peuvent-elles s'inscrire dans les lois actuelles ?

M. Duquesne, ministre de l'Education nationale. — Cela ne pose aucun problème.

M. Mouton. — Monsieur le ministre, puis-je également vous poser une question ?

J'ai trouvé ce matin, dans mon courrier, les budgets de l'Education nationale pour l'exercice 1987. Ces budgets intègrent-ils, dans les prévisions, le déficit structurel dont vous venez de parler ?

M. Duquesne, ministre de l'Education nationale. — C'est ce que je viens de dire, à des titres divers, monsieur Mouton. Je ne puis cependant vous donner une réponse globale. Si cela n'a pas été fait de manière systématique, je souhaite et m'emploierai à ce qu'il en soit ainsi à l'avenir.

M. le Président. — La parole est à M. Antoine.

M. Antoine. — Monsieur le Président, je tiens à remercier M. Duquesne, ministre de l'Education nationale, secteur francophone, et pour les renseignements qu'il vient de me donner, et pour ceux qu'il m'a promis.

N'étant pas journaliste, je ne suis pas tenu au secret quant à mes sources de renseignements. Je lui communiquerai, dès lors, avec plaisir le document émanant du cabinet du Vice-Premier ministre et ministre du Budget, daté du 1er mars, relatif au contrôle budgétaire et, plus particulièrement, à l'enseignement secondaire. Je puis d'ailleurs facilement y retrouver le chiffre cité par le ministre; il s'agit effectivement de 7 642,6 milliards. Le chiffre que j'ai avancé est un chiffre global, obtenu en déduisant des 7 642,6 milliards, montant des arriérés de traitement, les économies réalisées sur les dépassements de crédits.

En fait, les chiffres globaux que j'ai cités sont repris dans ce document, sous le titre : « Dépassements de crédits », mais à deux postes différents : « Dépassements de crédit pour les paiements effectués au-delà des crédits approuvés », d'une part, et « Arriérés », d'autre part, qui ont donc été

payés, au cours des années de référence indiquées, de 1982 à 1985, pour les traitements dus pendant les années antérieures.

Je constate, par ailleurs, que l'estimation des arriérés pour 1986 indique à nouveau un dépassement de 1,5 milliard pour le secteur francophone et de 2,97 milliards pour le secteur néerlandophone, ce qui équivaut quasi au double.

Une telle différence existant pratiquement depuis deux ans, j'ai tenu à éveiller votre attention ainsi que celle de mes collègues, à ce sujet.

M. le Président. — La parole est à M. Duquesne, ministre.

M. Duquesne, ministre de l'Education nationale. — Monsieur le Président, je voudrais apporter une précision que j'ai omis de donner dans ma réponse.

Dans ce que vous appelez — erronément, je crois, monsieur Antoine —, « les dépassements budgétaires » sont repris les traitements indus. En effet, mon département continue à payer des traitements, qui ne devraient pas l'être, à concurrence de montants extrêmement importants. J'espère que l'informatisation permettra de mettre fin à cette situation.

Je voudrais cependant vous faire remarquer que la comparaison, établie par vous, entre ces deux chiffres d'arriérés est très dangereuse car elle repose sur des éléments, à mon avis, objectifs: le nombre d'enseignants malades, le nombre d'enseignants que l'on peut ou non réaffecter et, par conséquent, le nombre de temporaires que l'on doit ou non désigner. De la même manière, la mesure applicable aux écoles rurales, c'est-à-dire la norme préférentielle, n'est nullement arbitraire. Elle est d'application à la campagne car c'est là que se trouvent les écoles rurales...

M. Antoine. — En fait, nous avons posé ces questions en commission et avons obtenu une réponse uniquement en ce qui concerne le secteur francophone.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

INTERPELLATION DE M. MOUTON A M. DUQUESNE, MINISTRE DE L'EDUCATION NATIONALE, SUR « L'APPRENTISSAGE OBLIGATOIRE DU NÉERLANDAIS AU TROISIÈME DEGRÉ DE L'ENSEIGNEMENT PRIMAIRE DE L'ÉTAT »

INTERPELLATIE VAN DE HEER MOUTON TOT DE HEER DUQUESNE, MINISTER VAN ONDERWIJS, OVER « HET VERPLICHT AANLEREN VAN HET NEDERLANDS IN DE DERDE GRAAD VAN HET LAGER ONDERWIJS VAN HET RIJK »

M. le Président. — L'ordre du jour appelle l'interpellation de M. Mouton à M. Duquesne, ministre de l'Education nationale, sur « l'apprentissage obligatoire du néerlandais au troisième degré de l'enseignement primaire de l'Etat ».

La parole est à l'interpellateur.

M. Mouton. — Monsieur le Président, la grille horaire de la première année de l'enseignement secondaire de l'Etat a été revue par M. le ministre.

Je note particulièrement qu'il sera possible aux jeunes wallons d'apprendre une seule langue étrangère, et non deux, comme ce fut le cas en septembre 1986. En outre, les jeunes wallons pourront choisir entre le néerlandais, l'anglais et l'allemand.

Je ne peux que féliciter le ministre de cette décision.

Mais une incohérence subsiste.

En effet, au niveau du troisième degré de l'enseignement primaire de l'Etat, les jeunes wallons sont obligés d'apprendre le néerlandais.

M. Leemans reprend la présidence de l'assemblée

Par ailleurs, l'apprentissage du néerlandais reste facultatif dans l'enseignement primaire subventionné.

Compte tenu du libre choix qui existe dès la première année de l'enseignement secondaire et cela au 1er septembre prochain, ne serait-il

pas normal, monsieur le ministre, soit de supprimer l'apprentissage du néerlandais au niveau primaire, soit de rendre facultatif dans tous les réseaux l'apprentissage du néerlandais en cinquième et sixième années primaires?

M. le Président. — La parole est à M. Duquesne, ministre.

M. Duquesne, ministre de l'Education nationale. — Monsieur le Président, je remercie M. le sénateur Mouton pour ses propos aimables en ce qui concerne la grille horaire dans l'enseignement de l'Etat, au sujet de laquelle une expérience a été tentée l'année passée.

Dès mon arrivée à la tête du département, j'ai pris un certain nombre de contacts, car j'avais reçu l'écho de contestations à cet égard et je ne souhaitais pas que soit maintenu un système pouvant causer des difficultés et porter préjudice aux enfants confiés à l'enseignement de l'Etat.

L'immense majorité, pour ne pas dire l'unanimité, des pédagogues, avec, à leur tête, les germanistes eux-mêmes, qui n'ont pas fait preuve d'un réflexe de corporation, m'ont signalé le danger que présentait, à l'entrée du secondaire, l'apprentissage obligatoire de deux langues germaniques à des jeunes qui, pour la plupart, n'ont jamais été vraiment formés à ces disciplines, ce qui risquait d'entraîner des confusions dans l'apprentissage des deux langues.

La situation est quelque peu différente dans le secteur néerlandophone, où, souvent, l'apprentissage d'une langue latine, le français, et d'une langue germanique ne risque pas d'engendrer une confusion.

Je suis ministre dans une communauté qui a une grande inclination pour la liberté, et notamment la liberté de choix, et j'ai donc estimé que les parents étaient suffisamment responsables pour procéder en parfaite connaissance de cause aux choix qu'ils estiment devoir faire. Je constate d'ailleurs qu'ils sont parfaitement conscients du fait qu'ils vivent dans un pays où l'on parle trois langues et que, de manière majoritaire — et je dispose des chiffres —, ils choisissent pour leurs enfants la deuxième langue nationale, considérant probablement l'intérêt que présente pour eux la connaissance de deux langues nationales.

En ce qui concerne la question plus précise relative à l'enseignement primaire, ce sont les circulaires n° 6 et n° 7 du 19 août 1986 qui régissent l'organisation du cours de néerlandais dans les écoles primaires.

La circulaire n° 6, en conformité avec les lois du 30 juillet 1963 concernant le régime linguistique dans l'enseignement et du 2 août 1963 sur l'emploi des langues en matière administrative telles que modifiées, rend cet enseignement obligatoire dans trois catégories de communes: les communes de l'arrondissement de Bruxelles-capitale, celles visées à l'article 3 de la loi du 30 juillet 1963 et les communes « périphériques » visées à l'article 7 des lois sur l'emploi des langues en matière administrative, coordonnées le 18 juillet 1966.

La circulaire n° 7 dispose que l'organisation du cours de seconde langue est obligatoire dans le troisième degré de l'enseignement primaire de l'Etat.

Dans la pratique, à l'exclusion d'un nombre restreint de communes à caractère linguistique particulier, c'est donc le néerlandais qui a été imposé dans le degré supérieur des écoles de l'Etat.

L'apprentissage du néerlandais reste facultatif dans l'enseignement primaire subventionné, dit l'honorable sénateur. Dans la pratique, la décision d'organiser ce cours est laissée à l'appréciation des pouvoirs organisateurs. Mais lorsqu'il est organisé, tous les élèves sont astreints à le suivre.

Les pouvoirs organisateurs ont donc décidé librement d'organiser ou non ce cours de seconde langue.

Il est à remarquer qu'un nombre significatif de pouvoirs organisateurs ont décidé de promouvoir le cours: 50 p.c. en ce qui concerne l'enseignement officiel subventionné, et 75 p.c. pour l'enseignement libre subventionné.

Ces chiffres ne tiennent pas compte des pouvoirs organisateurs qui ont pris en charge ce cours de seconde langue sans recourir à l'encadrement spécifique proposé par l'Education nationale.

Par contre, en ce qui concerne l'enseignement de l'Etat, le ministre de l'Education nationale est le chef du pouvoir organisateur et toute décision concerne logiquement l'ensemble des écoles.

Il n'est donc pas judicieux de rendre l'enseignement de la seconde langue facultatif. Au contraire, il est indispensable qu'une même mesure soit prise pour toutes les sections primaires de l'Etat.

Je signale à l'honorable membre que l'organisation de ce cours reste à titre expérimental et n'entre pas dans le cadre organique. Je souhaite tirer les conclusions de cette expérience par une concertation avec les pouvoirs organisateurs, les enseignants et les parents. Les inspecteurs me feront un rapport d'évaluation en fin d'année scolaire.

Je ne vais pas rappeler le différend qui oppose les pédagogues : certains affirment qu'il faut consacrer tout l'effort à l'apprentissage de la langue maternelle, l'apprentissage d'une deuxième langue ne pouvant s'effectuer qu'au détriment de la langue maternelle; d'autres ne voient aucun inconvénient à l'apprentissage de deux langues; une troisième catégorie choisit le compromis en avançant que, même si l'apprentissage de la deuxième langue se fait au détriment de celui de la langue maternelle, la pratique de deux langues représente un énorme avantage.

Le contact — ce terme me paraît moins excessif que le mot « apprentissage » — avec une langue étrangère constituée, selon moi, dès l'école primaire, un merveilleux tremplin pour l'apprentissage des langues dans l'enseignement secondaire.

Grâce à l'initiation au troisième degré primaire, l'enfant, ou bien choisira la poursuite de l'apprentissage de cette même langue, ou bien abandonnera celle-ci pour entamer l'étude d'une autre langue, mais en connaissance de cause puisqu'il aura eu l'occasion de se tester et d'être déjà observé par ses maîtres. C'est ainsi que les parents eux-mêmes pourront effectuer des choix judicieux : le goût ou le mépris pour des matières se révèlent très tôt; de même, des aptitudes à un apprentissage plus autonome peuvent se déceler.

L'obligation pour des raisons budgétaires de l'apprentissage du néerlandais dans le primaire ne remet pas en question ma volonté de permettre le libre choix dans l'enseignement secondaire. Les grilles seront incessamment diffusées.

L'honorable membre, parce qu'il a une formation d'enseignant et qu'il prouve régulièrement à cette tribune ses grandes qualités pédagogiques par la clarté de ses interventions, comprendra aisément que les objectifs sont fondamentalement différents. Au primaire, il s'agit de mesurer les réactions d'un contact, d'une initiation, d'un dépaysement linguistiques, tandis qu'au secondaire, il s'agit d'un véritable apprentissage d'un outil de communication. (*Applaudissements sur les bancs de la majorité.*)

M. le Président. — La parole est à M. Péciaux.

M. Péciaux. — Monsieur le ministre, avez-vous l'intention de modifier les conditions requises en ce qui concerne les diplômes et les titres, pour les enseignants qui seront appelés à enseigner la langue néerlandaise en sixième primaire? Ces postes seront-ils attribués à des régents, des instituteurs assimilés ou à des porteurs d'autres titres? Quel sera leur statut?

M. Duquesne, ministre de l'Education nationale. — C'est là une question difficile, et c'est la raison pour laquelle j'entends, à la fois, tirer toutes les conclusions de l'expérience, avec le calme et la sérénité qui conviennent, et ne pas prendre des décisions hâtives qui pourraient avoir des conséquences importantes sur le plan des statuts du personnel.

Sur le plan pédagogique, ce qui est important à l'école primaire, c'est un contact avec une autre langue que la langue maternelle, de manière à dédramatiser le problème de l'apprentissage des langues et à ce que, psychologiquement et intellectuellement, les enfants soient prêts à un véritable apprentissage dès le secondaire.

En ce qui concerne les problèmes de personnel, il faut savoir — je n'entrerai pas maintenant dans le détail — qu'avec la dénatalité qui frappera d'abord l'enseignement primaire, les instituteurs vont connaître des problèmes sérieux; les enseignants disponibles seront de plus en plus nombreux et ils risquent de rester longtemps sans place.

On peut craindre aussi, pendant une certaine période, un vieillissement des enseignants, par suite de l'impossibilité de recruter de jeunes instituteurs, toujours en raison de cette dénatalité.

La tentation est grande — je le constate comme ministre de l'Education nationale — de proposer de faire appel, pour l'enseignement d'une autre langue, à des spécialistes, par exemple des régents en langue germanique. Mais alors pourquoi s'arrêter là? On peut tenir le même type de raisonnement pour l'apprentissage de la gymnastique.

Ces mesures méritent d'être examinées avec une grande attention, parce qu'elles sont lourdes de conséquences sur l'emploi.

M. le Président. — La parole est à M. Mouton.

M. Mouton. — Monsieur le Président, j'ai écouté avec beaucoup d'attention la réponse que vient de me donner M. le ministre.

Mais, je dois bien avouer que cette réponse ne me satisfait pas du tout. Je continue à considérer qu'il est incohérent d'obliger les jeunes Wallons à apprendre le néerlandais au niveau du troisième degré de l'enseignement primaire de l'Etat alors que ces mêmes élèves, en première année de l'enseignement secondaire, pourront choisir entre le néerlandais, l'anglais et l'allemand.

Que l'on me comprenne bien. Dans mon esprit, il ne s'agit nullement de supprimer l'apprentissage ou, pour reprendre votre expression, le contact avec une langue étrangère en cinquième et sixième années primaires. Certainement pas. Les chiffres que vous venez de donner sont suffisamment éloquents : ils nous apprennent que 50 p.c. des pouvoirs organisateurs dans l'enseignement officiel subventionné et 75 p.c. dans l'enseignement libre subventionné organisent l'apprentissage du néerlandais.

Vous m'avez promis, monsieur le ministre, de réfléchir encore à ce problème. Je vous en remercie et garde l'espoir que dans les semaines à venir ou, au plus tard, pour la prochaine rentrée scolaire, vous supprimerez cette incohérence.

M. le Président. — L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

INTERPELLATIE VAN DE HEER SWINNEN TOT DE HEER COENS, MINISTER VAN ONDERWIJS, OVER «HET UITBLIJVEN VAN KENNISGEVING VAN DE DOTATIES 1987 AAN DE STAATSDIENSTEN MET AFZONDERLIJK BEHEER VAN HET MINISTERIE VAN ONDERWIJS»

INTERPELLATION DE M. SWINNEN A M. COENS, MINISTRE DE L'EDUCATION NATIONALE, SUR «L'ABSENCE DE NOTIFICATION DES DOTATIONS 1987 AUX SERVICES DE L'ETAT A GESTION SEPARÉE DU MINISTÈRE DE L'EDUCATION NATIONALE»

De Voorzitter. — Aan de orde is de interpellatie van de heer Swinnen tot de heer Coens, minister van Onderwijs, over «het uitblijven van kennisgeving van de dotaties 1987 aan de staatsdiensten met afzonderlijk beheer van het ministerie van Onderwijs».

Het woord is aan de interpellant.

De heer Swinnen. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank de minister dat ik precies vandaag de begroting van Onderwijs voor 1987 in de bus vond. Als nieuweling en als lid van de commissie voor Onderwijs en Wetenschap heb ik dus tot nu moeten wachten om die begroting te kunnen inkijken. Als blijk van dank zal ik u, mijnheer de minister, na mijn interpellatie, een exemplaar overhandigen van het verslag over de toestand van het Rijksonderwijs in het arrondissement Leuven, dat ik vanmorgen aan de pers heb voorgesteld.

Het koninklijk besluit van 29 december 1984 betreffende het financieel en materieel beheer van de staatsdiensten met afzonderlijk beheer in het Rijksonderwijs bepaalt in artikel 6 dat de begrotingsontwerpen van de SABMO's vóór 1 juni voorafgaande aan het begrotingsjaar voor goedkeuring aan de minister van Onderwijs moeten worden voorgelegd en dat deze ontwerpen dienen te worden toegevoegd aan het ontwerp van begroting van het ministerie van Onderwijs.

Datzelfde koninklijk besluit bepaalt in artikel 7 dat de goedkeuring van de begroting van de SABMO's is verworven door de afkondiging van de wet houdende de begroting van het betrokken ministerie van Onderwijs.

Ingeval deze goedkeuring niet verworven is vóór de aanvang van het begrotingsjaar mogen dezelfde verrichtingen als die welke door de vorige begroting waren toegestaan, worden uitgevoerd van 1 januari af.

In artikel 9 van het koninklijk besluit van 29 december 1984 wordt verder gestipuleerd dat de beheersrekening, een rekening van uitvoering van de begroting en een staat van activa en passiva, moeten worden opgesteld op het einde van ieder jaar.

Deze rekeningen worden uiterlijk op 31 maart na het jaar waarop ze betrekking hebben door de betrokken minister van Onderwijs aan de

minister van Financiën gezonden, die ze vóór 30 april van hetzelfde jaar aan het Rekenhof bezorgt.

Vooruomd koninklijk besluit stelt een aantal organieke regels vast, die stipt dienen te worden nagevolgd om een goed beheer van de SABMO's te garanderen.

Ter verduidelijking nog: dit koninklijk besluit werd door u, mijnheer de minister, mede ondertekend.

Wij stellen vast dat voor het begrotingsjaar 1985 de ordonnateurs tijdens de tweede helft van december 1984 in kennis werden gesteld van het aan hun SABMO toegekende bedrag. Voor het begrotingsjaar 1986 is dit eind maart 1986 gebeurd! Voor het begrotingsjaar 1987 is dit, voor zover mij bekend, nog steeds niet gebeurd!

Wij zijn vandaag, zeggen en schrijven, 20 mei!

Het tijdschema wordt hier niet gevolgd.

De SABMO's die zich bijgevolg met « voorlopige kredieten » moeten behelpen, met onder meer ook beperkende maatregelen betreffende de kapitaalverrichtingen, weten niet waarheen dit soort beleid voert.

Het sprekend bewijs van die grote beleidsduidelijkheid wordt geleverd door het recente koninklijk besluit nr. 538 van 31 maart 1987, dat op 16 april 1987 in het *Belgisch Staatsblad* werd gepubliceerd. Daarin worden onder meer de werkmiddelen voor het rijksonderwijs in het secundair en hoger onderwijs en in het onderwijs voor sociale promotie met 1 pct. verminderd.

Dit besluit dat door de ordonnateurs ten vroegste op 16 april kon worden ingekeken, heeft terugwerkende kracht met ingang op 1 januari 1987. Inmiddels is dus ruim één vierde van het begrotingsjaar 1987 verstreken.

En dit besluit heeft niet alleen terugwerkende kracht, het bevat ook nog een beknoptende financiële dreiging voor de toekomst. In het verslag aan de Koning staat het volgende: indien het begrotingsobjectief van de 2 pct. niet via de vermindering van de kredieten voor werking en uitrusting wordt behaald, zullen er bijkomende besparingsmaatregelen worden genomen.

Door deze uiteraard laattijdige maatregelen van het koninklijk besluit 538 met terugwerkende kracht te laten ingaan en door de dreiging van extra bezuinigingen wordt een toestand geschapen die de efficiënte werking van de staatsdiensten met afzonderlijk beheer sterk hindert, zelfs ontwricht, en die bovendien frustrerend en demotiverend werkt op het personeel van de rijkscholen.

Daarenboven is het koninklijk besluit 538 principieel in strijd met artikel 7 van het koninklijk besluit van 29 december 1984. U zult me zeggen dat het genummerd koninklijk besluit kracht van wet heeft en bijgevolg het gewone koninklijk besluit opheft — alleszins tijdelijk. Het gaat hier evenwel niet om de juridische hiërarchie tussen voornoemde koninklijke besluiten, wel om de tegenstrijdigheden die er bestaan tussen de budgetair-technische maatregelen van het koninklijk besluit 538 en de organieke regels voor goed beheer van de SABMO's van het koninklijk besluit van 29 december 1984. Volgens dit artikel 7 mogen dezelfde verrichtingen worden uitgevoerd als degene die door de vorige begrotingen waren toegestaan, wanneer de goedkeuring niet is verworven vóór de aanvang van het begrotingsjaar in kwestie.

De begroting wordt als verworven beschouwd door de afkondiging van de wet houdende de begroting van het ministerie van Onderwijs.

Aangezien de begrotingen 1986 en 1987 van het ministerie van Onderwijs niet of nog niet werden goedgekeurd, impliceert dit, dat in de begrotingen van de SABMO's voor de begrotingsjaren 1986 en 1987 dezelfde verrichtingen mogen worden ingeschreven als die bepaald in de laatst goedgekeurde begroting, namelijk de begroting 1985! Hier wordt eens te meer bewezen dat de meeste volmachtbesluiten laattijdig en overhaast werden genomen. Mede daardoor zijn er nogal wat tegenstrijdigheden met voorgaande reglementeringen ontstaan. Deze tegenstrijdigheden belemmeren de werking van de betrokken diensten, in dit geval de Sabmo's van de rijkscholen.

U eist van de ordonnateurs en hun rekenplichtigen een beleid van goed beheer, terecht trouwens. Mijnheer de minister, wanneer de diensten hun inkomsten maar bij benadering kennen en daarenboven met een mogelijke inkrimping van dat benaderend budget worden bedreigd, hoe kunnen zij dan een gefundeerd beleid van zuinig beheer uitstippelen?

Als u dit kunt, dan beschikt u over de magische bol van de helderziende. Wellicht is het dan ook aangewezen om onze ordonnateurs zo'n magische bol te bezorgen, zodat ze de budgettaire en boekhoudkundige handelingen binnen de wettelijk vastgestelde termijnen kunnen uitvoeren.

De huidige toestand berooft de ordonnateurs, de rekenplichtigen en de andere leden van de raad van bestuur van de middelen om een goed beheer te voeren. Tegelijkertijd eist u van de SABMO's — en van het bestuur materiële en financiële organisatie — dat de wettelijke beschikkingen omtrent het autonome beheer stipt worden uitgevoerd.

Ik ben er mij zeer goed van bewust dat deze tweeslachtige toestand een nachtmerrie is voor de uitvoerders van het beheer, namelijk de ordonnateurs en de rekenplichtigen, en voor het bestuur materiële en financiële organisatie dat met de begeleiding en de controle van het autonome beheer is belast.

Het huidige financieel beleid heeft nefaste gevolgen voor de rijksscholengroepen. Die laten zich voelen in de werking en de uitrusting van de rijkscholen en ook in het personeelsbeleid, inzonderheid voor het contractueel meester-, vak- en dienstpersoneel.

De uitrusting en de werking van vele rijkscholen is bij de invoering van de beheersautonomie sterk verstoord, niet door de beheersautonomie als dusdanig, maar wel door de modaliteiten waarop deze autonomie tot stand is gebracht en de wijze waarop ze moet functioneren.

Ik meen dat ik reeds voldoende heb aangetoond dat de onduidelijkheid en de onzekerheid aangaande de financiële middelen voor de rijkscholen goed beheer niet mogelijk maken. De planning van en de continuïteit in het noodzakelijk pedagogisch comfort kunnen vaak niet langer gewaarborgd worden en de niet-pedagogische dienstverlening, bijvoorbeeld het schoolrestaurant en het leerlingenvervoer, kan niet meer volwaardig functioneren.

Onder meer deze dienstverlening is van essentieel concurrentieel belang voor de rijkscholen. De ontwrichting van deze diensten is een zware belasting voor het voortbestaan van heel wat rijkscholen. Zoals ieder radertje noodzakelijk is in een mechanisch uurwerk, zo noodzakelijk is elk personeelslid voor de goede werking van de school. De contractuele meester-, vak- en dienstpersoneelsleden kunnen slechts een gesmeerd onderdeel van de school zijn als ze volwaardig in de school kunnen aantreden, zonder dag in dag uit te moeten uitkijken naar de postbode die het verlossende bericht brengt dat de toekenning van de dotatie of een voorschot ervan is aangekomen, zodat ze wellicht weer voor enkele maanden aan de slag kunnen.

Tot slot vraag ik nogmaals dat de timing van het koninklijk besluit van 29 december 1984 stipt wordt gevolgd en dat voldoende middelen ter beschikking worden gesteld om in de behoeften van de rijkscholen te voorzien. Deze billijke eis impliceert dat u en alle regeringsleden, er zorg voor dragen dat de departementale begrotingen volgens de wettelijke tijdschema's worden ingediend en behandeld. Voor 1987 vraag ik u mij concreet te laten weten wanneer de juiste bedragen aan de ordonnateurs zullen worden megedeeld. Wat zal de uiterste datum zijn waarop de SABMO's hun begrotingen moeten indienen?

Heeft het hoofdbestuur reeds begeleidende richtlijnen voor de begroting 1988 uitgewerkt? Zo ja, wanneer zullen die onderrichtingen aan de ordonnateurs worden gestuurd? Ik hoop dat u mij, en dus ook alle SABMO's, een duidelijk antwoord op deze vragen zal geven.

De Voorzitter. — Het woord is aan minister Coens.

De heer Coens, minister van Onderwijs. — Mijnheer de Voorzitter, de SABMO's hebben tot op heden gewerkt op basis van voorlopige kredieten. Voor hun werking konden zij beschikken over zes twaalfden van het bedrag dat vorig jaar werd toegewezen.

Noch de definitieve bedragen voor het begrotingsjaar 1987, noch de begrotingsinstructies konden aan de SABMO's worden medegegeeld.

Het vaststellen van de aan de SABMO's toe te kennen dotaties is afhankelijk van twee belangrijke factoren. Over het globaal bedrag dat kon worden toegewezen is in feite slechts op de Ministerraad van 8 mei 1987 een beslissing genomen. In het laatste begrotingsconclaaf van maart 1987 werd beslist dat algemeen en bijkomend 2 pct. diende te worden bezuinigd op de kredieten voor werking en uitrusting. Dit werd vastgelegd in koninklijk besluit 538.

Op voorstel van de ministers van Onderwijs heeft de Ministerraad toegestaan dat deze besparing integraal op de kredieten voor uitrusting werd gedaan, en niet op de werkingskredieten. Ik heb mij met hand en tand verzet tegen het besparen op de werkingskredieten. Wij moesten echter alternatieven vinden. Dat was niet zo eenvoudig. U herinnert zich beslist dat hierover in de commissie vele besprekingen werden gevoerd.

In het koninklijk besluit 413 van 1986 werd daarenboven bepaald dat voor het rijksonderwijs de dotatievaststelling aan de SABMO's zou

steunen enerzijds op een te bepalen bedrag per school — dit bedrag kan variëren naar gelang van de soort school — en anderzijds op een bedrag per leerling, dat eveneens kan variëren naar gelang van de soort en het niveau van de leerlingen en van de opleiding. Heel wat simulaties werden gemaakt ten einde een berekeningssysteem op te bouwen dat tot een billijke verdeling van de kredieten binnen het rijksonderwijs leidt en tevens op voldoende wijze aansluit bij de bestedingsnoden die ter wille van materiële factoren niet kunnen worden genegeerd.

Het uitgewerkt systeem zou kunnen worden toegepast ware het niet dat het uniform moet zijn voor het Nederlandstalig en het Franstalig onderwijs. Hier ligt duidelijk de oorsprong van de problematiek. De structuur van het Nederlandstalig rijksonderwijs verschilt immers van die van het Franstalig rijksonderwijs. Ik ga daar nu echter niet verder op in.

Gelet op het feit dat er tot op heden nog geen overeenkomst werd bereikt tussen beide sectoren werd aan de Ministerraad van 8 april jongstleden voorgesteld in 1987 de bepalingen van het koninklijk besluit 410 nog niet toe te passen.

De begrotingsinstructies werden nog niet rondgestuurd omdat in het kader van de omvorming van de nationale wetenschappelijke instellingen en van de rijks-PMS-centra tot staatsdiensten met afzonderlijk beheer, naar begrotingsvereenvoudiging werd gestreefd. Het is dus een begrotingstechnische kwestie. De besprekingen die ter zake met de inspectie van Financiën en met het Rekenhof werden gevoerd, waren uiteraard niet altijd gemakkelijk. Zij zijn nu vrijwel afgerond.

Wij zijn pas nu in staat om over te gaan tot het vaststellen van de definitieve dotaties aan de SABMO's hoewel zij wel reeds zes twaalfden hebben ontvangen. Gelet op de laattijdigheid waarmee wij die dotaties jammer genoeg slechts kunnen vaststellen, is het niet aangewezen over te gaan tot een fundamentele herziening van de dotatiebedragen. De bedragen die eerlang zullen worden medegegeeld, zullen dan ook erg nauw aansluiten bij de dotaties die de SABMO's in 1986 voor werking hebben ontvangen. Wat de dotaties voor uitrusting betreft, zullen ingevolge de 2 pct.-besparing die aan het onderwijs zoals aan andere sectoren werd opgelegd, binnen het rijksonderwijs minder kredieten worden verdeeld dan vorig jaar. Op het einde van deze maand zullen alle mededelingen en instructies in de scholen zijn aangekomen. De goedkeuringsprocedure van de begrotingsontwerpen zal tevens op een soepeler wijze worden georganiseerd.

Om te besluiten wijs ik erop dat wij een zeer belangrijke hervorming hebben tot stand gebracht in het rijksonderwijs. De invoering van de autonomie van het beheer was werkelijk revolutionair. De interpellant, die met kennis van zaken hierover kan oordelen, zal met mij akkoord gaan dat niemand nog wil afstappen van het systeem van het autonoom beheer.

Ik betreur enkel dat men daartoe niet veel vroeger is overgegaan. Ik heb dit trouwens niet zonder enige inspanning kunnen bekomen, maar daar ga ik nu niet op in. Het is geschiedenis en op het ogenblik niet relevant. Ik ben ervan overtuigd dat dit systeem heilzaam is voor het rijksonderwijs. Dat het systeem in een eerste periode kinderziektes heeft gekend, erken ik volkomen. Ik heb trouwens de moeilijkheden niet verzwegen. Die zijn nu echter achter de rug.

Tenslotte ben ik, op grond van mijn jarenlange ervaring als inrichtende macht van het rijksonderwijs, van oordeel dat de problemen van het rijksonderwijs niet van financiële aard zijn. Wanneer wij de werkmiddelen van het rijksonderwijs vergelijken met die van de gesubsidieerde sector, moeten wij vaststellen dat ze relatief zeer ruim zijn.

Het spreekt vanzelf dat indien er nog meer middelen ter beschikking zouden zijn, dit voor iedereen in het onderwijs goed zou zijn. Een zuinig beheer is echter aangewezen in deze. Ik blijf erbij dat de middelen wel voldoende zijn.

Ik zal met aandacht kennis nemen van uw brochure met betrekking tot de toestand van het rijksonderwijs in het arrondissement Leuven, mijnheer Swinnen. Misschien vinden wij daarin wel een aantal mogelijke bijkomende oplossingen ter valorisatie van het rijksonderwijs. Ik herhaal dat het hier niet een kwestie is van financiële en materiële middelen, hoewel er op dat vlak natuurlijk problemen kunnen zijn. Ik ontken echter dat het rijksonderwijs daarom als een problematisch onderwijs moet worden onderkend. Misschien brengt u oplossingen aan vanuit uw ervaring. Ik zal ze dan ook met aandacht onderzoeken en hoop er interessante voorstellen in te vinden met betrekking tot de bevordering van het rijksonderwijs. Ik dank u alleszins voor de aandacht die u besteedt aan het goed beheer van het rijksonderwijs.

De Voorzitter. — Het incident is gesloten.

L'incident est clos.

INTERPELLATIE VAN DE HEER ANDRE GEENS TOT DE STAATSECRETARIS VOOR LEEFMILIEU EN MAATSCHAPPELIJKE EMANCIPATIE OVER «DE DESINFORMATIE DIE VOORKOMT IN DE DOOR HAAR ZOPAS GEPUBLICEEERDE BROCHURE MET ALS TITEL «VRAAG EN ANTWOORD ROND DE RADIOACTIVITEIT NA TSJERNOBYL»

INTERPELLATIE VAN DE HEER GRYP TOT DE STAATSECRETARIS VOOR LEEFMILIEU EN MAATSCHAPPELIJKE EMANCIPATIE OVER «DE UITGAVE EN VERSPREIDING VAN DE BROCHURE «VRAAG EN ANTWOORD ROND RADIOACTIVITEIT NA TSJERNOBYL»

INTERPELLATION DE M. ANDRE GEENS AU SECRETAIRE D'ETAT A L'ENVIRONNEMENT ET A L'EMANCIPATION SOCIALE SUR «LES INFORMATIONS INEXACTES CONTENUES DANS LA BROCHURE QU'ELLE VIENT DE FAIRE PUBLIER SOUS LE TITRE «QUESTIONS ET REPONSES CONCERNANT LA RADIOACTIVITE APRES TCHERNOBYL»

INTERPELLATION DE M. GRYP AU SECRETAIRE D'ETAT A L'ENVIRONNEMENT ET A L'EMANCIPATION SOCIALE SUR «L'EDITION ET LA DIFFUSION DE LA BROCHURE «QUESTIONS ET REPONSES CONCERNANT LA RADIOACTIVITE APRES TCHERNOBYL»

De Voorzitter. — Aan de orde zijn de interpellatie van de heer André Geens tot de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie over «de desinformatie die voorkomt in de door haar zopas gepubliceerde brochure met als titel «Vraag en antwoord rond de radioactiviteit na Tsjernobyl» en de interpellatie van de heer Gryp tot de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie over hetzelfde onderwerp.

Het woord is aan de eerste interpellant, de heer André Geens.

De heer A. Geens. — Mijnheer de Voorzitter, het is uiteraard met veel schroom dat wij dit interpellatieverzoek hebben ingediend en wel om de eenvoudige reden dat wij veertien dagen geleden de gelegenheid hebben gekregen om uitgebreid te discussiëren over de gevolgen van de ramp te Tsjernobyl en dit naar aanleiding van het senaatsverslag ter zake. Op dat ogenblik, mevrouw de minister, was het bestaan van uw brochure ons niet bekend; ze werd ons pas na het debat toegestuurd. Wij zijn het volkomen eens met wat u schrijft in uw woord vooraf. Het was een zeer goed begin waar u schrijft: «Het is de taak van de overheid op een zo bevattelijk mogelijke wijze deze ingewikkelde materie toe te lichten.» Voorts zegt u dat er behoefte is aan een bevredigende communicatie van dit sterk gericht onderwerp. Tot zover waren wij enthousiast. Helaas, toen wij de brochure verder lazen, waren wij verbaasd over sommige aspecten van de inhoud, vooral omdat de brochure komt van de staatssecretaris voor Leefmilieu, van wie men normaliter mag verwachten dat haar hoofdbekommering uitgaat naar het milieu en de mens als dusdanig.

Wij willen een aantal elementen uit de brochure behandelen en een aantal tegenstrijdigheden doen opmerken. Wij zullen niet ingaan op een aantal deelaspecten aangezien collega Gryp daarover zal uitweiden.

Deze brochure bevat, mevrouw de minister — misschien kan dat wel niet anders —, een aantal algemeenheden, maar ook veel interpretatiemogelijkheden en zelfs verkeerde interpretaties die geen bijdrage kunnen zijn tot een serien debat, dat nochtans echt noodzakelijk is over dit delicate onderwerp.

Ik geef enkele voorbeelden ter illustratie. Op bladzijde 7 wordt gehandeld over het risico voor de mens ingevolge radioactiviteit en de afhankelijkheid van de dosis. Dat principe wordt natuurlijk algemeen aanvaard en is ook aanvaardbaar.

De gevolgen van kleine dosissen op langere termijn zijn echter onvoldoende bestudeerd. Het verslag van de senaatscommissie vermeldt dat de staatssecretaris dit zelf heeft gezegd, eraan toevoegend dat men daarover niet lichtvaardig een oordeel mag vellen. Nochtans zwijgt de brochure hier geheel over. Men doet alsof er niets aan de hand is.

Voorts is er een interpretatieverschil mogelijk tussen wat op pagina 7 wordt gezegd, namelijk dat na bepaalde tijd radioactieve stoffen zoals cesium, jodium en strontium weer afgescheiden worden door het lichaam — alles hangt af van de tijdsspanne die bestudeerd wordt — terwijl op pagina 9 correcter wordt gesteld dat de dosissen opgelopen ten gevolge van bepaalde elementen gespreid worden over de hele levensduur. De brochure wijst niet eens op de stijgende concentratie ingevolge de besmetting van de voedselketen, wat toch een zeer belangrijk element is. Hoe kan de staatssecretaris de teksten van pagina's 7 en 9 met elkaar rijmen?

Ik vestig bijzonder de aandacht van de staatssecretaris op een studie van de Zweedse dienst voor bescherming tegen bestralingen waarin een evaluatie wordt gemaakt van het concentratieverloop van cesium 137 na een aantal jaren. De voorbeelden gaan uiteraard over Zweedse onderzoeken, maar er werden verscheidene elementen bestudeerd. Na een neerslag van 2 000 becquerel/m² cesium 137 vertonen de vissen in de meren vijf jaar later nog steeds een concentratie van 200 becquerel/kg. Ik heb de grafieken bij mij en stel ze graag ter beschikking van de staatssecretaris. Op het ogenblik dat de ramp zich in Tsjernobyl heeft voorgedaan waren de mensen al geruime tijd bezig met deze studie, die zeer nauwgezet werd uitgevoerd, waardoor de gegevens aan belang winnen.

Op pagina 10 wordt gesproken over de kankerrisico's. Er wordt gesteld dat het risico rechtstreeks evenredig is met de ontvangen dosis. Wij betwisten dit standpunt niet; het zal wel juist zijn. Alleen wordt in het midden gelaten of de kans groter is of kleiner bij kleinere dosissen. Gesuggereerd wordt dat de kans kleiner zou kunnen zijn, maar hieromtrent werd nog geen enkele studie uitgevoerd.

Wie zal trouwens bepalen welke de precieze oorzaken zijn van het stijgende aantal kankergevallen de jongste jaren? Is de kunstmatige radioactiviteit misschien een factor verantwoordelijk voor deze evolutie? Ook in dit verband vestig ik de aandacht van de staatssecretaris op een internationale studie uitgevoerd door het wetenschappelijk comité van de Verenigde Naties en voorgesteld op de Raad van Europa door de heer Giovanni Gillini. Deze wees erop dat wij niet mogen vergeten dat het onmogelijk is te bepalen welk deel van de bevolking genetische afwijkingen heeft opgelopen ingevolge bijkomende radioactiviteit, zelfs wanneer deze een aanvaardbare grens niet heeft overschreden. Hij merkte ook op dat er geen enkele mogelijkheid is om een onderscheid te maken tussen kankergevallen te wijten aan natuurlijke of aan kunstmatige radioactiviteit.

Hij zegt daarbij dat men tot nu toe geen directe bewijzen heeft dat er genetische afwijkingen of effecten zijn bij de mens, maar dat deze proeven wel degelijk bestaan wat de dieren betreft en dat niets toelaat te veronderstellen dat dit niet hetzelfde zou zijn bij de mens. Dat is toch ook een belangrijk aspect waarover wij in deze brochure niets vinden. Men heeft in deze studie trouwens ook een prognose gemaakt over het aantal kinderen dat zou zijn getroffen door genetische afwijkingen ingevolge een straling van 1/100ste Gray, een zeer lage dosis dus.

Al deze dingen zijn natuurlijk relatief zowel voor de belangrijkheid als voor de bewijzen ervan. Wij dachten alleen dat in een brochure van een staatssecretaris voor Leefmilieu deze relativisering op zijn plaats zou zijn. Dat is een aspect dat geheel ontbreekt.

De vraag op bladzijde 12 of in ons land een Tsjernobyl mogelijk is wordt, bijna categorisch met neen beantwoord. Nochtans heeft zowel de minister van Tewerkstelling en Arbeid in de senaatcommissie als de zeer eminente professor in de reactortechnologie, de heer Gillon, tijdens een colloquium te Mol gezegd dat een catastrofe als Tsjernobyl zelfs in onze centrales niet is uit te sluiten.

Daarenboven wordt nergens gesproken over de risico's in verband met de kerncentrales in de ons omringende landen die niet allemaal dezelfde veiligheidsvoorschriften en normen gebruiken als in onze centrales.

Mevrouw de minister, u was niet aanwezig toen wij het woord hebben gevoerd, veertien dagen geleden. Toen hebben wij de lijst gegeven van het aantal reactoren in Europa van het Tsjernobyltype. Het zijn er 41.

Er is echter meer. Tsjernobyl heeft ook voldoende aangetoond dat risico's zich op vrij grote afstand kunnen voordoen. Kijk maar naar de gevolgen voor de Lappen. Waarom werd aan dit onderdeel niet meer aandacht geschonken? Waarom werd er niet op gewezen dat zich in Europa heel wat reactoren van het type Tsjernobyl bevinden? Op bladzijde 14 wordt gesteld dat de alles omschermende afschermingsbunkers ontbraken waarmee wordt gesuggereerd dat, indien deze afschermingsbunkers zouden hebben bestaan, het ongeval niet dezelfde omvang zou hebben gekend. Ook dit, mevrouw de minister, wordt door de specialisten in de reactorkunde tegengesproken.

Ik verwijs opnieuw naar professor Gillon die op het colloquium te Mol duidelijk heeft gesteld dat ook deze afscherming niet bestand zou zijn tegen een explosie gelijk aan die in Tsjernobyl zodat dezelfde hoeveelheid radioactiviteit in de lucht zou terechtkomen. De suggestieve benadering van een dergelijk belangrijk probleem, in de brochure, lijkt ons dan ook moeilijk te aanvaarden.

Wij willen u wijzen op een ander rapport, dat toch ook niet van het minste is, namelijk het rapport van het Nucleair Controleinstituut te Washington, waarin wordt gezegd dat wij moeten opletten met het inschatten van de gevaarlijke reactoren, dat niet alleen de reactoren van het type Tsjernobyl gevaarlijk zijn en dat deze droom ons wel eens zou leiden tot een pijnlijk ontwaken. Dit rapport zegt dat alle types van reactoren hetzelfde veiligheidsprobleem stellen, omdat zij ontworpen zijn door mensen en omdat zij ook door mensen worden bediend.

Men moet dus de veiligheid in alle kerncentrales hierzien om alle soorten van incidenten en accidenten, die meestal veroorzaakt worden door menselijk falen, te kunnen vermijden.

Ook de Russische delegatie te Wenen verklaarde dat de systemen zo zouden moeten worden geconcepieerd dat menselijk ingrijpen een systeem nooit onoperationeel kan maken. Dit is natuurlijk een heel moeilijke zaak en in de tekst van de brochure wordt dit ook vermeld. Ik blijf er niettemin bij dat het een belangrijk element is.

Ik wil het nu niet hebben over de risico's die ontstaan door nucleaire wapens. Dat laat ik voor een andere keer. Ik wil echter wel wijzen op een ander belangrijk fenomeen, namelijk de produktie van plutonium dat voortgebracht wordt in centrales voor het leveren van vreedzame kernenergie. In de studie van voormeld instituut wordt aangetoond dat er veel tonnen, weliswaar behandeld, plutonium beschikbaar worden ingevolge het gebruik van kernenergie. Het heropwerken van plutonium in fabrieken in Europa en Japan leidt tot een jaarlijkse produktie van zo'n 30 ton plutonium, dit is 5 maal zoveel als nodig was voor de produktie van de bom die op Nagasaki is geworpen. In deze studie staat ook de curve van het plutonium dat vrijkomt door de herbehandeling van de radioactieve brandstof in de gewone kerncentrales tot het jaar 2000. Hieruit blijkt dat wij alleen wat plutonium betreft in het jaar 2000 aldus het equivalent van 58 700 nucleaire wapens zullen hebben.

Mevrouw de minister, die elementen zijn toch niet zonder belang. In uw brochure echter wordt hierop nergens gewezen. Op de pagina's 14 en 15 wordt er op een technisch perfecte wijze geschreven over de noodrem. In een brochure die uitgegeven wordt door een staatssecretaris voor Leefmilieu zou het echter toch niet misstaan indien het instrumentarium zou worden gerelativeerd en indien meer nadruk zou worden gelegd op mogelijke menselijke fouten, zoals gebleken is bij de ongevallen in Three Mile Island en Tsjernobyl.

Op pagina 20 wordt nogmaals gezegd dat de gevolgen van het ongeval te Tsjernobyl voor de gezondheid van onze bevolking zeer beperkt zijn gebleven. Wij betwisten dit standpunt niet, maar het is nogal bekrompen om hierbij niet te wijzen op de dramatische gevolgen in sommige gebieden van Rusland, de Oostbloklanden en het noorden van Zweden. Waarom wordt er slechts een gedeelte van de waarheid verteld? Waarom spreekt men niet over de mogelijke gevolgen van zo'n ramp in een van onze nabuurlanden of op ons eigen grondgebied?

Op pagina 24 wordt gesproken over de gevolgen van de ramp van Tsjernobyl voor onze bevolking. Hier wordt onomwonden gesteld dat de opgelopen stralingsdosis veel kleiner is dan het verschil tussen de grootste en de kleinste hoeveelheid natuurlijke uitwendige straling die wij in ons land kunnen krijgen. Wij willen deze vaststelling niet betwisten. Niemand kan echter op het ogenblik zeggen wat de gevolgen voor de bevolking zullen zijn van een weliswaar kleine toename van kunstmatige radioactiviteit gekoppeld aan de dosis van de natuurlijke radioactiviteit.

In uw brochure worden onzekerheden voor zekerheden verkocht. Wij betwijfelen of dit de juiste vorm is om aan objectieve informatie te doen.

Op bladzijde 25 wordt gesproken over de nabije en verre toekomst, waarbij wordt verwezen naar de noodzaak van een vlotte en volledige informatie van de bevolking. Deze doelstelling is ook de onze, maar dan liefst op een correcte wijze. In de brochure wordt gesuggereerd dat alles werd gedaan wat mogelijk was en dat zal zeker het geval zijn. In de Senaatcommissie werd duidelijk verklaard dat meer inspanningen van meer mensen en middelen onmogelijk waren. Het betekent dat een ongeval aan onze grenzen of binnen onze grenzen onmogelijk het hoofd kan worden geboden met de huidige apparatuur en met de beschikbare mankracht.

Uit de bladzijden 25 en 26 van de brochure spreekt een ongebreidelde geloof in de exploitanten van de kerncentrales en wordt de bestaande werkmethode niet eens betwijfeld.

Wij vinden het daarenboven merkwaardig dat op geen enkele wijze wordt gesproken over de taak en de opdracht van de Senaatscommissie die bezig is met het onderzoek naar de gevolgen van het kernongeval te Tsjernobyl en over de noodzaak van de metingen en de veiligheid in de nucleaire centrales, alsook de efficiëntie van de noodplannen.

Op bladzijde 26 wordt uitvoerig gesproken over het imissiemeetnet, zonder daarbij te vermelden dat dit meetnet enkel nut heeft ingeval er zich een ongeval heeft voorgedaan. Ik ga nader in op het verschil tussen een incident en een accident. Een imissiemeetnet is uiteraard prima op het ogenblik dat het te laat is.

Over de noodzaak om te beschikken over de interne gegevens in de kerncentrales vermeldt u enkel, mevrouw de minister, dat er een meldingsplicht bestaat, maar in welke mate zij bestaat, wat er dient te worden gemeld en wanneer, daarover wordt niets gezegd. Van het ongeval dat zich bijna heeft voorgedaan in Three Mile Island en het effectieve ongeval te Tsjernobyl hebben wij geleerd dat operatoren in kerncentrales niet geneigd zijn om snel informatie door te geven wanneer een gevaarlijk incident zich voordoet. Een imissiemeetnet kan best nuttig zijn als laatste fase, maar voordien zijn een heleboel andere dingen nodig om voor de veiligheid van de bevolking te zorgen. Daarover wordt in de brochure niets vermeld. De informatie moet eerst uit de centrale zelf komen. Wie moet beoordelen of er moet worden ingegrepen of niet, laat ik aan de beleidsverantwoordelijken over. Daarover kan op een andere plaats uitvoerig worden gediscussieerd. Parameters uit de centrales zelf zijn absoluut noodzakelijk om de veiligheid van de burger voldoende te garanderen.

Wij besluiten, mevrouw de minister, dat u een vrij blind vertrouwen hebt in de exploitanten van kerncentrales.

Op bladzijde 27 wordt de vraag gesteld of er nog een kerncentrale in ons land moet bijkomen. Wij verbazen ons daarover. Er wordt geen vraag gesteld naar de noodzaak van een achtste kerncentrale. Er wordt enkel gezegd dat de regering principieel heeft ingestemd met die achte kerncentrale. Daarover wordt verkeerdelijk gezegd dat er wordt gewacht op een discussie in het Parlement over het regeringsverslag in verband met Tsjernobyl en de gevolgen voor ons land.

De Eerste minister heeft verklaard, en dit werd door de minister van Economische Zaken en de minister van Energie in de commissie voor de Economische Aangelegenheden van de Senaat bevestigd, dat de beslissing zal worden genomen nadat de conclusies van de Senaatscommissie die bezig is met het onderzoek, zijn neergelegd.

Ook hierover werd in de brochure niets gezegd. Wij vragen ons dan ook af met welke bedoelingen de brochure werd opgesteld, op hoeveel exemplaren ze werd verspreid en voor wie ze is bestemd. Een belangrijke vraag is ook waarom men veeleer de belangen van de nucleaire sector verdedigt dan die van het individu en van de mens in het algemeen. Wij zullen vandaag niet ingaan op de vragen rond de noodplannen en rond de radioactieve afval. Die punten zullen wij bewaren tot op het ogenblik dat de Senaatscommissie haar werkzaamheden zal hebben beëindigd.

Het Zweeds Instituut voor bescherming tegen radioactieve bestralingen zegt dat de beste methode om zich tegen kernenergie te beveiligen is, de studie aan de vatten over zekere vormen van energie zonder gevaren om deze dan zo snel mogelijk in de praktijk toe te passen. Op het ogenblik moeten wij jammer genoeg vaststellen dat men in heel Europa geen nuttige lessen uit Tsjernobyl heeft getrokken en dat men blijft voortgaan met het uitbouwen van de nucleaire sector. Het is te hopen dat de mensheid zich deze evolutie in de toekomst niet zal beklagen. Het zou veel beter zijn energievormen te bevorderen die we degelijk beheersen.

Mijnheer de Voorzitter, ik wil besluiten met de bescheidenheid van de Griekse filosoof die stelde dat hij wist dat hij niets wist. (*Applaus op de banken van de Volksunie en op sommige socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de tweede interpellant, de heer Gryp.

De heer Gryp. — Mijnheer de Voorzitter, toen twee weken geleden in de Senaat, op voorstel van de Voorzitter de bespreking van een eerste

tussentijds verslag van de commissie van Informatie en Onderzoek inzake nucleaire veiligheid over het regeringsverslag over de gevolgen van het kernongeval te Tsjernobyl en de maatregelen die daaromtrent werden genomen, beperkt bleef tot een vrijblijvende gedachtenwisseling en aldus een politiek debat over de houding van de regering tijdens deze crisisperiode werd vermeden, onder voorwendsel dat het commissieverslag nog geen conclusies bevatte, heb ik enigszins verontwaardigd hiertegen geprotesteerd. Ik blijf erbij dat wel degelijk een politiek debat over het regeringsverslag ten volle verantwoord was, omdat dit verslag wel degelijk conclusies formuleerde. Deze besluiten vindt men trouwens op de pagina's 103 tot 108 van het regeringsrapport en zelfs op de pagina's 34 tot 37 van uw brochure, mevrouw de minister. Ik blijf het dus betreuren dat een grondig debat, onafhankelijk van de te verwachten conclusies van de informatiecommissie in verband met toekomstige maatregelen ten aanzien van nucleaire veiligheid, nog steeds niet heeft plaatsgehad en dit meer dan een jaar na de feiten.

Zonder een dergelijk debat af te wachten heeft u, mevrouw de minister, gemeend te moeten overgaan tot het publiceren en verspreiden bij de bevolking van een brochure opgemaakt door de Dienst voor Bescherming tegen Ioniserende Stralingen. Hierbij wordt vooral gesteund op de gegevens vervat in genoemd regeringsverslag aan het Parlement, waarover zoals gezegd nog geen debat ten gronde heeft plaatsgehad. Waarover het Parlement zich nog niet heeft kunnen uitspreken, wordt dus onder een andere vorm als zogezegd objectieve voorlichting aan de bevolking verkocht. Letterlijk en figuurlijk. Want men moet vijftienzeventig frank neertellen om zich een op zijn minst eenzijdige informatie over radioactiviteit en kernenergie aan te schaffen. Ik verklaar mij nader. Een eerste aanvechtbaar standpunt ontdekt men bij de vaststelling dat zich op 2 mei 1986 een nooit eerder in België waargenomen piek van luchtradioactiviteit van 60 Bq/m³ heeft voorgedaan en waarbij u dit feit volkomen ten onrechte vergelijkt met de jarenlange licht verhoogde radioactiviteit ten tijde van de bovengrondse kernproeven. Men suggereert hierdoor dat dit eigenlijk erger was door eraan toe te voegen dat de 600 maal sterkere bestraling ten gevolge van Tsjernobyl snel afnam, zodat de gevolgen voor de gezondheid hierdoor zeer beperkt zouden zijn gebleven. Welnu, alle stralingsspecialisten zijn het erover eens dat het effect van een eenmalige hoge dosis veel gevaarlijker is dan een langdurige lage dosis. Toch dergelijke onverantwoorde vergelijking aan ondeskundige burgers voorspiegelen, is een eerste staaltje van bewuste desinformatie die kenmerkend is voor deze misleidende brochure.

Dezelfde bedrieglijke redenering wordt voortgezet door de bodembesmetting met 3000 Bq/m² voor radioactief cesium gedurende één nacht in één adem te vergelijken met de 5000 Bq/m² van de kernproeven gespreid over vele jaren. Mevrouw de minister, dit is erger dan sussen. Dit is opzettelijk met grove drogredeneringen de waarheid verdoezelen. Maar bij de verdere lectuur van dit, als objectieve informatiebrochure vermomde politieke pamflet, gaat het van kwaad tot erger.

Een paragraaf verder heeft u het over uw grote bekommernis in verband met het drinken van eventueel besmette melk door kinderen en insinueert u dat u de meest passende maatregelen genomen heeft om dit te voorkomen. Welnu, niets is minder waar. Uit verklaringen van het IHE, het SCK, het IRE maar vooral van het KMI en van uzelf in de Informatiecommissie, blijkt ten overvloede dat u en uw collega's van het crisiscomité reeds op 2 mei gewaarschuwd werden over een naderende *wash-out* en over het tijdsbestek waarbinnen deze neerslag te verwachten was. Teneinde alle verwarring hierover te vermijden, citeer ik nogmaals de verklaring in de Informatiecommissie door de deskundige van het KMI, zoals vermeld op de pagina's 19 en 20 van stuk 263/2: «De retrograde trajectanalyses samen met de synoptische weeranalyses lieten het KMI echter toe

— het crisiscomité op 2 mei te waarschuwen voor het gevaar van *wash-out*;

— tevens een overzicht te geven over de aard van de neerslag en de periodes waarbinnen deze kon verwacht worden gedurende de daarop volgende dagen;

— de afname van de radioactiviteit in de lucht te voorspellen op enkele uren na »;

Ik citeer eveneens uw eigen verklaring op pagina 18: «Men heeft kunnen nagaan wanneer de radioactieve wolk boven ons grondgebied kon worden verwacht.»

Ik vraag u dan ook nadrukkelijk met welk recht u in uw brochure aan de bevolking het tegengestelde voorspiegelt, namelijk op pagina 34 waar u letterlijk zegt: «Een voorspelling van de aanvoer van radioactiviteit over België was niet mogelijk omdat de elementaire trajectanalyse op het KMI vooral na drie à vier dagen nog weinig betrouwbaar is.»

Dit is volksmisleiding om uw tekortkomingen te verdoezelen. Op dat ogenblik had u immers de mogelijkheid een dwingende maatregel te nemen om het grazen van het vee te beletten gedurende één of twee weken zodat iedere jodium 131 besmetting kon worden vermeden. In plaats daarvan heeft u gewacht tot na de neerslag van 3 en 4 mei, om dan een halfslachtige maatregel te nemen in de vorm van een aanbeveling tot binnenhouden van het melkvee. Tijdens mijn vorige uiteenzetting heb ik u ook al gewezen op deze onverantwoorde nalatigheid.

Terloops wil ik uw aandacht erop vestigen dat het Nederlandse ministerie van Landbouw en Visserij wel degelijk met gepaste voorkomingsmaatregelen heeft ingegrepen door het instellen van het graasverbod op de avond van 3 mei, dus vóór de neerslag, zodat besmetting van de melk kon worden vermeden.

Ik zou nu eindelijk eens een klaar en duidelijk antwoord willen op mijn concrete vraag om de reden van deze gevaarlijke nalatigheid, die niisschien het leven kan kosten aan enkele kinderen.

Ook uw aanbeveling tot het spoelen van groenten was niet alleen belachelijk, maar ontoereikend. Een gedeelte van de door regen veroorzaakte besmetting wordt onvermijdelijk geabsorbeerd door de planten. De enige juiste maatregel, het vernietigen van de besmette bladgroenten, zou echter hebben geleid tot vergoeding van de landbouwers en daar offert men uiteraard gezwind de gezondheid van de bevolking aan op.

Latens wij nu even kijken tot welke toekomstplannen de ervaringen van Tsjernobyl onze regering hebben geleid. Hierbij moeten we opnieuw vaststellen dat de regering niet eens de conclusies van de Informatiecommissie heeft afgewacht, maar reeds op 23 december 1986 de beslissing heeft genomen tot oprichting van een immisiemeetnet. Bovendien hebt u het lef dit langs uw fameuze brochure aan te kondigen aan de bevolking. Ik vraag me af, mevrouw de minister, en ik wens hier een duidelijk en ondubbelzinnig antwoord op, wat volgens u de rol van de Informatiecommissie is. Op het ogenblik dat de senaatscommissie, met gesloten deuren, de bespreking ten gronde over de meetnetten voert, is de beslissing op regeringsvlak al lang genomen en aan de bevolking kenbaar gemaakt tegen de prijs van 75 frank. Men kan moeilijk op een duidelijker manier de bevolking inlichten over de overbodigheid van het Parlement in ons huidige politiek bestel en de gekozen vertegenwoordigers van het volk openlijk op een grovere manier voor schut zetten.

Bovendien wil ik uw aandacht vestigen op de tegenspraak en tekortkoming van het aangekondigde immisiemet ten opzichte van het project dat bestond vóór Tsjernobyl. Op 30 april 1986 heeft u in de openbare vergadering van de Senaat, in antwoord op de vragen die ik u de dag voordien had gesteld, geantwoord dat er een regeringsconcept bestond voor een volledig automatisch systeem in de installaties, in de omgeving en op het Belgische grondgebied, dat ons automatisch en terstond de gegevens oplevert van de toestand van de radioactiviteit, van de emissie van de centrales en van de radioactiviteit in de lucht. En u voegde er dadelijk aan toe: 'Op het ogenblik is de uitbater verplicht ons onmiddellijk te verwittigen als er zich iets voordoet. Zodra het systeem Telerad zal geïnstalleerd zijn, gebeurt de verwittiging automatisch en is de tussenkomst van de uitbater in feite niet meer nodig'. Als uw geheugen u in de steek zou laten, mevrouw de minister, kunt u dit nalezen in de *Parlementaire Handelingen* nummer 43, pagina 896.

In ieder geval kunnen we uit uw toenmalige verklaring twee uiterst belangrijke gevolgtrekkingen maken.

Ten eerste, dat u toen nogal sceptisch stond tegenover de naleving van de meldingsplicht van de uitbater, vermits u het als een verbetering aankondigde deze niet meer nodig te hebben om te weten dat er iets misloopt in een kerncentrale. En ten tweede, dat u vóór Tsjernobyl duidelijk opteerde voor een meetnet dat zich niet beperkte tot een immisiemet voor het meten van uitsluitend omgevingsradioactiviteit, maar een dat bovendien ook de mogelijkheid bood voor het automatisch meten van emissies, met andere woorden, voor het controleren binnen de installaties zelf. Welnu, dank zij uw brochure vernemen wij samen met de Belgische bevolking:

Ten eerste, dat een beslissing, op uw voorstel, genomen wordt zonder de conclusies van de hiervoor opgerichte informatiecommissie af te wachten;

Ten tweede, dat bovendien deze beslissing aan de bevolking wordt meegedeeld uitgerekend op het ogenblik dat de commissie aan de bespreking ten gronde hierover toe is;

Ten derde, dat de genomen beslissing een duidelijke afzwakking is van het bestaande project vóór de ramp van Tsjernobyl;

Ten vierde, dat hierdoor tegemoetgekomen wordt aan de wens, of moet ik zeggen de eis, van zowel de elektriciteitsproducenten als het controleorgaan, die schaamteloos stellen geen controle te aanvaarden binnen hun instellingen vanwege een organisatie waarop ze geen vat hebben;

Ten vijfde, dat noch u zelf noch de regering in haar geheel de nodige lessen getrokken heeft uit de ramp van Tsjernobyl en de veiligheid van de bevolking gewoon opoffert aan de belangen van de kernenergielobby.

Graag vernam ik, mevrouw de minister, wat u daartegen in te brengen hebt.

Wat de noodplannen betreft kunnen we kort gaan. Ondanks de ervaring van Tsjernobyl, waarbinnen en zelfs buiten een straal van dertig kilometer honderdveertigduizend mensen op twee dagen geëvacueerd moesten worden, wordt in het zogenaamd nieuwe ontwerp, dat — terloops gezegd — eveneens werd opgemaakt zonder de conclusies van de commissie af te wachten, alweer alles gelaten zoals vroeger. De 10-kilometerzone blijft namelijk behouden om zich geen zorgen te hoeven maken over de circa 500 000 inwoners van de Antwerpse agglomeratie, en bovendien zal men in voorkomend geval nog braafjes binnen blijven en naar de radio luisteren op het ogenblik dat men voor een gelijkaardig ongeval in de Verenigde Staten reeds volop aan het evacueren is.

Maar er is nog meer moois in uw brochure, mevrouw de minister! In een merkwaardig hoofdstuk wordt aan de brave burgers haarfijn uitgelegd wat er zo allemaal misliep in Tsjernobyl en wordt er beloofd in te gaan op de onvermijdelijke en prangende vraag of bij ons ook zoiets mogelijk is. Het grootste gedeelte van dit hoofdstuk wordt uitvoerig gebruikt om aan te tonen welke grote verschillen er wel zijn tussen het soort reactoren bij ons en die in de Sovjetunie. Eigenlijk is alles erom te doen om met een schijnbaar sluitend en wetenschappelijk geschraagd betoog aan te tonen dat met ons type reactoren, zelfs als er iets misloopt, alles vanzelf weer in orde komt. En dan komt het te verwachten zinnetje, waarbij geponeerd wordt dat een atoomexplosie zoals in Tsjernobyl bij ons niet kan.

De goedgelovige en ondeskundige lezer van uw brochure, weet natuurlijk niet dat hij slechts de helft van het verhaal te horen krijgt. Immers, waar het hele verhaal van het ongeval van Tsjernobyl zorgvuldig uit de doeken gedaan wordt, rept uw brochure met geen woord over het verloop van het ongeval van Three Mile Island met een reactor zoals bij ons. En kom mij niet vertellen dat het wegens plaatsgebrek is, want die ene bladzijde had er nog wel bij gekund. Tijdens de eerste fase van het ongeval van Harrisburg bracht de oververhitting en overdruk van het water van het primaire circuit inderdaad de veiligheidsautomatismen perfect op gang en deed ze uitmonden in een noodstop of *scram*. Tot daar klopt uw story, als een bus. U vergeet echter de tweede fase van het verhaal. Na die noodstop immers zorgt een lekkende klep van het drukregelvat, en een verkeerde interpretatie van de operator, voor een drukkaling waardoor het water van het reactorvat aan de kook gaat en na een nieuw aantal verkeerde tussenkomsten ontstaat in het primaire circuit een water/stoommengsel dat zodanige trillingen in de primaire pompen veroorzaakt, dat men deze stiltelt. Het reactorhart wordt niet meer gekoeld, warmt steeds meer op en er ontstaat steeds meer waterstof in het primaire circuit waarvan een gedeelte in het veiligheidsomhulsel terecht komt. En hier knelt het schoentje voor wat de PWR-reactoren betreft. Immers, zelfs na het stilleggen van de kettingreactie kan de reactor beschadigd worden indien hij niet doelmatig wordt afgekoeld. Wanneer nu de omhulsels die de splijstof bevatten hierdoor oververhitten, reageert het zirconium van het omhulsel met de waterdamp en vormt zich waterstof, het omhulsel barst, de splijstof komt in het primaire circuit terecht en vormt een magma dat een *melt-down* kan veroorzaken. De enorme hoeveelheid waterstof die gevormd wordt kan aanleiding geven tot een explosie waarvoor het veiligheidsomhulsel niet is berekend. Welnu, in Three Mile Island deed zich slechts een gedeeltelijke waterstofontploffing voor in het veiligheidsomhulsel, waarvan de kracht gelukkig de overdruk waarvoor dit berekend was, niet overtrof.

Het meest kritische probleem voor de PWR-reactoren is dus de vorming van een ontplofbaar waterstof/luchtmengsel in de veiligheidskoepel tengevolge van een breuk van het reactorhart in geval van oververhitting bij gebrek aan koeling na een noodstop.

Bovendien zouden onze fameuze koepels hoegenaamd een weliswaar weinig waarschijnlijke doch niet uit te sluiten vermogensexcursie zoals in Tsjernobyl niet weerstaan.

Uit dit alles blijkt, mevrouw de minister, hoe onverantwoord het uwerzijds is de goegemeente met wetenschappelijke desinformatie voor te spiegelen dat een gelijkaardig ongeval bij ons niet kan gebeuren, zoals u dit doet in uw informatiebrochure.

Ik kan dus niet anders dan hieruit concluderen dat de ware opzet van deze brochure er niet in bestaat het publiek objectieve informatie te verstrekken, maar alles te maken heeft met het klaarstomen van de bevolking opdat die, ongeacht de terechte afkeer voor kernenergie, de verdere uitbreiding van ons kernpark zou aanvaarden, tot groot genoegen van de nucleaire lobby. Wij veroordelen dan ook met klem deze volksmisleidende praktijken. (*Applaus op verschillende banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, dit debat is typisch een debat dat beter zou plaatsvinden in een daarvoor bevoegde commissie, maar dan met open deuren, zoals dat soms in de Kamer van volksvertegenwoordigers gebeurt. Ik heb immers de indruk dat over de brochure waarvan sprake door de interpellanten, wel degelijk een stevig boompje kan worden opgezet. De openbare vergadering van de Senaat is echter niet de meest geschikte ruimte om dit te doen.

Mijn eerste reactie aangaande de brochure was eerder positief. Mijn tweede reactie was dat al iets minder.

Ik was aanvankelijk geneigd het initiatief toe te juichen ook al heb ik de bedenking gemaakt dat iedere minister of staatssecretaris die zich respecteert van tijd tot tijd een brochure moet uitgeven, uiteraard opgefleurd met foto's van de betrokken minister of staatssecretaris. Men kan natuurlijk niet iedere dag een regeringsmededeling doen. Daarom zijn brochures soms welkom.

Ik bedoel het echter ernstig als ik zeg dat mijn eerste reactie positief was. Wij zijn de mening toegedaan dat over dit onderwerp nooit voldoende informatie kan worden gegeven, zeker wanneer ze wordt gesteund, zoals in het woord vooraf staat te lezen, op gegevens verstrekt door wetenschapslui.

Bij deze eerste positieve reactie had ik echter al enkele bedenkingen. Als die informatie zo belangrijk is voor de staatssecretaris, waarom is de verspreiding van de brochure dan zo beperkt gehouden? Ik heb niet de indruk dat de brochure massaal wordt verspreid. Dat men er een bepaald bedrag voor moet betalen remt de verspreiding. Wij behoren blijkbaar tot de bevoorrechten die de brochure gratis hebben gekregen. Ik neem echter aan dat in België nog andere personen dan de senatoren ze ook graag zouden lezen en kritisch bekijken zoals wij dat hebben gedaan. Geld vragen voor die informatie lijkt mij niet onmiddellijk het meest uitnodigend gebaar.

Een dergelijk initiatief zou zeker moeten passen in een ruim opgezette voorlichtings- en informatiecampagne. Als men het eerlijk meent met informatie over deze aangelegenheid kan men zich niet beperken tot het verspreiden van een brochure.

Toen ik de brochure met enige aandacht begon te lezen bekwam ik meer en meer het gevoel dat zij te vlug werd samengesteld. Er staan een aantal zaken in die er beter niet of anders zouden hebben ingestaan. Misschien zou de staatssecretaris er goed aan hebben gedaan niet alleen wetenschapslui te raadplegen, maar ook even van gedachten te wisselen met de leden van de informatiecommissie van de Senaat, die meestal gestart zijn als bescheiden «bleus» in deze materie, maar nu wel eens experts zouden kunnen worden.

Ik maak nu een aantal concrete opmerkingen over de brochure. Ik zal hierbij proberen niet te herhalen wat reeds door de collega's Geens en Gryp werd gezegd.

Op pagina 7 van de brochure staat: «Men kan de dosis straling die men oploopt, beperken of helemaal tot nul terugbrengen door...». Vervolgens worden er drie mogelijkheden aangehaald. Hierdoor wordt duidelijk de indruk gewekt dat de dosis straling volkomen tot nul kan worden teruggebracht. Dit klopt niet. Ik heb intussen immers geleerd dat zowel een hoge dosis gedurende een korte periode, als een lage dosis gedurende een lange periode en een zelfs lage dosis gedurende een korte periode, manifest gevaarlijk kunnen zijn. Dit is mijns inziens een voorbeeld van een te vlugge formulering en een ongefundeerde bewering.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken. — Mijnheer Pataer, het gaat hier niet alleen over de gamma-stralen, maar ook over de alfa- en de bèta-stralen. Tegen sommige van die stralen kan men zich afschermen. Als specialist zou u dat moeten weten.

De heer Pataer. — Dat staat echter niet in de brochure.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken. — Deze passage is een vervolg op het eerste deel van de brochure, waarin men het heeft over de verschillende soorten van straling, over de eenheid van radioactiviteit, over de halveringstijd, over het risico voor de mens ingevolge radioactiviteit, enzovoorts.

De heer Pataer. — Maar u moet de mensen toch helpen om verbanden te leggen tussen standpunten die u op verschillende plaatsen poneert.

Op pagina 7 gaat het over de ernst van het ongeval. Daar staat dat de straling van de radioactieve wolk van Tsjernobyl of van de actieve stofdeeltjes die op de grond terecht kwamen, vergelijkbaar is met de straling die vrijkomt bij het nemen van röntgenfoto's. Dit lijkt mij een nogal riskante formulering, want hierdoor kan de indruk worden gewekt dat het over hetzelfde gaat. Ik weet wel dat u en degenen die u bij het samenstellen van de brochure hielpen, dat niet zo bedoeld hebben, maar zo'n korte formulering kan toch tot verkeerde conclusies leiden.

Pagina 12 handelt over de vraag wat er misliep in Tsjernobyl en over de kans dat dergelijk ongeval ook in ons land zou gebeuren. Ik ga hier niet herhalen wat de collega's Geens en Gryp hierover gezegd hebben.

Ik wil me ook niet wagen aan de technische discussie of een dergelijk ongeval in ons land kan plaatshebben. Over één zaak zijn echter alle experts het eens, namelijk dat men moet nagaan of andere soorten van ongevallen kunnen leiden tot gevolgen die de vergelijking met de gevolgen van de gebeurtenissen te Tsjernobyl kunnen doorstaan. Men mag dit niet verdoezelen door er te sterk de nadruk op te leggen dat een ongeval zoals dat van Tsjernobyl in ons land niet kan gebeuren.

Op de bladzijden 24 en 25 van de brochure stel ik een bepaalde contradictie vast in verband met de gevolgen van een ongeval voor de bevolking. Ik beschouw dit als «koud en warm blazen».

Op bladzijde 24 lezen we dat: «de dosis opgelopen door de radioactiviteit overgewaaid uit Tsjernobyl is veel kleiner dan het verschil tussen de grootste en de kleinste hoeveelheid natuurlijke uitwendige straling die we in ons land kunnen krijgen.» Dat noem ik «koud blazen». Collega André Geens heeft daar ook op gewezen. Op bladzijde 25 staat vermeld onder de titel «Coördinatie en Informatie»: «De besmetting van het Belgisch grondgebied door het ongeluk in Tsjernobyl was een bijzondere situatie, want ze nam een omvang aan die tot dan toe nooit eerder was gezien voor dit soort van milieuverontreiniging.» Dat noem ik «warm blazen». Als we die twee zinnen vergelijken, komt het nogal verwarrend over.

Over de meldingsplicht heeft men het reeds gehad. In de brochure zou toch ten minste moeten zijn vermeld dat er zoals er op het ogenblik discussie bestaat over de vraag of het al dan niet wenselijk is een achtste kerncentrale te bouwen er ook discussie over bestaat of de meldingsplicht de taak is van degene die de centrale exploiteert. De publieke opinie mag dat weten.

Wat de achtste kerncentrale zelf betreft, kan ik niet voorbijgaan aan de vaststelling dat u in zekere zin zelfs een stap achteruit doet ten aanzien van de besluiten van de regering die u mede hebt geformuleerd. De besluiten, die u in bijlage bij uw brochure hebt gevoegd, specificeren in punt 10 van het regeringsverslag: «Het is dan ook evident dat de Belgische regering, geconfronteerd met de vraag naar de bouw van een nieuwe kerncentrale, rekening zal houden met datgene wat zich heeft voorgedaan.» Met andere woorden, dat de principiële beslissing in verband met een achtste kerncentrale eventueel kan worden herzien. Op bladzijde 28 van uw brochure herinnert u alleen aan de principiële beslissing om een achtste kerncentrale op te richten. Daar zegt u: «De regering heeft principieel ingestemd met die zienswijze. Maar er moet nog worden bepaald wanneer en waar die nieuwe, achtste kerncentrale in ons land zal worden gebouwd.» Hier verwijst u niet meer naar de evidentie dat die beslissing kan worden herzien.

Om helemaal af te ronden, verwijs ik naar uw woord vooraf en het grootste mankement of de grootste dubbelzinnigheid van deze brochure die te maken heeft met de opdracht die u, mevrouw de minister, uzelf hebt toegemeten door die brochure uit te geven. Enerzijds laat u daar

uitschijnen dat u antwoord wil geven op de grote vraag om meer informatie in deze ingewikkelde materie, en het zou een goede zaak zijn als u dat inderdaad zou doen. Anderzijds — en daar wringt mijns inziens het schoentje — hebt u een antwoord willen geven op de vraag van de bevolking of de overheid wel voldoende maatregelen heeft genomen. Het lijkt me moeilijk deze dubbele opdracht in één brochure samen te vatten, vooral ook als men weet dat op het ogenblik in de Senaat ernstig wordt gewerkt aan een evaluatie van alle nodige elementen na de ramp van Tsjernobyl. Ik betreur intens dat nergens in de brochure, tenzij ik er overheen heb gekeken, dit feit wordt vermeld. De bevolking had het recht te weten dat haar vertegenwoordigers daar op het ogenblik mee bezig zijn. (*Applaus op de socialistische banken, op de banken van Agalev en Ecolo, en op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan staatssecretaris Smet.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken. — Mijnheer de Voorzitter, alvorens in te gaan op de meer concrete inhoudelijke kritische opmerkingen die door de interpellanten geformuleerd werden op de brochure die onlangs werd uitgegeven, zal ik eerst algemeen de motivatie voor deze brochure en de inherente beperkingen ervan verduidelijken.

Ingevolge het reactorongeval te Tsjernobyl werd vooral de Europese bevolking voor het eerst van dichtbij geconfronteerd met het verschijnsel van een grootschalige radioactieve besmetting van het milieu. De bevolking werd gedurende het afgelopen jaar dan ook bijna dagelijks overspoeld door een massa, niet steeds coherente, informatie over de impact van deze besmetting op onze gezondheid. De complexe begrippen die daarbij gehanteerd worden, zijn moeilijk toegankelijk voor de leek, dus voor het overgrote deel van de bevolking. De informatie via meestal vluchtige media maakt het er hen niet gemakkelijker op. Mede doordat het hier gaat om een niet zintuiglijk vatbaar verschijnsel waarvoor het gezondheidsrisico in een onbekende toekomst te situeren is, wekt dit bij een deel van de bevolking een zekere onrust en onzekerheid. Ik heb het dan ook nuttig geoordeeld de basisinformatie over straling en stralingsrisico's, de oorzaken van het ongeval te Tsjernobyl, in het perspectief van de reactoren die bij ons worden uitgebaat en de invloed van het ongeval op ons land, in een synthetische vorm samen te vatten in een brochure bestemd voor een breed publiek. Hierdoor wordt de lezer de gelegenheid geboden om de veelheid aan informatie nog eens op een overzichtelijke wijze door te nemen en op een rationale wijze te beoordelen. Dit initiatief past bij het voornemen van de regering, geformuleerd in de besluiten van het regeringsverslag over Tsjernobyl om de bevolking geregeld op objectieve wijze voor te lichten over de verschillende aspecten van nucleaire energieopwekking. Deze informatiebehoefte bij de bevolking is reël aanwezig.

Ik heb dit in de weken volgend op de Tsjernobylramp kunnen ervaren. Ook nu nog ontvangen wij dagelijks brieven van mensen die geplaagd worden door de keuze van een vakantieoord, inlichtingen vragen.

Ik geloof ook niet dat mijn initiatief de werkzaamheden van de parlementaire onderzoekscommissie doorkruist, zoals sommige sprekers hier meenden te moeten stellen.

Het onderzoek naar de informatiebehoeften van de bevolking over de verschillende facetten van nucleaire energie en de impact ervan op mens en milieu vormt, bij mijn weten, geen rechtstreekse prioriteit van de onderzoekscommissies. Dat ook dit aspect tijdens de vergaderingen van de senaatscommissie en onlangs in plenaire vergadering bij de bespreking van het tussentijds verslag geregeld aan bod kwam, benadrukt enkel de realiteit van die informatiebehoefte. Deze complexe materie, met vele uiteenlopende aspecten, is niet ten gronde in één enkele brochure te vatten. In deze brochure heb ik mij bewust in essentie beperkt tot het verduidelijken van de basisbegrippen die in de stralingsbescherming gehanteerd worden, tot de impact van het Tsjernobylongeval op onze bevolking, tot het beantwoorden van de vraag of het uit de hand lopen van de kernreacties in onze reactoren eveneens tot de mogelijkheden behoort en tot de conclusies die de regering uit deze gebeurtenissen getrokken heeft. Vele andere aspecten werden nauwelijks of niet aangekaart. Ik meen dan ook dat de informatietaak van de overheid met deze brochure niet af is. Er blijft hoe dan ook ruimte voor een inbreng van de onderzoekscommissie op dit vlak.

Beide interpellanten betwisten in essentie de objectiviteit van de brochure, die naar hun mening de belangen van de nucleaire industrie boven het algemeen belang stelt. Bij dergelijke complexe controversiële onderwerpen wordt de bewegingsruimte voor hetgeen door iedereen als

objectief kan worden aanvaard uiteraard zeer smal, gezien de heersende tegenstellingen in de verschillende standpunten. Naarmate deze bewegingsruimte wordt ingeperkt, wordt de behoefte aan nuancering van de naar voren gebrachte beweringen groter. In een brochure bestemd voor een zo breed mogelijk lezerspubliek moet de informatie op een vereenvoudigde wijze worden voorgesteld, hetgeen soms ten nadele is van de wetenschappelijke nauwkeurigheid. Bovendien moet ze beknopt en overzichtelijk blijven, hetgeen een overvloedige nuancering en argumentatie van elke bewering uitsluit.

Zonder onmiddellijk in detail te treden omtrent de gegrondheid van de voorbeelden die door de interpellanten werden aangehaald om hun bewering te illustreren, kunnen parallel daarmee aanmerkingen worden geciteerd die dan weer uit een andere hoek te verwachten zijn. Ik geef één voorbeeld: bij de bespreking van de verschillen tussen de Russische grafietreactor en onze drukwaterreactoren, wordt ook niet de nuance gemaakt dat de grafietreactoren die in West-Europa worden uitgebaat niet dezelfde karakteristieken vertonen als het Tsjernobyl-type-reactoren. Hieruit zou de lezer verkeerd kunnen besluiten dat bij de Westerse grafietreactoren, oplopende temperaturen of verlies van koelmiddel eveneens aanleiding kunnen geven tot een aanwakking van de kernsplitsingen, de zogenaamde vermogensexcursie, hetgeen niet het geval is.

De specialisten die ik heb aangezocht om deze brochure te helpen samenstellen, behoren tot die instellingen die ook de interpellanten hebben aangehaald en die belangrijke getuigenissen zouden hebben verspreid. Ik blijf ervan overtuigd dat zij hun taak wars van elke vooringenomenheid vervuld hebben binnen de hiervoor aangehaalde beperkingen, eigen aan een beknopte weergave van de informatie in brochurevorm.

Alvorens de punctuele opmerkingen in detail te bespreken, kan een citaat van Blaise Pascal misschien voor enige relativisering zorgen: « Vele dingen die vaststaan, worden weersproken; vele onware zijn in omloop zonder tegenspraak. De tegenspraak is noch een teken van onwaarheid, noch de ontstentenis van tegenspraak een teken van waarheid ».

Senator Gryp betwist de terechtheid van de vergelijking van de radioactiviteit in de lucht op 2 mei 1986 met de waarnemingen die ten tijde van de bovengrondse kernproeven werden gedaan. Ik moet erop wijzen dat de daggemiddelde luchtconcentratie op 2 mei slechts twintig maal hoger was dan het maximaal daggemiddelde dat vroeger werd waargenomen in tegenstelling met het geciteerde cijfer 600. De resultaten van de bepalingen van de hoeveelheid radioactief cesium dat zich in het menselijk lichaam bevindt, zoals die nu en ook vroeger door het Studiecentrum voor kernenergie werden uitgevoerd, wijzen erop dat men nu de niveaus die in het begin van de jaren zestig werden bereikt, op verre na niet benadert. Dit betekent in termen van stralingsdosis dat de invloed van de bovengrondse kernproefnemingen in ons land belangrijker was dan de invloed van het ongeval te Tsjernobyl.

In de bekritiseerde paragraaf, « Is een Tsjernobyl in België mogelijk? », wordt verduidelijkt dat een uit de hand lopende nucleaire kettingreactie zoals die welke zich in Tsjernobyl heeft voorgedaan, niet mogelijk is in onze drukwaterreactoren. Daarnaast wordt duidelijk gesteld dat een reactor waarin de kettingreacties stilgevallen zijn, het daarom nog niet zonder koelwater kan stellen, zodat een zwaar ongeval ook in die toestand niet uit te sluiten is.

Onder meer in de korte paragraaf betreffende noodplanregelingen wordt nogmaals benadrukt, zoals trouwens in het regeringsverslag, dat ondanks een maximum aan voorzorgen, ongevallen met zware gevolgen voor de omgeving ook bij onze reactoren niet met zekerheid kunnen worden uitgesloten.

U kan dit terugvinden op pagina 25 in de eerste paragraaf betreffende de herziening van de noodplannen.

Senator Geens maakte opmerkingen in verband met de biologische afscheidingsprocessen van radioactiviteit uit ons lichaam. De efficiëntie daarvan is sterk afhankelijk van de chemische eigenschappen van het betreffende radioactieve element. Zo is dit proces voor cesium vrij efficiënt met een biologische halveringstijd van enkele maanden, terwijl dit voor strontium en radium veel minder het geval is en een gedeelte van de ingenomen radioactiviteit voor heel het leven in het lichaam achterblijft. Op pagina 7 van de brochure wordt dit afscheidingsproces algemeen aangegeven, terwijl op pagina 9 het belang van dit proces gedifferentieerd wordt naar de specifieke eigenschappen van de verschillende radioactieve stoffen.

Zoals duidelijk is aangegeven in de brochure, wordt hiermee rekening gehouden bij de dosisberekening, gezien de stralingsdosis die betrekking heeft op de inname van radioactiviteit — bijvoorbeeld tijdens het eerste jaar na Tsjernobyl in de brochure — de totale dosis betreft die het

individueel over zijn volledige levensduur gespreid zal oplopen als gevolg van die inname.

Wat het kankerrisico bij kleine stralingsdosis betreft, zijn de specialisten het erover eens dat de risicofactor bij lage dosis niet hoger is dan bij hoge dosis. De onzekerheid ligt vooral in het feit dat bij lage dosis ook de afwezigheid van enig risico niet uit te sluiten valt. De suggestie van senator Geens dat de stijging van het aantal kankergevallen tijdens de jongste jaren mede zou zijn veroorzaakt door kunstmatige radioactiviteit, moet ik ten stelligste afwijzen.

Het gezaghebbende BEIR-Comité — Commission on Biological Effects of Ionising Radiation — in de Verenigde Staten, gecreëerd door de Nationale Raad voor medisch onderzoek, om het biologisch effect van ioniserende straling te onderzoeken, kwam tot de conclusie dat mogelijk tot 1 pct. van de kankergevallen worden veroorzaakt door blootstelling aan natuurlijke radioactiviteit. Aangezien de blootstelling aan kunstmatige radioactiviteit, zelfs met inbegrip van de blootstelling om medische redenen, in elk geval veel kleiner blijft dan de natuurlijke stralingsblootstelling, kan de kunstmatige radioactiviteit geen significante rol spelen in de aangroei van de kankerfrequentie.

Ik wil hier nogmaals duidelijk stellen dat men op het vlak van de effecten van lage stralingsdosis niet zozeer in het ongewisse verkeert als senator Geens wil laten blijken. De bovengrens van de stralingsrisicofactoren, zoals weergegeven in de brochure, ligt op een factor twee na vast. De onzekerheid betreft het gebied dat daaronder ligt, waarbij een nulrisico zelfs niet kan worden uitgesloten. Ik ben het dan ook ten gronde oneens met het standpunt dat in de brochure onzekerheden worden verkocht als zekerheden. In verband met het automatisch meetnet is de tekst in de brochure beperkt tot het gedeelte waarover reeds een beslissing werd genomen. Senator Gryp is lang blijven stilstaan bij het feit dat het oorspronkelijke concept voor het automatisch meetnet zowel het immismissie- als het emissienet omvat.

De regeringsbeslissing betreft alleen het immismissienet. Dat wordt ook niet tegengesproken. Het emissiegedeelte wordt momenteel nog steeds onderzocht in een interkabinettenwerkgroep. Dat gedeelte valt niet weg maar daarover zal later een beslissing worden genomen.

Het Telerad-concept, met de twee meetnetten en de mobiele middelen, bestond reeds vóór het ongeval in Tsjernobyl.

De suggestie van senator Geens, namelijk dat men in de brochure zou moeten wijzen op het opnemen van een beperkt aantal parameters in de centrales als efficiënt instrument om ongevallen en radioactieve emissies te voorkomen, is niet te verantwoorden. De rol van een meetnet moet uit dat opzicht als vrij marginaal worden beschouwd. Die parameters kunnen de overheid wel vroegtijdig alarmeren in geval van een accident — reeds vóór eventuele emissies plaatsgrijpen — zodat de overheid tijd kan winnen in de voorbereidende fase van een eventueel ingrijpen in het kader van de noodplanregelingen.

Ik ben zelf gaan kijken naar de kerncentrales in Duitsland waar het hele meetnet is geïnstalleerd, immismissie en emissie, waar het goed functioneert, maar waar ik ook met de beperkingen ervan heb kennis gemaakt. Zelfs als er een emissiemetnet is dat ook aanduidingen geeft betreffende een aantal parameters, is het op het ogenblik onmogelijk om alle eventuele ongelukken via het meten van een aantal parameters te voorzien. Een aantal kunnen worden voorzien, maar niet allemaal. Het was interessant dit te zien en ervan te leren.

Dat de verwijzing naar de werkzaamheden in de parlementaire commissies in verband met de beslissing over een achtste kerncentrale eerder in algemene termen gesteld is, heeft te maken met de toestand dat de tekst voor de brochure reeds in het najaar werd voorbereid op een ogenblik dat de gedetailleerde planning van de werkzaamheden in de Senaatscommissie nog niet vaststond.

Ik kan u in alle eerlijkheid zeggen dat ik er geen ogenblik aan heb gedacht te verzwijgen dat een Senaatscommissie belangrijk werk verricht, en dat doet ze ook. Het had ongetwijfeld in de brochure moeten staan en ik heb er geen moeite mee dit te zeggen. Ik distantieer mij dan ook niet van de verklaring van de Eerste minister dat zou worden gewacht op de eindrapporten van de Senaatscommissie, integendeel, ik kan ze ten volle bijvallen.

Er werden een aantal precieze vragen gesteld, bijvoorbeeld in verband met de *wash-out*. De heer Gryp heeft ernaar verwezen. In België is dit slechts gebeurd in de nacht van 3 op 4 mei, de maatregelen werden genomen op 4 mei.

Terloops moet ik hieraan toevoegen, mijnheer Gryp, dat het overleg in de coördinatiegroep over het soort maatregelen dat zou worden

genomen en de verantwoording van die maatregelen gebeurde na consultatie van alle gespecialiseerde organen, die u zelf daarnet hebt opgesomd als referentiebron. U mag niet denken dat de overheid zo lichtzinnig optreedt en zich niet grondig informeert bij de gespecialiseerde instellingen in ons land. Die zijn — ik beweer dit ten stelligste — van hetzelfde kaliber en werken even goed als om het even welk orgaan in Zweden of in de rest van de wereld. Men heeft altijd de neiging om voorbeelden te geven uit andere landen, daar waar onze eigen wetenschapslui en onze eigen diensten ook, zeker wat het eigen land betreft, perfect werk leveren. Het KMI kan echter niet de grootte van de *wash-out* voorspellen.

Het vernietigen van groenten onder 1000 Bq/kg, zoals bijvoorbeeld in Duitsland, wordt internationaal beoordeeld als een onnodige paniecreactie. Wij hebben geen vernietiging van groenten voorgesteld, ik meen volkomen terecht. Ik sta ten volle achter de maatregelen die in België werden genomen ten tijde van de ramp in Tsjernobyl. Wij zullen het daarover nooit eens kunnen zijn, want er is een politiek verschil van mening.

Als in melk minder dan 500 Bq/liter jodium wordt aangetroffen, dan worden internationaal geen maatregelen genomen. In België werd deze limiet, op een enkel staal na, geen enkele keer overschreden. Dus ook daar waren wij perfect in orde met hetgeen internationaal wordt aanvaard. Er is ook op dat vlak geen onterechte paniecreactie in België veroorzaakt.

Wat de noodplannen betreft, verwijs ik naar mijn collega, minister Michel.

U hebt ook gesproken over de plutoniumproductie bij heropwerking. De kwaliteit van plutonium uit burgerlijke reactoren is weinig geschikt voor de productie van bommen zonder verdere ingewikkelde behandeling. Het Internationaal Atoomenergie Agentschap IAEA oefent trouwens zeer strenge controle uit op de stocks, het transport en de verhandeling van plutonium.

U vroeg mij ook naar het aantal brochures. Er werden een zeventiendertig brochures gedrukt. Ze worden verspreid door Inbel en naar men mij zegt is de vraag vrij groot.

Mijnheer de Voorzitter, ik meen hiermede op de belangrijkste vragen te hebben geantwoord. (*Applaus op de banken van de meerderheid.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer André Geens.

De heer A. Geens. — Mijnheer de Voorzitter, het zal de staatssecretaris niet verbazen dat wij enige opmerkingen willen maken bij haar antwoord waarin ze vrij uitvoerig is ingegaan op verschillende van onze vragen. Ik heb niet gecontroleerd of ze allemaal beantwoord zijn; dat is trouwens minder relevant.

De staatssecretaris heeft Blaise Pascal aangehaald. Ik verwijs naar een uitspraak van Einstein.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken. — Als u met Einstein aan komt draven, is het vreselijk moeilijk iemand te vinden die nog verstandiger is.

De heer A. Geens. — Einstein heeft ooit gezegd dat het eenvoudiger is een atoom te vernietigen dan een vooroordeel. Dit citaat heeft zoveel indruk op mij gemaakt, dat ik het in het groot in mijn bureau heb opgehangen. Die uitspraak geldt zowel voor de voor- als de tegenstanders van kernenergie. Daarom gebruik ik ze om er mijn repliek mee te beginnen.

Ik ben het eens met de staatssecretaris dat het uitspelen van de ene specialist tegen de andere een spelletje is dat eeuwen kan doorgaan. Men zal altijd een specialist B vinden die het tegendeel beweert van wat specialist A heeft gezegd. Ik heb enkele keren verwezen naar buitenlandse specialisten omdat het soms nodig is aan te tonen wat er in het buitenland leeft en wat men daar doet. Ook in België zijn er belangrijke deskundigen, die ik bij naam kan noemen, die vroeger haast ongenueanceerd voor het gebruik van kernenergie waren, maar die op hun stappen zijn teruggekeerd sinds Tsjernobyl. Terecht volgens mij. Zoals de staatssecretaris zegt, is objectieve informatie noodzakelijk. Wat is echter objectieve informatie over dit onderwerp? Om objectief te zijn hoort men, naar mijn gevoel, de standpunten van voorstanders en tegenstanders naast elkaar te plaatsen en de argumenten op te geven van hen die kernenergie verdedigen, maar ook van degenen die wijzen op de gevaren ervan. Men kan er niet onderuit dat nucleaire energie een risico is waarvan men maatschappelijk, dus op politiek vlak, moet oordelen of het aanvaard-

baar is. In bepaalde landen heeft men neen gezegd tegen kernenergie, maar in ons land werden wel kerncentrales geïnstalleerd.

In mijn uiteenzetting veertien dagen geleden heb ik vermeld dat de zogeheten commissie van beraad in 1976 reeds op de noodzaak heeft gewezen tien jaar later de plannen te herzien.

Wanneer u zegt, mevrouw de minister, daar wil ik toch even beknopt op ingaan, dat cesium na enkele dagen zou worden uitgescheiden, dan kan u alleen bedoelen cesium-134 en zeker niet cesium-137. Ik kan u de documenten daaromtrent bezorgen. Ik meen dat ook uw specialisten niet kunnen tegenspreken dat cesium-137 niet na enkele dagen verdwijnt uit het lichaam. Dat is zeker niet juist. Waar het om kleine dosissen gaat, hebt u gerelativeerd en ontkend dat die kanker zouden veroorzaken. Dat is natuurlijk een betwistbaar onderwerp. Dat geef ik heel graag toe.

De Voorzitter. — U weet dat uw repliek vijf minuten mag duren, mijnheer Geens.

De heer A. Geens. — Ik meen dat het belangrijk genoeg is om daaraan nog één minuut te besteden, mijnheer de Voorzitter.

De Voorzitter. — Ik geef u nog één minuut, mijnheer Geens.

De heer A. Geens. — Mevrouw de minister, ik heb hier een rapport waarin wordt gesproken over de genetische effecten. Waar men spreekt over de genetische effecten in de eerste en de tweede generatie, is het betwistbaar of het gaat om kankergevallen of niet. Dit zal een discussiepunt blijven zolang men geen uitgebreide studie daaromtrent heeft. Ik hoop dat Tsjernobyl ons hier een en ander kan leren — ik hoop dat het nog niet te laat is — aangezien ik heb gelezen dat men de bestraalde personen van nabij zal volgen, ook in de volgende generatie. Dat zal wel bijkomende wetenschappelijke gegevens opleveren.

Tenslotte, mevrouw de minister, heb ik niet betwist dat de maatregelen die de regering in ons land heeft genomen naar aanleiding van Tsjernobyl niet correct zouden zijn geweest. Ik heb er alleen op gewezen dat, indien het ongeval dezelfde ernstige vormen zou hebben aangenomen op ons grondgebied of in de ons omringende landen, wij niet klaar waren om die gevolgen op te vangen. Ik meen dat zelfs u dat niet zal betwisten. (*Applaus op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Gryp.

De heer Gryp. — Mevrouw de minister, ik dank u voor uw antwoord, maar het voldoet mij niet helemaal.

Ik ben er nog altijd van overtuigd dat met uw brochure geen objectieve voorlichting wordt verstrekt.

Aansluitend bij de repliek van de heer Geens wil ik erop wijzen dat het een politieke en geen technologische beslissing is om te stellen dat wij met kernenergie voortgaan of niet. De technici en de wetenschapslui zijn veel te nauw betrokken bij de zaak.

Mevrouw Smet, staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie, toegevoegd aan de minister van Sociale Zaken. — Daar ben ik het ten volle met u eens, mijnheer Gryp. Ik heb dit ook niet anders gezegd. Wij houden hier geen energiedebat.

Of wij verder gaan met kernenergie of niet, is inderdaad een politieke beslissing.

De heer Gryp. — Dan noteer ik, mevrouw de minister, dat wij het dit maal eens zijn.

Ik blijf protesteren tegen het feit dat u in uw brochure uitsluitend refereert aan het scenario van Tsjernobyl en dat — dat werd door collega Pataer aangehaald — een ongeval met een ander scenario net zo goed grote gevolgen kan hebben voor de bevolking en dat men zulks niet mag negeren met te stellen dat het bij ons niet kan gebeuren omdat wij een ander soort reactoren hebben die anders reageren op bepaalde omstandigheden. Ik wil tevens in de marge van het debat opmerken dat er vóór het ongeval te Tsjernobyl nooit is op gewezen dat er in de wereld verschillende soorten van kernreactoren zijn, de ene al veiliger of onveiliger dan de andere. Pas na Tsjernobyl heeft men ons daarop attent gemaakt.

De regering heeft inlichtingen genomen bij specialisten van een aantal instituten, die hier werden genoemd. Ik zeg niet dat dit niet nodig is, maar ik stel wel vast dat andere specialisten, zoals professor Gillon, wel

het recht krijgen om hun mening kenbaar te maken op colloquia, maar niet door de regering werden geraadpleegd.

Ik wil het nu hebben over de antwoorden op mijn vragen. U heeft gezegd, mevrouw de minister, dat de besmetting ten gevolge van de ramp te Tsjernobyl maar twaalf maal hoger lag dan die van de natuurlijke radioactiviteit. In de brochure staat dat de hoogst waargenomen waarde in België 60 Bq/m³ bedroeg. Verder staat er dat het gemiddelde over de jaren 1962 en 1963 0,1 Bq/m³ bedroeg. Welnu, op school heb ik geleerd, dat 60 gedeeld door 0,1 nog altijd 600 is.

Ik houd nog altijd vol dat de regering blijk heeft gegeven van een gebrek aan kordaatheid op het ogenblik dat het crisiscomité door het KMI en andere instellingen ervan werd verwittigd dat er neerslag op komst was. U antwoordt dat die neerslag pas gevallen is op 3 en 4 mei. Met dit antwoord geeft u mij in feite gelijk. De bedoeling van mijn vraag was immers te weten waarom u niet, zoals in Nederland, vroeger maatregelen hebt genomen. U antwoordde ook dat onze instellingen even goed zijn als die in het buitenland. Zij zijn inderdaad waarschijnlijk even goed, maar misschien wel meer afhankelijk van economische belangengroepen.

U verdedigt zich ook door erop te wijzen dat de besmetting op geen enkel ogenblik de internationale normen heeft overtreden. Ik heb u niet gevraagd of u de normen gerespecteerd hebt. Ik ga er echter van uit dat elke mogelijke stralingsdosis, hoe klein ook, moet worden vermeden en wilde dus weten welke maatregelen u hiervoor hebt genomen.

Evenals de andere regeringsleden die bij deze aangelegenheid betrokken zijn, wijst u er ook steeds op dat paniek moet worden voorkomen. Welnu, mijns inziens, is die paniek eerder aanwezig bij de regeringsleden, die vrezen dat zij hun plannen voor een verdere uitbouw van het aantal kerncentrales niet zullen kunnen verwezenlijken. (*Applaus op de banken van Agalev en Ecolo, van de Volksunie, en op de socialistische banken.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pataer.

De heer Pataer. — Mijnheer de Voorzitter, ik wil dit debat niet nodeloos rekken, want hoe langer het debat duurt, hoe meer elektriciteit er verbruikt wordt en hoe groter de behoefte wordt aan een achtste kerncentrale, en daaraan wil ik mij zeker niet bezondigen.

Mevrouw de minister, u verklaart dat de informatiecampaagne niet afgelopen is. Wij kijken dus reikhalzend uit naar een volgende brochure, waarin u zult kunnen rekening houden met de hier gemaakte opmerkingen.

U hebt hier ook nog eens herhaald waarom u gemeend hebt in de brochure melding te moeten maken van de door de regering genomen beslissingen betreffende het emissiemeetnet. Ik ben het hier niet eens met de heer Gryp. Het is het recht, zoniet de plicht van de regering op dit vlak zo vlug mogelijk een beslissing te nemen. De beslissing zelf vind ik dus niet afkeurenswaardig, maar ik betreur wel dat u in de brochure of elders niet zegt dat hiermee de kous niet af is, zoals u daarstraks wel verklaard hebt. U hebt aangekondigd dat u samen met de leden van de regering nog de opportuniteit van een emissiemeetnet wil nagaan. Waarom dit niet in de brochure vermelden? Op die manier zou u niet de indruk hebben gegeven dat de kous af was.

Mevrouw de minister, in verband met het noodplan verbergt u zich achter de niet zo brede rug van uw collega, minister Michel. Dat is niet al te ernstig. Het gaat hier om een brochure die onder uw verantwoordelijkheid werd uitgegeven. In de brochure is ook sprake van een noodplan. Ik vind dat dit ook een materie is waarvoor u zelf de verantwoordelijkheid draagt, want het gaat over het verstrekken van informatie.

Mijnheer de Voorzitter, ik besluit met een citaat van Blaise Pascal: « Qui veut faire l'ange, fait la bête. » (*Applaus op de socialistische banken, op de banken van Agalev en Ecolo en op de banken van de Volksunie.*)

De Voorzitter. — Tot besluit van deze interpellaties heb ik twee moties ontvangen.

De eerste, ingediend door mevrouw Van Puymbroeck en de heren Flandre en Van Grembergen luidt:

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van de heer André Geens en de interpellatie van de heer Gryp in verband met de publikatie en verspreiding van de brochure « Radioactiviteit na Tsjernobyl » door de staatssecretaris voor Leefmilieu, en het antwoord van de staatssecretaris,

Gelet op de desinformatieve inhoud, het gebrek aan objectieve voorlichting en de misleidende invloed ervan naar de bevolking toe,

Verzoekt de regering de verdere verspreiding van bedoelde brochure onmiddellijk stop te zetten en meer objectieve informatie te starten. »

De tweede, ingediend door de heren De Kerpel en Henrion luidt:

« De Senaat,

Gehoord de interpellatie van de heer André Geens en de interpellatie van de heer Gryp en het antwoord van de staatssecretaris voor Leefmilieu en Maatschappelijke Emancipatie,

Gaat over tot de orde van de dag. »

« Le Sénat,

Ayant entendu l'interpellation de M. André Geens et celle de M. Gryp et la réponse du secrétaire d'Etat à l'Environnement et à l'Emancipation sociale,

Passe à l'ordre du jour. »

Nous procéderons ultérieurement au vote sur la motion pure et simple, qui bénéficie de la priorité.

Wij stemmen later over de eenvoudige motie, die de voorrang heeft.

L'incident est clos.

Het incident is gesloten.

L'ordre du jour d'aujourd'hui est ainsi épuisé.

Hiermee is onze agenda van vandaag afgewerkt.

VOORSTELLEN VAN RESOLUTIE

Indiening

PROPOSITIONS DE RESOLUTION

Dépôt

De Voorzitter. — De heer Capoen heeft de volgende voorstellen van resolutie ingediend:

1° Betreffende de vestiging en het opstarten van een achtste kerncentrale;

M. Capoen a déposé les propositions de résolution ci-après:

1° Relative à l'implantation et à la mise en service d'une huitième centrale nucléaire;

2° Betreffende het uitrustingsplan van de elektriciteitssector voor 1987-1997.

2° Relative au plan d'équipement du secteur de l'électricité pour 1987-1997.

Deze voorstellen van resolutie zullen worden vertaald, gedrukt en rondgedeeld.

Ces propositions de résolution seront traduites, imprimées et distribuées.

Er zal later over de inoverwegingneming worden beslist.

Il sera statué ultérieurement sur leur prise en considération.

INTERPELLATIE — INTERPELLATION

Verzoek — Demande

De Voorzitter. — De heer Meyntjens wenst de minister van Binnenlandse Zaken, Openbaar Ambt en Decentralisatie te interpellieren over « het rampenplan voor de petrochemische sektor en de veiligheidsvoorzieningen in het industriegebied van de Antwerpse Linkeroever ».

M. Meyntjens désire interpellier le ministre de l'Intérieur, de la Fonction publique et de la Décentralisation sur « le plan d'urgence pour le secteur pétrochimique et les mesures de sécurité dans la zone industrielle de la rive gauche anversoise ».

De datum van deze interpellatie zal later worden bepaald.

La date de cette interpellation sera fixée ultérieurement.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, donderdag 21 mei 1987, te 15 uur.

Le Sénat se réunira demain, jeudi 21 mai 1987, à 15 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten te 18 u. 35 m.)

(La séance est levée à 18 h 35 m.)

2034